

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta

Diplomová práce

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Ústav primární, preprimární a speciální pedagogiky

**Místně zakotvené učení ve vzdělávací oblasti
Člověk a jeho svět**

Diplomová práce

Autor: Aneta Houšková
Studijní program: M7503 Učitelství pro základní školy
Studijní obor: Učitelství pro 1. stupeň základních školy
Vedoucí práce: doc. PaedDr. Martina Maněnová, Ph.D.

Zadání diplomové práce

Autor:	Aneta Houšková
Studium:	P17P0080
Studijní program:	M7503 Učitelství pro základní školy
Studijní obor:	Učitelství pro 1. stupeň základní školy
Název diplomové práce:	Místně zakotvené učení ve vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět
Název diplomové práce AJ:	Place-based learning in the educational area Man and his world

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Cílem diplomové práce je navrhnout a vytvořit aktivity pro podporu místně zakotveného učení o Českém ráji ve vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět.

Teoretická část bude obsahovat vymezení pojmu místně zakotveného učení a geograficko-historickou charakteristiku Českého ráje. Praktická část bude obsahovat návrh aktivit a jejich ověření v pedagogické praxi.

PRŮCHA, Jan (2013). Pedagogický slovník. Praha. Portál. ISBN 978-80-262-0403-9

PRŮCHA, Jan (2009). Pedagogická encyklopedie. Praha. Portál. ISBN 978-80-7367-546-2

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání [online] (2017). Praha: NÚV [cit. 18. 11. 2020]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/rvp-pro-zakladni-vzdelavani>

Garantující pracoviště: Ústav primární, preprimární a speciální pedagogiky,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: doc. PaedDr. Martina Maněnová, Ph.D.

Oponent: Mgr. et Mgr. Martin Skutil, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 23.11.2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou diplomovou práci „Místně zakotvené učení ve vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět“ vypracovala samostatně pod vedením vedoucí diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Hradci Králové dne 29. 3. 2022

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala doc. PaedDr. Martině Maněnové, Ph.D. za vstřícnost a trpělivost při vedení mé diplomové práce, za odborné, užitečné a praktické rady při konzultacích.

Dále bych chtěla poděkovat za vstřícnost základní škole Rovensko pod Troskami a základní škole 28. října Turnov, kde jsem mohla zrealizovat jednotlivé exkurze a ověřit principy místně zakotveného učení.

Na závěr bych ráda poděkovala své rodině a příteli za psychickou podporu, bez které by tato práce nemohla vzniknout.

Anotace

HOUŠKOVÁ, Aneta. *Místně zakotvené učení ve vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2022. Diplomová práce.

Tématem diplomové práce je místně zakotvené učení v Českém ráji, konkrétně oblast Podtroseckého údolí, Hruboskalska a Jičínska. Úvodní teoretické kapitoly seznamují čtenáře s místně zakotveným učením, jeho přínosy pro žáky i pro obec a využití v primárním vzdělávání. Na základě výběru lokality Českého ráje jsou navrženy 3 exkurze pro žáky 3. třídy základní školy. V rámci každé exkurze byl vypracován Zápisník malého turistu, který obsahuje úkoly a slouží jako didaktický prostředek pro žáky zaměřený na místně zakotvené učení. Dále jsou zde metodické listy pro učitele, které obsahují popis trasy, co vše je potřeba na dané exkurze, popis jednotlivých zastávek s úkoly a motivační dopisy. Trasa byla ověřena s dvěma školami s žáky 3. třídy základní školy ve spolupráci třídních učitelek. Vyhodnocení diplomové práce proběhlo dvěma způsoby. Nejdříve z pohledu naplnění předem stanovených cílů a poté pomocí otázek vytvořených ve webové aplikaci www.wizer.me proběhlo testování žáků, co si z exkurzí pamatují a porovnání, kteří žáci z daných škol uspěli lépe. Na závěr jsou shrnuty veškeré poznatky.

Klíčová slova: místně zakotvené učení, Český ráj, exkurze, environmentální výchova, Člověk a jeho svět.

Annotation

HOUŠKOVÁ, Aneta. *Place-based education in the educational area of Man and his world*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2022. Diploma thesis.

The topic of the diploma thesis is place-based education in the Bohemian Paradise, specifically the area of Podtrosecké údolí, Hruboskalsko and Jičínsko. The introductory theoretical chapters acquaint the reader with place-based education, its benefits for students and the village and its use in primary education. Based on the selection of the location of the Bohemian Paradise, 3 excursions are proposed for pupils of the 3rd grade of primary school. Within each excursion, a Little Tourist Notebook was prepared, which contains tasks and serves as a didactic tool for pupils focused on locally grounded learning. There are also methodological sheets for teachers, which contain a description of the route, what is needed for the excursions, a description of individual stops with tasks and cover letters. The route was verified with two schools with pupils in the 3rd grade of primary school in cooperation with class teachers. The evaluation of the thesis took place in two ways. First of all, from the point of view of fulfilling the predetermined aims and then the questions created in the web application www.wizer.me tested the students what they remember from the excursions and compares which students from the schools succeeded better. Finally, all the findings are summarized.

Keywords: place-based education, Bohemian Paradise, excursions, environmental education, Man and his world.

OBSAH

1	Úvod	10
2	Místně zakotvené učení	11
2.1	Vymezení pojmu	11
2.2	Základní principy místně zakotveného učení	13
2.3	Přínosy místně zakotveného učení.....	14
2.3.1	Přínosy místně zakotveného učení pro žáky a učitele	15
2.3.2	Přínosy místně zakotveného učení pro obec.....	15
2.4	Metodické přístupy k realizaci místně zakotveného učení	16
2.5	Místně zakotvené učení v RVP ZV	17
3	Český ráj.....	21
3.1	Základní charakteristika.....	21
3.2	Povrch	28
3.3	Geologický vývoj.....	29
3.4	Hydrologie	31
3.5	Flóra	33
3.6	Fauna.....	33
3.7	Jednotlivé oblasti Českého ráje.....	34
4	Aktivity pro místně zakotvené učení v Českém ráji.....	40
4.1	Metodologie zpracování	40
4.2	Popis tříd	41
4.3	Zpracované aktivity	42
4.3.1	Podtrosecké údolí – zřícenina hradu Trosky, Vidlák.....	42
4.3.2	Hruboskalsko – zámek Hrubá Skála, hrad Valdštejn	56
4.3.3	Jičínsko – Jičín město pohádky, Valdštejnská loď	71
4.4	Zhodnocení	89
5	Závěr	97
6	Seznam použitých zdrojů	99
7	Přílohy.....	106

Seznam obrázků

Obr. 1 Vzájemné vztahy místně zakotveného učení	12
Obr. 2 Umístění Českého ráje	21
Obr. 3 Vymezení hranice CHKO Český ráj.....	27
Obr. 4 Vymezení hranice geopark UNESCO Český ráj	28
Obr. 5 Geologický vývoj Českého ráje	30
Obr. 6 Zřícenina hradu Trosky.....	36
Obr. 7 Logo CHKO Český ráj	36
Obr. 8 Zámek Hrubá Skála	37
Obr. 9 Jičínské náměstí (Valdická brána, podloubí).....	39
Obr. 10 Trasa: Troskovice, hrad Trosky, rybník Vidlák.....	44
Obr. 11 Hrad Trosky v roce 1400 a hrad Trosky v současnosti.....	46
Obr. 12 Trasa: zámek Hrubá Skála, hrad Valdštejn, Turnov	57
Obr. 13 Trasa: Sedličky, Jičín	73
Obr. 14 Mapa pokladu	84
Obr. 15 Výsledek testu z Podtroseckého údolí	90
Obr. 16 Výsledek testu z Hruboskalska	91
Obr. 17 Výsledek testu z Jičínska	91
Obr. 18 Jak se žákům líbily úkoly? (Podtrosecké údolí)	92
Obr. 19 Jak se žákům líbily úkoly (Hruboskalsko).....	93
Obr. 20 Jak se žákům líbily úkoly? (Jičínsko)	93
Obr. 21 Chtěli by si žáci výlet zopakovat? (Podtrosecké údolí)	94
Obr. 22 Chtěli by si žáci výlet zopakovat? (Hruboskalsko)	95
Obr. 23 Chtěli by si žáci výlet zopakovat? (Jičínsko).....	95

1 Úvod

Práce se zabývá místně zakotveným učením ve vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět. Celá práce je koncipovaná na oblast Českého ráje. Jak je z názvu patrné, celá práce se zabývá přírodou a prací s dětmi ve spojitosti s přírodou. Toto téma je neustále aktuální a podle mého názoru v současnosti nabývá na významu. Místně zakotvené učení je poměrně nový způsob vzdělávání, který není zatím zcela známý. Dalším z důvodů, proč jsem si toto téma vybrala je, že pocházím z Rovenska pod Troskami, což je malé město v srdci Českého ráje, tudíž mám k celému Českému ráji velmi blízký vztah. Rozhodla jsem se proto tyto dva důvody propojit. Myslím si, že krásnější místo v naší zemi jen stěží najdeme, a proto by byla škoda se s ním neseznámit. Stejně tak důležité je chtít, aby si k němu vytvořili vztah i žáci a přirozeně se ho snažili ochraňovat.

Cílem teoretické části je vymezení pojmu místně zakotveného učení a vymezení geograficko-historické charakteristiky Českého ráje. Cílem praktické části je navrhnout tři exkurze po Českém ráji a následně tyto exkurze ověřit v pedagogické praxi s žáky 3. třídy.

Tento záměr jsem se rozhodla zrealizovat především proto, že žáci podle mého názoru tráví poměrně hodně času u televize či počítače, a vůbec nepoznávají místní krajinu. S tímto trendem já osobně nesouhlasím, podle mě by žáci měli volný čas také trávit venku, poznávat a pozorovat přírodu. Navíc místně zakotvené učení vytváří v lidech vztah k danému místu a snaží se, aby dané místo znali, a aby v regionu zůstali.

Exkurze, výlety či jiné formy vyučování vnímám jako základ pro kvalitní a názornou výuku nejen v hodinách prvouky (či přírodovědy). Je to jedna z forem vyučování, na které se žáci těší a získávají nové zážitky. Právě propojení nově nabytých znalostí s emocemi vede k lepšímu a déle trvajícím zapamatování probírané látky.

2 Místně zakotvené učení

Místně zakotvené učení je způsob vzdělávání, který se vyvinul v 90. letech 20. století. Poprvé s ním začala pracovat lektorka Delia Clark ve Spojených státech amerických. Místně zakotvené učení propojuje environmentální výchovu, ochranu životního prostředí a komunitní rozvoj. Jako jednotící kontext pro výuku využívá všech aspektů místního prostředí, kam řadíme přírodní, kulturní, historické a sociopolitické souvislosti. Dále klade důraz na občanské zapojení v projektech, které slouží nejen komunitě, ale jsou také prospěšné pro obec (Dvořáková a Opršalová, 2014).

2.1 Vymezení pojmu

Pojem „place-based learning“ nebo „place-based education“ je anglický ekvivalent k českému pojmu „místně zakotvené učení“. Tento pojem poprvé zavedl David Sobel (2005), který chápe místně zakotvené učení jako spojení vzdělání s konkrétním místem. Uvádí, že je důležité nejen osobní zaujetí a osobní vztah k danému prostředí, ale i k lidem, kteří v daném prostředí žijí.

Resor (2010) tvrdí, že místně zakotvené učení vede k výchově takových občanů, kteří se budou vzdělávat za účelem pochopení místní struktury, a kteří následně budou usilovat o rozvoj dané oblasti. Boyer (2006) navíc uvádí, že místně zakotvené učení posiluje komunitu, je mezioborově a projektově založené, staví na místních zdrojích a odborných znalostech.

„Přístup představovaný místně zakotveným učením usiluje o využití silného vztahu, který mají lidé ke své obci, s cílem dosáhnout ekologické a kulturní gramotnosti a současně naplnit řadu cílů v oblasti ochrany přírody a zodpovědné správy obce“ (Hušková a kol., 2010, str. 9).

V České republice se metoda tohoto způsobu vzdělávání začala rozvíjet v rámci projektu Škola pro udržitelný život. Tento projekt vznikl v roce 2004. Realizuje ho Středisko ekologické výchovy SEVER ve spolupráci s nadací Partnerství. Právě oni vydali příručku s názvem Učíme se dobře rozhodovat pro budoucnost. Na této příručce se podílela především Blažena Hušková, Jiří Kulich a Delia Clark, která přijela z USA do České republiky, aby zde vedla několik lekcí. Tato trojce také patří k hlavním představitelům místně zakotveného učení v České republice (Dlouhá, 2013).

Hlavními cíli místně zakotveného učení jsou:

- „*ekologická integrita – s využitím metody místně zakotveného učení žáci prakticky přispívají k řešení místních ekologických problémů a ochraně kvality životního prostředí,*
- *sociální a ekonomická životaschopnost obce – místně zakotvené učení pevně spojuje místní sociálně a ekologicky orientované organizace a jejich klienty ve školách a komunitě a tím přispívá ke zlepšení kvality života a ekonomické vitality,*
- *úspěchy žáků – žáci se stávají zodpovědnými správci místního prostředí a obce a roste jejich angažovanost, zlepšují se studijní výsledky a vědomí osobních kompetencí“* (Hušková a kol., 2010, str. 13).

Z výše uvedených definicí vyplývá, že místně zakotvené učení se váže k určitému místu. Úkolem místně zakotveného učení je budování silného vztahu lidí k místu, kde žijí, a zároveň snaha o získání znalostí, zkušeností a dovedností, které napomáhají tomu, aby se stali zodpovědnými a dobrými občany. Učebnami pro žáky se stává daná obec, prostranství u školy, lesy a celkové okolí obce. Tento způsob učení čerpá nejen ze zapojení a zodpovědnosti žáků, ale zároveň i ze schopností a znalostí dospělých, kteří se nepohybují ve školním prostředí (Borovinová, Hájková, Kulich, 2020).

Obrázek 1 zobrazuje propojení vztahů místně zakotveného učení, zapojování občanů a praktického učení. Místně zakotvené učení je již popsáno výše. Zapojování občanů spočívá v účasti na veřejných akcích obce. Jedná se především o zapojení mladých lidí dané obce. Poslední částí obrázku je praktické učení, které žákům umožňuje aktivně se učit a zdokonalovat pomocí praktických činností, které jsou vykonávány v rámci obce (Hušková a kol., 2010).

Obr. 1 Vzájemné vztahy místně zakotveného učení

(Převzato a upraveno dle potřeby od Huškové a kol., 2010)

2.2 Základní principy místně zakotveného učení

Borovinová, Hájková a Kulich (2020) definují základní principy místně zakotveného učení takto:

- učení o místě – místně zakotvené učení využívá místních témat a souvislostí, které se žáci učí,
- učení v místě – učení probíhá mimo třídu. Využívání místních přírodních podmínek a sociálních uspořádání ve známém okolí (školní dvůr, obec, krajina okolí obce),
- učení pro místo – žáci se zabývají tématy, která jsou důležitá. Jejich výsledná práce je hmatatelná, skutečná a užitečná. Přispívá ke zkvalitňování života v obci a zlepšení životního prostředí v obci,
- učení skrze místo – prostřednictvím daných tématů se žáci učí porozumět širším souvislostem a účastnit se na řešení regionálních a globálních problémů,
- učení postavené na vztahu k místu – žáci budují a rozvíjí osobní vztah k danému místu a okolí,
- přizpůsobení místní situace – učení je přizpůsobeno specifickým podmínkám a potřebám daného místa,
- osobní relevance – učení je pro žáky osobně významné. Žáci prolínají souvislost témat s vlastním životem,
- aktivní účast žáků – učení je zaměřeno především na aktivní účasti žáků, kde žáci řeší místní a globální problémy. Učení se zaměřuje na spolupráci žáků s obcí.
- partnerství s komunitou – partnerství s dalšími lidmi a subjekty v obci vedou k podpoře učení. Patří sem například spolupráce s místními organizacemi, vedením obce, místními odborníky, pamětníky apod.,
- mezioborovost – místně zakotvené učení je mezioborové, mezipředmětové. Cílem je porozumění vzájemné propojenosti společenských a přírodních, lokálních a globálních, minulých a budoucích procesů,
- plnohodnotný nástroj výuky – toto učení je plnohodnotným nástrojem vzdělávání žáků, nikoliv něčím navíc. Učitel má stanovené cíle a ví, co chce žáka prostřednictvím místně zakotveného učení naučit, jak to propojí do výuky s jinými předměty a jak to zhodnotí,
- spolupráce – učení probíhá formou skupinové práce, tudíž žáci většinou pracují společně v týmu.

Lenka Prunerová (2014) ve své publikaci mezi základní principy místně zakotveného učení ještě řadí:

- multigenerační a multikulturní – propojení více věkových či kulturních skupin. Žáci zde získávají informace například od starších obyvatel dané oblasti,
- projektově a badatelsky orientované – využití projektového vyučování nebo badatelsky orientované činnosti. Žáci při těchto metodách aktivně řeší problém, který je vázán na místo, kde žijí,
- relevantní pro žáky – motivace k učení probíhá volbou obsahu, který si žáci buď vymyslí nebo si ho vyberou z nabízených témat,
- reflektující – vymezení času pro reflexi a hodnocení žáků, učitelů i občanů. Reflexe je zařazena i průběžně, nejen po skončení učení. Probíhá prověření dosažení předem stanovených cílů,
- postupně narůstající obsah – ze začátku učitel volí jednoduchý problém k řešení, který žáci pochopí, poté dané téma rozvíjí, čímž se rozšiřuje jejich znalost a dovednost.

2.3 Přínosy místně zakotveného učení

Výuka místně zakotveného učení je spojena se skutečnými a konkrétními záležitostmi, místy a lidmi, zároveň využívá různé styly učení. „*V Nové Anglii vznikla organizace PEEC (Place-based Education Evaluation Collaborative), která provádí hodnocení jednotlivých programů i jejich srovnání více než deset let.*“ uvádí Dvořáková a Opršalová (2014, str. 18). Dle Skoupé (2015) právě díky této organizaci se celkové hodnocení výsledků metod místně zakotveného učení provádělo přibližně na 100 školách v USA. Hodnocení ukázalo, že místně zakotvené učení posiluje vazbu žáka k místu, vytváří živá a čínorodá partnerství mezi školami a obcemi, zlepšuje studijní výsledky žáků a posiluje environmentální, sociální a ekonomickou vitalitu.

Hájková a Kozlovská (2021, str. 4) se domnívají, že místně zakotvené učení „*má přínosy zároveň pro žáky, pro školu, pro obec (komunitu) a pro životní prostředí. Výsledkem je větší zapojení a lepší výsledky učení žáků, vyšší ocenění a podpora školy v rámci obce, motivování pedagogové, obnovené povědomí o hodnotách místa, posílený sociální kapitál a zlepšení životního prostředí a kvality života v obci.*“

2.3.1 Přínosy místně zakotveného učení pro žáky a učitele

Většina pedagogů se shoduje, že pokud se jim podaří žáky nadchnout a vtáhnout do daného tématu, dosahují poté lepších studijních výsledků. Také je dokázáno, že místně zakotvené učení a zapojení občanů vedou k lepším studijním výsledkům žáků (Hušková a kol., 2010). Studijní výsledky jsou pro žáky pouze jedním z kritérií ke správnému porozumění dopadů, vlivů a významů místně zakotveného učení. Velkou výhodou místně zakotveného učení je využití veškerých možností, které pro danou výuku obec a její okolí nabízí. Pozitivním dopadem je oboustranná spolupráce mezi školou a obcí, kdy dochází k motivaci a povzbuzení učitelů a lepší propojenosti s obcí. Ti učitelé, kteří jsou zapojeni do místně zakotveného učení uvádějí, že mají větší radost a pocit uspokojení ze své práce než ti učitelé, kteří do místně zakotveného učení zapojeni nejsou. Žáci jsou součástí komunitní práce, což vede ke zvýšení veřejné podpory, včetně jejich rozpočtů, a dalších zdrojů v obci (Tuzová, 2016). Kühnová (2007) také popisuje, že žáci samostatně získávají informace, podílejí se na poznávání regionu osobní aktivitou a zažívají úspěch a příjemné pocity při objevování nových věcí.

„Místně zakotvené učení rozvíjí kritické myšlení žáků, odpovědnost a přesvědčení o schopnosti zvládat řešené problémy. Místně zakotvené učení je velmi vhodné i pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Posiluje jejich osobnostní kompetence, vztah s komunitou i motivaci k učení“ (Činčera a kol., 2019, str. 8).

2.3.2 Přínosy místně zakotveného učení pro obec

Výuka, která je realizovaná na veřejném prostoru ve spolupráci s místními komunitami a školami je pro správce obce a pečovatele o tyto prostory výbornou příležitostí k dosažení kvalitního zapojování občanů. Zároveň směřuje k dosažení cílů v oblasti péče o veřejné prostory všech velikostí, jako jsou například lesy, louky, parky apod., dále sem patří prostranství v okolí školy, kam se řadí třeba školní zahrada. V neposlední řadě sem spadají i místa na třídění odpadu. Místně zakotvené učení je orientováno především na praktickou výuku a terénní vyučování, což může být velmi důležité pro školu, obec i veřejnost. K prospěchu obce významně přispívá partnerství ve vzdělávacích programech, které mají za následek i růst důvěry a vzájemnosti. Zároveň čerpá z iniciativy a zodpovědnosti žáků i ze znalostí dospělých, kteří se pohybují mimo školní prostředí (Borovinová, Hájková, Kulich, 2020).

Čím více se vyvíjí a prohlubuje partnerství mezi školou a obcí, tím více začínají občané chápat hodnotu názorů ostatních spoluobčanů. Zároveň společně rozvíjí dovednosti při uskutečňování projektů. Nápady žáků jsou velice vítány a jsou nemalým přínosem pro obec (Hušková a kol., 2010).

2.4 Metodické přístupy k realizaci místně zakotveného učení

Výuka místně zakotveného učení využívá různé pedagogické metody s důrazem na praxi, kam řadíme například badatelsky orientované učení nebo projektové vyučování. Přístup místně zakotveného učení spočívá v podpoře vztahu žáka k místnímu prostředí a jeho zájem o udržitelný rozvoj daného místa nejen v současnosti, ale především i v budoucnosti (Prunerová, 2004).

Tento typ učení vede k rozmanitým šetřením, podporuje kritické myšlení, a to na konkrétních příkladech, v reálných podmínkách a na území, které je žákům blízké. Základními fázemi místně zakotveného učení jsou shromažďování, výběr, interpretace a tvůrčí zpracování poznatků. Výsledkem popsané práce může být účast žáků a dalších občanů na projektech, které mají význam pro místní region – například vytvoření naučných tabulí, obnovení studánek či úprava prostranství před školou (Dlouhá, 2013).

Efektivní výuka je takový typ výuky, při které dochází ke střídání různých metod a organizačních forem výuky. Průcha (2009) tvrdí, že učitel by měl využít všechny metody a formy, které má k dispozici. Místně zakotvené učení využívá takové formy výuky, které podporují realizaci aktivizačních metod. Aktivizační metody slouží k aktivaci žáků, což v praxi znamená, že se aktivně účastní učení. Mezi formy výuky řadíme například terénní výuku, skupinovou výuku či výuku párovou. Konkrétní aktivizační metody mohou být například didaktické hry, diskuze, dramatizace, projektové vyučování, zážitková pedagogika apod. Aktivizační metody vedou žáky k větší samostatnosti a zároveň se naučí více, protože mají reálnou zkušenost, než kdyby učitelé použili k výuce tradiční výukové metody. Na stejné myšlence je založeno i místně zakotvené učení, proto s ním tyto metody velmi úzce souvisí.

Výukové metody patří podle Maňáka a Švece (2003) mezi základní didaktické kategorie. Můžeme je definovat jako uspořádaný systém vyučovacích činností učitele a učebních aktivit žáka, který směřuje k dosažení výchovně-vzdělávacích cílů.

Mezi základní metody, které jsou vhodné při místně zakotveném učení, patří například:

- metody slovní, kam řadíme především vyprávění, výklad, rozhovor, diskuzi a dramatizaci,
- názorně-demonstrační metody, zde je například předvádění, pozorování či instruktáž,
- metody praktické zahrnují nácvik pohybových a pracovních dovedností, laborování, pracovní činnosti, grafické a výtvarné činnosti,
- metody badatelské a výzkumné,
- práce s obrazem,
- didaktické hry.

2.5 Místně zakotvené učení v RVP ZV

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (dále RVP ZV) je základní pedagogický dokument, který vymezuje povinný rámec státem stanoveného vzdělávání. RVP ZV schvaluje Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Tento pedagogický dokument posiluje a prohlubuje provázanost mezi cíli, vzdělávacím obsahem a obecnými kompetencemi. Je závazným dokumentem pro vypracování Školních vzdělávacích programů, podle kterých se vzdělává na jednotlivých školách (RVP ZV, 2021).

Místně zakotvené učení není přímo vymezeno v rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělání. Z tohoto důvodu škola nemá povinnost zařazovat ho do výuky. Místně zakotvené učení je ovšem součástí průřezových témat, které se prolínají celým systémem RVP ZV (RVP ZV, 2021).

Průřezová témata a místně zakotvené učení

V RVP ZV jsou zařazena průřezová témata, která řeší aktuální problémy současnosti. Jsou významnou, nedílnou ale především povinnou součástí základního vzdělávání. Škola musí do vzdělávání na 1. i 2. stupni základní školy zařazovat všechna průřezová témata, která jsou uvedena v RVP ZV. Nemusí se ovšem objevovat v každém ročníku. Škola si sama určuje, zda průřezová témata zařadí do výuky formou samostatných předmětů, projektů nebo seminářů. Podmínkou je propojenost s jednotlivými obsahy vyučovacích předmětů. Průřezová témata pomáhají rozvíjet osobnost žáka především v oblasti postojů a hodnot (RVP ZV, 2021).

Mezi průřezová témata v základním vzdělávání se řadí:

- osobnostní a sociální výchova klade důraz na porozumění sobě samému i druhým. Učí žáka mezilidským vztahům, empatii, rozvíjí pozornost vůči odlišnostem a hledání výhod v odlišnostech. Reflektuje osobnost žáka, jeho potřeby i zvláštnosti. Přispívá ke zdokonalování dovedností, týkajících se spolupráce a komunikace v týmu (Pedagogika učitelům a studentům, 2019),
- výchova demokratického občana vede žáka k aktivnímu postoji v obhajování a dodržování lidských práv a svobod. Uvědomuje si svá rozhodnutí a je si vědom jejich následků. Zaměřuje se na vztah žáka k domovu a vlasti, nabádá k uvažování v širších souvislostech a ke kritickému myšlení (RVP ZV, 2021),
- výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech vede žáka ke globálnímu přemýšlení nad jevy, které zná ze svého okolí. Podporuje pozitivní postoje k tradičním evropským hodnotám. Žák si osvojuje vzorce správného chování evropského občana a smysl pro zodpovědnost (RVP ZV, 2021),
- multikulturní výchova buduje u žáka schopnost spolupráce se všemi lidmi bez ohledu na jejich kulturní, sociální, náboženskou nebo generační příslušnost. Dále pomáhá žákům uvědomovat si svou vlastní identitu (Průcha, Walterová, Mareš, 2013),
- environmentální výchova je jedno z témat, ze kterého se vyvinulo místně zakotvené učení. Vede žáka k respektování vztahů mezi člověkem a okolním prostředím. Hledá různé možnosti řešení environmentálních problémů. Vede žáky k aktivní účasti na ochraně a utváření prostředí. Dále ovlivňuje v zájmu udržitelnosti rozvoje lidské civilizace životní styl a hodnotovou orientaci žáka. Environmentální výchova chápe žáka jako budoucího občana, který si uvědomuje, že svým každodenním jednáním ovlivňuje stav životního prostředí a podle toho také zvažuje svá rozhodnutí (Šebešová a Šimonová, 2013),
- mediální výchova se snaží orientovat žáky ke správnému využívání médií pro vzdělávání. Zároveň je jejím cílem kriticky filtrovat informace (Průcha, Walterová, Mareš, 2013).

Klíčové kompetence

„Klíčové kompetence představují souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti. Smyslem a cílem vzdělávání je vybavit všechny žáky souborem těchto klíčových

kompetencí na úrovni, která je pro ně dosažitelná, a připravit je tak na další vzdělávání a uplatnění ve společnosti“ (RVP ZV, 2021, str. 10).

Místně zakotvené učení přispívá k dosahování několika klíčových kompetencí. Nejvíce je to *kompetence k řešení problémů* – žáci vnímají různé problémy, zamýšlejí se nad reálnými řešeními daného problému. *Kompetence komunikativní* – žáci mezi sebou komunikují, aby společně dosáhli nejlepšího řešení problému a správně formulují a vyjadřují své myšlenky. *Kompetence k učení* – vede k vyhledávání si informací o daném tématu, žáci využívají různé metody a strategie. *Kompetence občanské* – vedou k respektování ostatních lidí, dokážou se vcítit do druhých lidí. Žáci chápou základní ekologické souvislosti a environmentální problémy, respektují požadavky na kvalitní životní prostředí a rozhodují se v zájmu podpory a ochrany zdraví a trvale udržitelného rozvoje společnosti. Můžeme tedy říct, že místně zakotvené učení je založeno především na této kompetenci. *Kompetence digitální* – žáci umí používat digitální zařízení a aplikace, dokážou vyhledat a sdílet data, seznamují se s novými technologiemi. *Kompetence pracovní* – žáci dodržují vymezená pravidla a používají bezpečně materiály, nástroje a vybavení. *Kompetence sociální a personální* se podílí na utváření příjemné atmosféry v týmu (RVP ZV, 2021).

Vzdělávací oblast Člověk a jeho svět

Vzdělávací obsah základního vzdělávání v RVP ZV je rozdělen do devíti vzdělávacích oblastí. Tyto vzdělávací oblasti jsou tvořeny jedním nebo více obsahově blízkými vzdělávacími oblastmi. Vzdělávací obsah vzdělávacích oborů je tvořen očekávanými výstupy a učivem. Učivo na 1. stupni základní školy je rozděleno na dvě období, kdy první období je v 1. až 3. ročníku a druhé období je ve 4. až 5. ročníku (RVP ZV, 2021).

Místně zakotvené učení je na prvním stupni základní školy zahrnuto především do vyučovacích předmětů prvouka (1.–3. třída) a poté vlastivěda a přírodověda (4.–5. třída). Tyto předměty spadají do vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět. Tato vzdělávací oblast se dále dělí na 5 tematických okruhů:

- *Místo, kde žijeme* – tento tematický okruh se zabývá poznáváním místa a okolí, kde se žáci pohybují. Dále je zde důležité praktické poznávání místních a regionálních skutečností a reálná zkušenost žáků. V žácích bychom měli přirozenou cestou vzbudit kladný vztah k místu jejich bydliště a postupně rozvíjet národní cítění a vztah k naší zemi,

- *Lidé kolem nás* – žáci si vytváří vztahy mezi lidmi, osvojují a respektují pravidla slušného chování. Uvědomují si význam a podstatu pomoci mezi lidmi. Seznamují se s právy a povinnostmi budoucího demokratického občana našeho státu,
- *Lidé a čas* – cílem je naučit se orientovat v čase. Poznávají, jak a proč se čas měří. Dokážou porovnat minulost a současnost a zároveň vztahovat časové události k našemu státu. Podstatou je vyvolání zájmu o minulost a kulturní bohatství regionu i celé země. Z tohoto důvodu je zde kladen důraz na návštěvnost přírodních i kulturních památek, muzeí, knihoven apod.,
- *Rozmanitost přírody* – žáci pozorují a porovnávají změny v přírodě během jednotlivých ročních období. Vnímají přírodní děje a sledují vliv lidské činnosti. Ohleduplně se chovají k přírodě a ochraňují ji. Vnímají planetu Zemi jako jedinou planetu, na které je život. Uvědomují si, že člověk dokáže Zemi snadno poškodit, proto hledají cestu, jak o přírodní bohatství pečovat a zlepšovat životní prostředí,
- *Člověk a jeho zdraví* – žáci v tomto tematickém okruhu poznávají sami sebe jako osobu s biologickými a fyziologickými funkcemi a potřebami. Žáci se seznamují s vývojem člověka. Dodržují základní pravidla hygieny a výživy. Je zde kladen důraz na poučení o zdraví a nemocech, o zdravotní prevenci a poskytování první pomoci (RVP ZV, 2021).

3 Český ráj

Český ráj je oblast známá především díky hradům, zámkům, pískovcovým skalním městům, lidové architektuře a jezerům. Označení Český ráj vzniklo ve 2. polovině 19. století. Toto označení se začalo používat v lázeňství v Sedmihorkách, kde v tuto dobu vzrůstaly aktivity cestovního ruchu. Tehdy Lázně Sedmihorky navštěvovali známé osobnosti jako například Eliška Krásnohorská nebo Jan Neruda. Právě oni obdivovali krásy okolí Sedmihorek, proto oblast označili Českým rájem. Toto pojmenování se následně rozšířilo a označovalo celou zdejší krajinu (Kňap a Tůma, 2007).

Jak znázorňuje obrázek 2, Český ráj leží přibližně 80 kilometrů severovýchodně od Prahy. Sever této oblasti je ohraničen pásem Jizerských hor a Krkonoš. Východní část regionu přechází v Podkrkonoší. Na jihu a na západě se rozprostírá Jizerská tabule (David a kol., 2012).

Obr. 2 Umístění Českého ráje

(Český ráj ubytování – chata Mach, 2020)

3.1 Základní charakteristika

Ohraničení Českého ráje

Nakladatelství Soukup & David (1998, str. 4) uvádí „*Hranice Českého ráje nejsou zcela přesně vymezeny. Kromě pískovcových oblastí v okolí Turnova, Malé Skály a Jičina se k nim na západě většinou připojuje i Mnichovohradištsko, území jižně od Sobotky*

a Jičína, na severu část Semilska a Lomnicko, a na východě území mezi Jičínem a Novou Pakou.“

Dle Střidy a Novákové (2002) je území Českého ráje vymezeno přibližně linií spojující Mnichovo Hradiště, vrch Kopaninu a Železný Brod s Lomnicí nad Popelkou s lázněmi Železnice, s Vysokým Veselím, Kopidlnem, Dětenicemi a s Dolním Bousovem.

„Geograficky je ohraničen spojnici Mladá Boleslav, Mnichovo Hradiště, Hodkovice nad Mohelkou, vrch Kopanina, Železný Brod, Semily, Nová Paka, Jičín, Kopidlno, Sobotka a Dolní Bousov“ (Sdružení Český ráj, 2022).

CHKO Český ráj

Český ráj se řadí mezi nejstarší Chráněnou krajinnou oblast. *„Chráněná krajinná oblast Český ráj byla vyhlášena jako vůbec první z velkoplošných území České republiky, resp. bývalého Československa, a to výnosem ministerstva kultury č. 70261/1954, který byl publikován v podobě úředního sdělení Úředního listu dne 1. dubna 1955“* (Navrátil a Šoltysová, 2006, str. 29). Původní rozloha byla přibližně 90 km². O 47 let později, tudíž v roce 2002, došlo k rozšíření CHKO Český ráj o oblast Maloskalska, Kozákovska, Besedíc, Klokočských skal, Prachových skal a oblast mezi Kněžmostem a Sobotkou. Na území CHKO Český ráj jsou 2 národní přírodní památky, 11 přírodních rezervací a 11 přírodních památek. Celková rozloha CHKO Český ráj je 181,5 km², kde lesy zaujímají 46 %, orná půda je na 26 % plochy, trvalé travní porosty zabírají 13 % oblasti a vodní plochy tvoří 1,5 % (Český ráj, 2020).

CHKO Český ráj je rozložen do tří krajů a čtyř okresů:

- Středočeský kraj – okres Mladá Boleslav,
- Liberecký kraj – okres Semily, okres Jablonec nad Nisou,
- Královéhradecký kraj – okres Jičín (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2021).

Národní přírodní památky

Jak jsem zmínila výše, v CHKO Český ráj jsou 2 přírodní památky a těmi jsou Suché skály a Kozákov. Nesmím ovšem opomenout další 2 národní přírodní památky, které sice spravuje CHKO Český ráj, ale nenachází se na území Českého ráje. Těmito národními památkami jsou Bozkovské dolomitové jeskyně a Strážník (Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, 2022).

Suché skály se dříve nazývaly Kantorovy varhany, nyní nazývané jako české Dolomity. Nachází se v obci Besedice, což je malá vesnice v okrese Jablonec nad Nisou. Jedná se o skalní hřeben z pískovce, jenž se tyčí vysoko nad lesem. Z dálky nám můžou Suché skály připomínat varhany nebo dračí hřbet. Kamenná kulisa je výsledkem posouvání zemských ker, kdy došlo k vyzdvižení spodní vrstvy pískovce vzniklého v období cenomanu a jeho pootočením kolmo k zemskému povrchu. Suché skály jsou hojně využívány horolezci (Sdružení Český ráj, 2022).

Kozákov je nejvyšší horou Českého ráje. Jeho výška dosahuje 744 m. n. m. Před 4 až 6 miliony lety býval Kozákov činnou sopkou, a právě z tohoto důvodu je největší část Kozákova pokryta čedičovým povrchem. Západní strana je tvořená cenomanskými pískovci. Kozákov je už od pravěku vyhledáván jako naleziště drahých kamenů jako je například achát, citrín, jaspis, olivín, ametyst, křišťál, záhnědy a další polodrahokamy. Na Kozákově je rozhledna vysoká 48,5 m, ovšem veřejnosti je přístupná pouze do výšky 24 m. Tato rozhledna umožňuje výhled do dalekého okolí jako je například Horní Pojizeří, Krkonoše, Jizerské hory, Ještěd, Lužické hory, České středohoří i Orlické hory (Sdružení Český ráj, 2022).

Přírodní rezervace

Přírodní rezervace Apolena je skalní městečko v Troskovicích. Jeho rozloha činí 18,3 ha. Toto chráněné území není přístupné veřejnosti. Skalní věže jsou vhodné pro hnízdění skalních ptáků. Skály vybízejí k návštěvě horolezců, ale ani oni zde nemají přístup, a to z důvodu mimořádně měkkého pískovce. V přírodní rezervaci Apolena se také nachází jeskyně Sklepy, což je největší puklinová jeskyně v Českém ráji (Nakladatelství Soukup & David, 1998).

Bažantník je přírodní rezervace patřící do obce Sedmihorky. Důvodem, proč je Bažantník přírodní rezervací je zbytek lipové doubravy, olšiny a mokřad na břehu rybníka Bažantník. Rybník Bažantník ovšem není do chráněného území zahrnut. Rozloha této přírodní rezervace je 14 ha (Český ráj, 2022).

Další přírodní rezervací jsou Bučiny u Rakous nacházející se v obci Koberovy. Její rozloha zaujímá 24,64 ha. Předmětem ochrany je lesní společenstvo polopřirozeného charakteru s převahou buku ve stáří 80-115 let, rostoucí na slítném pískovci s pestrými rostlinnými a živočišnými společenstvy (Malá Skála, 2022).

David a Soukup (2020) uvádí rozlohu přírodní rezervace Hruboskalsko 219,2 ha. Hruboskalsko je jedním z největších skalních měst v CHKO Český ráj.

Nádherný pískovcový labyrint tvoří na čtyři sta věží a bloků, které dosahují relativní výšky až 55 metrů nad terénem.

Klokočské a Betlémské skály patří společně do jedné přírodní rezervace. Rozprostírají se na ploše 228,13 ha. Nalezneme je v obci Klokočí, okres Semily. Přírodní rezervace byla zřízena k ochraně pískovcových skalních útvarů, pseudokrasového jeskynního systému i k ochraně drobné morfologie skal. Největší pseudokrasová jeskyně v Českém ráji s názvem Postojná se nachází v Zeleném dole (Střída, Nováková, 2002).

Přírodní rezervaci Na hranicích nalezneme v Bukovině u Turnova a její výměra je 3,82 ha. Nachází se na pravém břehu řeky Jizery ve strmém svahu. Cílem je ochrana bukového porostu s hojným výskytem přesličky obrovské (Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, 2022).

Nejrozsáhlejším souvislým komplexem mokřadních biotopů v CHKO Český ráj jsou bezpochyby Podtrosecká údolí. Tento komplex vznikl spojením dvou přírodních rezervací v okrese Semily (Rašeliniště Vidlák) a v okrese Jičín (Údolí Žehrovky). Jsou zde regionálně unikátní kaňonovitá údolí v kvádrových pískovcích s charakteristickými společenstvy rostlin a živočichů. Celková výměra této přírodní rezervace je 143,04 ha (David a kol., 2012).

Prachovské skály se staly přírodní rezervací dne 1.1.1928 s rozlohou 261,9 ha. Jedná se o pískovcovou skalní oblast v obci Holín, nedaleko Jičina. Nachází se zde přes 200 skalních věží. Ochrana je zaměřena na přírodní prostředí skalního města, lesního ekosystému a volně žijících rostlin a živočichů (David a kol., 2012).

Dalším komplexem skalních měst jsou Příhrazské skály v obci Boseň, okres Mladá Boleslav. Dominantou je skalní útvar nazývaný Kobylí hlava. Uvnitř skalního města je vytesaná modlitebna Hynšta, která v 17. století sloužila jako úkryt Českým bratřím. Celý komplex se rozpíná na rozloze 519,27 ha. Snahou je chránit tento významný komplex skal, přirozených a polopřirozených lesních společenstev a geomorfologických území (Randák, 2009).

Údolí Plakánek se stalo přírodní rezervací v roce 1999 a nachází na hranici okresu Jičín a Mladá Boleslav, přesněji můžeme říct, že se nachází 500 metrů od hradu Kost. Je součástí Evropsky významné lokality. Celková výměra je 90,82 ha. Údolí je obklopeno pískovcovými skalami. V Údolí Plakánek se vyskytuje řada ohrožených rostlin a živočichů. Cílem je ochrana údolní nivy kaňonovitého údolí horního toku Klenice, Veseckého potoka a přilehlých porostů. V roce 2015 zde byla zřízena naučná stezka Plakánek (Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, 2022).

Přírodní rezervace Žabakor je tvořena dvěma rybníky a k nim náležícími mokřady. První zmiňovaný rybník nese název Žabakor. Druhý rybník se nazývá Oběšenec, který je oproti rybníku Žabakor menší. Spolu patří k nejdůležitějším ornitologickým lokalitám. Celková výměra této rezervace činí 80,5 ha. Cílem ochrany je ochrana těchto dvou rybníků, zachování rozmanitosti přírodních biotopů a podpora populací zvláště chráněných a vzácných druhů. V roce 2015 byla u rybníka Žabakor vybudována ptačí pozorovatelná, ze které můžeme spatřit i orla mořského (Žižková a Žižka, 2016).

Přírodní památky

První zmíněnou přírodní památkou je Libunecké rašeliniště, které se nachází nedaleko obce Libunec, okres Jičín. Libunecké rašeliniště tvoří lesní a nelesní biotopy, které jsou vázané na vyšší hladinu podzemní vody. Cílem je ochrana slatinných luk u toku Javorky s výskytem chráněných druhů rostlin a živočichů. Výměra tohoto rašeliniště je 18,65 ha (Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, 2022).

Přírodní památka Libuňka se nachází od 8. do 10,6. kilometru na řece Libuňce. Důvodem je ochrana meandrujícího toku řeky Libuňky včetně náhonu Jankova tůň a samotné Jankovy tůně. Tato přírodní památka byla vyhlášena v roce 1998 a její výměra činí 3,8 ha (Český ráj, 2022).

Přírodní památku Na Vápenici nalezneme mezi městem Železný Brod a obcí Koberovy. Tato přírodní památka je tvořena především svažnými lesními porosty. Byla zřízena v roce 2008 a chrání porosty vápnomilných a květnatých bučin na vápenatém podkladu. Nachází se zde i kriticky ohrožená kapradina hrálovitá. Celková výměra této památky je 7,88 ha (Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, 2022).

Oborská luka leží v obci Březka, okres Jičín. V roce 1998 byla vyhlášena přírodní památkou, a to z důvodu ochrany vlhkých luk u Oborského rybníka, o kterém se zmiňuji níže v kapitole 3.4. Dále jsou zde k nalezení různé druhy bezkolencové louky s výskytem zvláště chráněných a ohrožených druhů rostlin. Výměra této přírodní památky činí 11,86 ha (Český ráj, 2022).

Ondříkovický pseudokrasový systém se zapsal do přírodních památek v roce 2000, a to díky svému unikátnímu krasovému systému. Chráněné území bylo vyhlášeno jako souhrn čtyř samostatných lokalit. Jsou to: vývěrová jeskyně Bartošova pec, Ondříkovický ponor, Ondříkovické propadání a ponor u Roudného. Cílem ochrany

je zachování krasových jevů vytvořených v křídových vápnitých pískovcích. Nalezneme zde i zajímavé druhy rostlin, jako například bradáček vejčitý. Tato přírodní památka se rozprostírá na ploše 0,86 ha. Nachází se mezi obcemi Ondříkovice a Roudný (David a Soukup, 2020).

Přírodní památka Podloučky byla vyhlášena v roce 2010 a nahradila bývalou přírodní památku Meziluzí. Podloučky se nachází u obce Klokočí. Předmětem ochrany jsou luční společenstva xerothermních trávníků. Výměra této přírodní památky činí 116,74 ha. Podloučky jsou také součástí evropsky významné lokality Průlom Jizery u Rakous (Český ráj, 2022).

Rybník Vražda se nachází v Jinolicích, okres Jičín. Jako přírodní památka byl rybník vyhlášen v roce 1999. Přírodní památka se nevztahuje pouze na rybník, ale i na vlhké slatinné louky okolo rybníka. Na těchto loukách se vyskytují zvláště chráněné druhy rostlin, například prstnatec májový. Důvodem ochrany jsou vlhké louky s výskytem zvláště chráněných a ohrožených druhů rostlin. Výměra rybníku Vražda a okolních luk je 6,27 ha (David a kol., 2012).

Tachovský vodopád se nachází v Troskovicích, okres Semily. Jako přírodní památka byl vyhlášen v roce 2004. Zaměřuje se na ochranu pěnkovkového vodopádu a pískovců sekundárně obohacených vápníkem, skalního mostu a tunelu, kterým protéká bezejmenná voda. Dále se zde nachází bledule jarní, která se řadí mezi zvláště chráněné druhy rostlin. Celková výměra činí 1,6 ha (Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, 2022).

Přírodní památka Trosky se nachází v obci Troskovice, stejně jako Tachovský vodopád. Předmětem ochrany je ochrana světově unikátního geomorfologického útvaru, kterým je vulkán, na němž jsou bylinná a keřová patra lesní a skalní vegetace. Výměra této přírodní památky je 3,49 ha (David a kol., 2012).

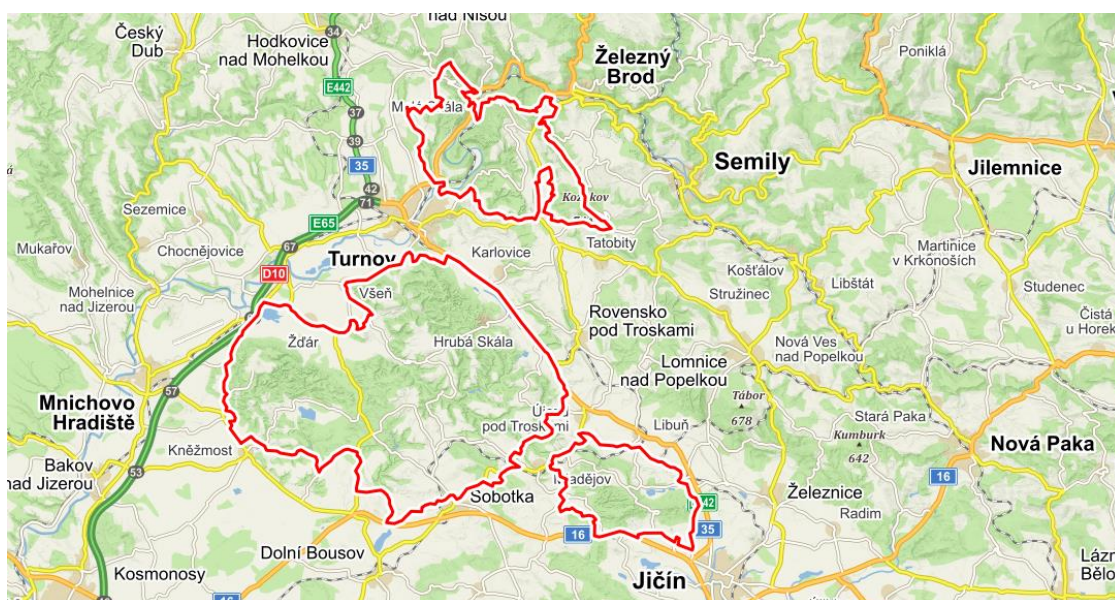
Bezlesé území nedaleko Příhrazských skal je přírodní památka V Dubech. Hlavním předmětem ochrany je výskyt ohroženého druhu vrkoče Geyerova a kosatce sibiřského. Dále ochrana slatinné louky, prameniště a bažinné olšiny. Celková výměra činí 4,75 ha (Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, 2022).

Poslední přírodní památkou na území CHKO Český ráj je Vústra, která se nachází v obci Olešnice u Turnova, okres Semily. Tuto přírodní památku tvoří rybník Vústra s přilehlou slatinou loukou s výskytem zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů (Český ráj, 2022).

Geopark UNESCO Český ráj

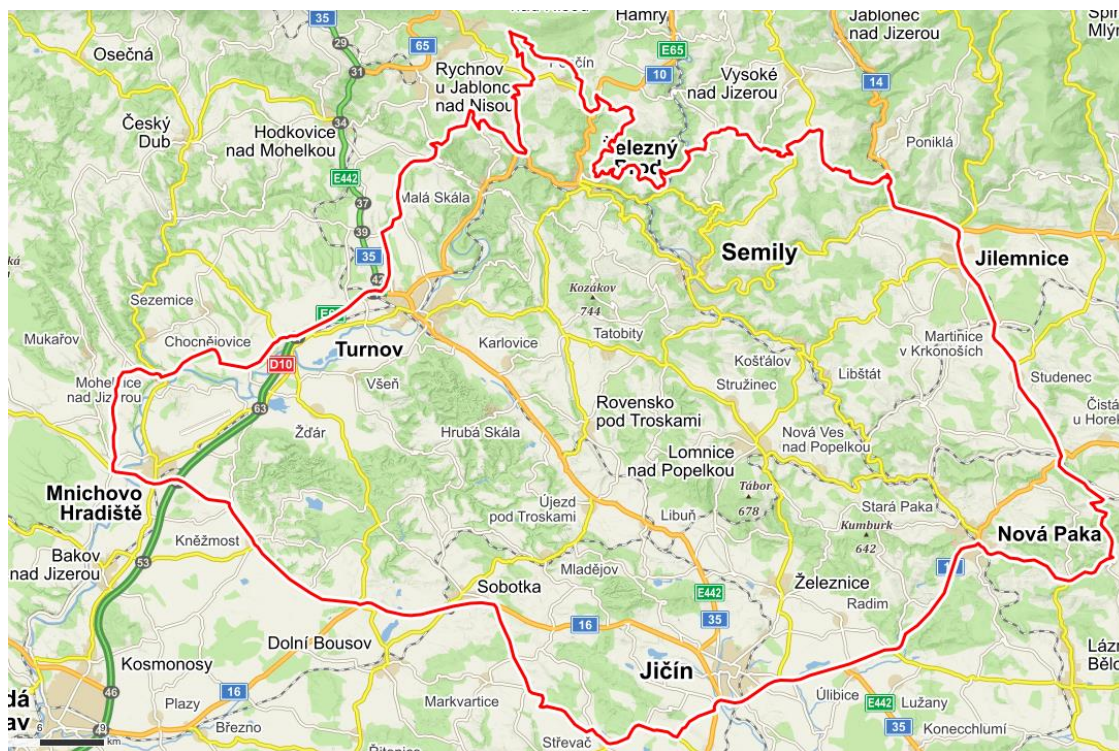
Český ráj je také zařazen do evropské sítě geoparků. Zde je zapsán od 5. října 2005. V roce 2015 se stal jako jediný v České republice členem globální sítě geoparků UNESCO. Geopark UNESCO Český ráj představuje jediné území v České republice, které je certifikovaným národním, evropským i globálním geoparkem (Geopark Český ráj, 2020).

V prosinci roku 2020 došlo ke schválení rozšíření Geoparku UNESCO Český ráj. Území je obohaceno o významné geologické lokality na Mnichovohradištsku, Železnobrodsku a Novopacku. Rozloha Geoparku UNESCO Český ráj činila téměř 700 km², nyní po rozšíření činí 833 km² (Ministerstvo životního prostředí, 2020). Na obrázku 3 je vymezena hranice CHKO Český ráj a na obrázku 4 je znázorněna hranice geoparku UNESCO Český ráj.

Obr. 3 Vymezení hranice CHKO Český ráj

(CHKO Český ráj, 2022)

Obr. 4 Vymezení hranice geopark UNESCO Český ráj

(Geopark Český ráj, 2022)

3.2 Povrch

Střída a Nováková (2002, str. 15, 16) uvádí „*Pestré horopisné poměry jsou důsledkem toho, že Český ráj je jednotkou vymezenou převážně jako turistická oblast. Zahrnuje tak několik grafomotorických celků, podcelků i okrsků. Podle povrchových tvarů jsou zastoupeny vrchoviny, pahorkatiny, kotliny, plošiny, tabule často jen svými okrajovými částmi.*“

David a kol. (2012, str. 6) tvrdí, že „*Z geomorfologického hlediska je největším horopisným celkem Českého ráje Jičínská pahorkatina s podcelky Turnovská a Bělohradská pahorkatina, která patří k České tabuli. Od severu a severozápadu sem zasahují celky Krkonoško-jesenické soustavy, hlavně Ještědsko-kozákovský hřbet, probíhající v linii Kopanina – Kozákov – Tábor, a Krkonošské podhůří s podcelky Železnobrodskou a Podkrkonošskou pahorkatinou. Jižní a jihozápadní okraje tvoří Jizerská, Středolabská a Východolabská tabule.*“

Nejvyšším bodem Českého ráje je Kozákov s výškou 744 metrů, následuje Tábor, který dosahuje 678 metrů. Dále pak vrch Kopanina, který měří 657 metrů. Dalším vrcholem jsou Ředice (649 m), Babylon (630 m), Tatobitský vrch (620 m), Hamštejnský hřbet (610 m), Kozlov (602 m), Vrchy (582 m), Prackovský vrch (582 m) a Sokol

(562 m). „Železnobrodská a Podkrkonošská pahorkatina dosahují nižších výšek, některé vrchy v ní však tvoří významné krajinné dominanty. Jsou jimi např. Kumburk (642 m), Medenec (544 m), Trosky (488 m), Vyskeř (464 m), Přivýšina (464 m), Mužský (463 m), Velká hůra (458 m), Střelečská hůra (456 m), Maximec (450 m) či Veliš (430 m). Z většiny těchto vrchů jsou daleké výhledy, k nimž ještě přispívají rozhledny na Kozákově, Kopanině a Hlavatici“ (Nakladatelství Soukup & David, 1998, str. 6).

3.3 Geologický vývoj

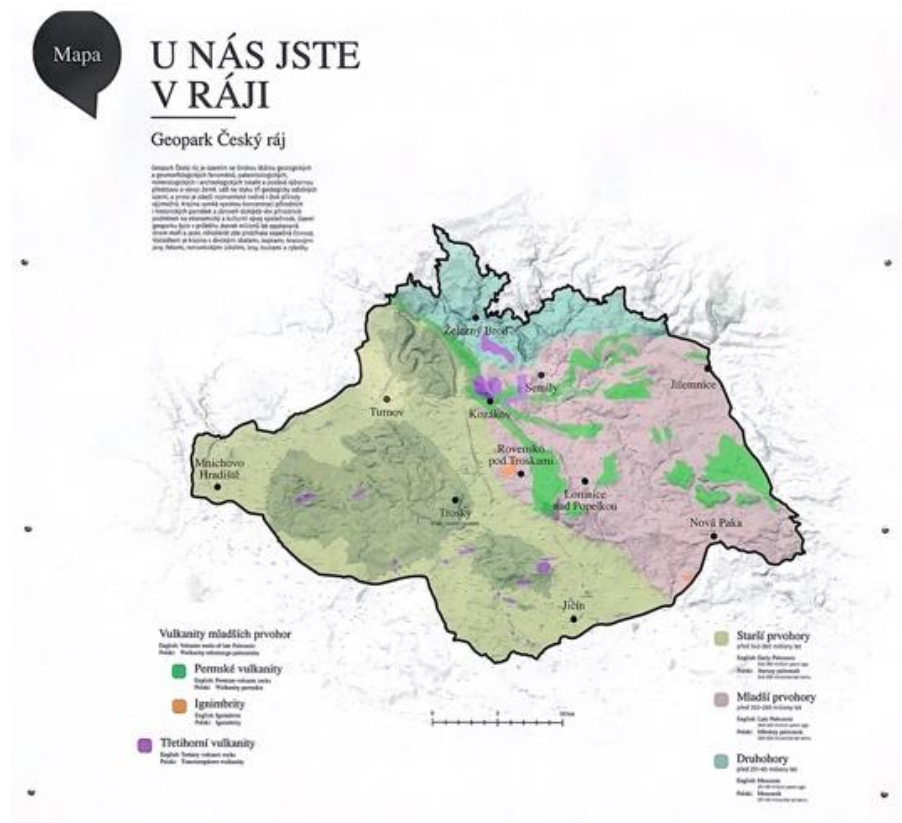
Krajinu Českého ráje pokrývalo ve středohorách moře. Na jeho dně vznikaly z usazenin slepence a břidlice. Vyzvednutím zemské kůry na konci prvohor vznikla na území Českého ráje mohutná pánev, která byla postupně zanášena sedimenty. Břehy řek, jezer a bažin byly mohutně porostlé kapradinami, cykasy, přesličkami či plavuněmi, jejichž padlé kameny byly postupně zanášeny splavenými horninami, kde se během dlouhého vývoje proměnily v černé uhlí. Některé kameny a větve zůstaly zachovány v celistvosti – zkamenělé stromy (tzv. araukarity) byly nalezeny v okolí Nové Paky a Lomnice nad Popelkou (Nakladatelství Soukup & David, 1998).

K dotvoření zdejšího krajinného reliéfu tehdy přispěla i melafyrová láva. Ta pronikla na povrch, kde vytvořila příkrovy a izolovaná sopečná tělesa. Do dutin ztuhlé lávy se dostaly horké roztoky nasycené rozpuštěnými minerály, které se dlouholetým vývojem proměnily na drahé kameny (David a kol., 2012).

Ve druhohorách zalilo většinu oblasti mělké moře, které mezi Turnovem a Jičínem vytvořilo velký záliv. Ústilo do něj několik potoků, které jej zanášely naplavenými horninami. Z nich vznikly pozdější opuky, jílovce a slínovce, zatímco z hrubších zrněk písku, ukládaných podél pobřeží, vznikly pískovce (Střída, Nováková, 2002).

„Během dalších horotvorných pochodů se původně celistvá křídová tabule postupně rozpadla do několika ker (plošin), na okrajích lemovaných vysokými strmými stěnami. Dlouholetou erozí se z těchto plošin vytvořila skalní města. Dešťová voda nepřetržitě odplavovala uvolněný a rozdrobený materiál podél puklin, původně úzké spáry se během milionů let změnilly na rokle a kaňony se svislými stěnami. Tento proces ještě urychlilo střídání ledových a meziledových dob ve čtvrtohorách. Mezi tím – ve třetihorách – poznamenala reliéf krajiny další sopečná činnost, v níž se zrodil nejen ojedinělý útvar Trosek, ale i kopce Kumburk, Bradlec, Veliš, Mužský

a další“ (David a kol., 2012, str. 7). Na obrázku 5 lze vidět geologický vývoj Českého ráje.

Obr. 5 Geologický vývoj Českého ráje

(město Turnov, 2022)

V Českém ráji jsou k nalezení drahé kameny. Hora Kozáků byla v geologické prehistorii opakovaně sopkou. První výlev lávy vytvořil melafyrový příkrov, poslední pak čedičové těleso směrem k vesnici Kozákov. Zatímco čedič je matečnou horninou olivově zelených krystalů olivínu, v melafyru vznikaly jaspisy, chalcedony, ametysty, citríny, křišťály, záhnědy a především acháty. Eroze roznesla tyto barevné kameny do polí v širokém okolí Kozákova (Randák, 2009).

„Život obyvatel Českého ráje je neodmyslitelně spojen i s drahými kameny, dříve nazývanými polodrahokamy, které se tu po staletí nacházely na řadě míst, zejména na Kozákově a Levíně u Nové Paky. Drahé kameny se také zpracovávaly v místních brusičských dílnách. S krásnými exempláři achátů, chalcedonů, opálů, jaspisů, ametystů i jiných drahých kamenů se můžeme seznámit ve sbírkách regionálních muzeí,

třeba v Turnově či Nové Pace, nebo v soukromé expozici ve vsi Kozákov“ (David a Soukup, 2020, str. 9).

Zpracování drahokamů je spojené s historií města Turnov, které bylo přirozeným hospodářským a kulturním centrem oblasti. Turnov je nazýván městem drahých kamenů. Vyrábí se zde šperky s pravými českými granáty. I z tohoto důvodu je Turnov považován za srdce či bránu Českého ráje (Krajňák, Krchnavá, Ondrášková, 2020).

3.4 Hydrologie

Český ráj spadá do povodí Labe, dále částečně patří do povodí Jizery a malou částí patří také do povodí Cidliny. Dominantním vodním tokem je řeka Jizera, která protéká severní částí CHKO Český ráj. Konkrétněji protéká městy: Jablonec nad Jizerou, Semily, Železný Brod, Turnov, Mnichovo Hradiště, Bakov nad Jizerou, Mladá Boleslav a Benátky nad Jizerou. U Malé Skály má Jizera nadmořskou výšku 260 metrů, v Dolánkách je to 247 m. n. m. Jizeru můžeme zařadit mezi nejvodnatější toky v povodí Labe. Délka toku Jizery je 164,6 km. V oblasti Malé Skály má řeka Jizera dva pravobřežní přítoky: Vranský potok a Frýdštejnský potok. V Turnově je levé rameno řeky nazýváno Malá Jizera (Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, 2022).

Kromě zmíněné řeky Jizery je zde významná řeka Cidlina, která protéká především v Královéhradeckém kraji a je dlouhá 87,3 km. Třetí nejvýznamnější řekou v Českém ráji je řeka Žehrovka, která pramení v Prachovských skalách. V jejím povodí se nachází rybníky Vidlák, Krčák, Věžický rybník, Dolský rybník, Nebákovský rybník, Semínský rybník, Oběšenec a Žabakor. Další řekou je Libuňka, která teče od Libunce k Pelešanům. Hlavním přítokem řeky Libuňky je na území CHKO řeka Javorka, jenž pramení v oblasti Jinolických rybníků (Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, 2022).

Dalšími vodními toky jsou říčky a potoky Oleška, Popelka, Stebenka, potok Sobotka, Holínský potok, Mezilužský potok, Branžěžský potok, Úlibický potok, Klenice, Kněžmostka, Koprnický potok, Býčinský potok, Želejovský potok, Všeňský potok a Kadeřávka (Kotek, Hubač, 2021).

V Českém ráji se nachází mnoho rybníků. Většina z nich je udržována kvůli chovu ryb, ale i k rekreačním účelům. Největším rybníkem CHKO je Komárovský rybník, který leží nedaleko Branžeže s výměrou 54 ha. Druhým největším rybníkem je Žabakor u Březiny s výměrou 45 ha. Dalšími rybníky v Českém ráji je rybník Pátek, Drhlenský rybník, Býčinský rybník, Kníže, Dvorecký rybník, Červenský rybník, Bílý

rybník či rybník Patřín a další (David a kol., 2012). Nedílnou součástí je také soustava osmi rybníků v Podtroseckém údolí. Patří sem:

- *Věžický rybník* zvaný též Věžák, má unikátní skalní břeh a pískovcové skalní věže, které vystupují přímo z hladiny rybníka. Věžický rybník má písčité dno s rozlohou 8,1 ha,
- *Nebákovský rybník* je protáhlý rybník ležící na Žehrovce. Pod rybníkem se nachází starý Vlkův mlýn. Tento rybník je nejdelší ze všech rybníků v Podtroseckém údolí. Pyšní se délkou 1,25 km,
- *rybník Krčák* leží v údolí Želejovského potoka. Dno je písčité, břehy místy lemují pískovcové skály. V napuštěném stavu má rozlohu 4,1 ha,
- *rybník Vidlák* se nachází u silnice z Troskovic směrem k Hrubé Skále. Je zde přírodní rezervace Rašeliniště Vidlák. Tento jedinečný mokřad se řadí k nejcennějším lokalitám v Českém ráji,
- *Rokytnický rybník* vznikl v 16. století. V roce 2008 došlo ke kompletní rekonstrukci hráze, kde je nyní stožár pro čapí hnízdo a informativní tabule s obrázky ohledně žijících druhů ryb. Dále je zde vybudována pozorovatelná vodního ptactva,
- *rybník Hrudka* přímo navazuje na Rokytnický rybník. Jeho rozloha je 3,8 ha,
- *rybník Doly* ležící na řece Žehrovce. Znovu napuštěn byl po roce 1945,
- *Podsemínský rybník* se nachází nedaleko rybníka Nebákov. Pod hrází je barokní mlýn Podsemín s pětipodlažní mlýnicí i s dochovaným zařízením. Za hrází rybníka vedou kamenné klenuté mosty (Sdružení Český ráj, 2022).

Další soustava tří rybníků se nazývá Jinolické rybníky. Tyto rybníky ležící u obce Jinolice, okres Jičín a mají názvy:

- *Oborský rybník* – tento rybník má rozlohu 11,4 ha a je největší z této soustavy. Má písčité dno a travnatou pláž, z tohoto důvodu je hodně navštěvován turisty a je vedený jako rekreační. Na jeho západním břehu je Oborská luka, která je přírodní památkou,
- *rybník Němeček* – opět veden jako rekreační, je zde možnost koupání. Jeho rozloha je 5,2 ha,
- *rybník Vražda* je se svou rozlohou 2,1 ha nejmenší z Jinolických rybníků. Jako jediný se nevyužívá k rekreaci. Celý rybník včetně louky na jihozápadním břehu je vedený jako přírodní památka. Tento specifický název

rybníka, vznikl v roce 1866, kdy skupina pruských vojáků zahнала rakouské vojsko do rybníka, a to se zde celé utopilo (Kotek, Hubač, 2021).

„V údolích podél skalních stěn vytéká velké množství pramenů s pitnou vodou. Při pohledu do Bobšovy studánky v údolí Plakánku máme dojem, že se v ní voda vaří. Způsobuje to silný spodní pramen, který s sebou strhává písek. Významná je studánka u Věžického rybníku. Nese jméno Ing. Josefa Velka, člověka, který zasvětil svůj život ochraně přírody“ (Randák, 2009, str. 2).

3.5 Flóra

Nakladatelství Soukup & David (1998, str. 7) uvádí *„Asi 30 % území Českého ráje pokrývají lesy. Někdejší společenstva (duby, buky, habry) byla postupně přeměněna na smrkové nebo borové monokultury.“*

Přibližně 85 % porostu tvoří jehličnaté stromy, kam řadíme například smrky, modřiny, borovice, jedle aj. Zbylých 15 % tvoří lípy, břízy, duby a buky. Kolem vodních ploch v Českém ráji rostou vrby, jasany, topoly a olše (Střída, Nováková, 2002).

Na skalách a strmých srázích se dochovaly zbytky původních dřevin jako jsou reliktní bory s dubem, břízou a jedlovou bučinou. Na kyselých půdách nalezneme bylinné porosty. Zde převažuje borůvka černá, hasivka orličí, vřes obecný, ale také různé typy mechů a lišejníků. V listnatých lesích dále roste konvalinka vonná, jaterník trojlaločný, kruštík širokolistý, hlísník hnízdák, starček Fuchsův nebo hrachor jarní (David a kol., 2012).

„U vod a v mokřinách se mj. vyskytují chráněné rostliny – d'áblík bahenní, vachta trojlistá, rosnatka okrouhlostá, leknín bělostný, kosatec žlutý, žebratka bahenní či šípátka střelolistá. Elegantní rostlinou je chráněný pérovník pštroší, dorůstající výšky 150 cm“ (Nakladatelství Soukup & David, 1998, str. 8).

Jak uvádí Střída a Nováková (2002), přestože jsou v Českém ráji vodní plochy využívány převážně k rekreačním účelům, tak hladiny některých z nich zdobí bílé květy leknínu, drobnějšího okřehku či lakušníku. Kolem vodních ploch rostou orobince s doutníkovými plody. Na mokřadech kolem rybníku kvetou blatouchy, devětsily, vstavače a jiné byliny.

3.6 Fauna

Jak jsem zmínila výše, Český ráj má velkou rozlohu, proto je zde velké množství různých druhů zvířat. Největším zvířetem v Českém ráji je bezpochyby Jelen evropský.

Vyskytuje se zde pouze sporadicky, a to ve vyšších podhorských polohách. Početněji zastoupená je v lesích zvěř srnčí a ve stejném zastoupení jsou zde i skupiny divokých prasat. Z menších šelem můžeme spatřit kunu lesní, kunu skalní, lišku obecnou a jezevce lesního. Velmi se snížil stav zajíců polních a králíků divokých. Naopak se zde daří drobným hladovcům jako je například veverka obecná. Dále tady žije hmyzožravec ještěrka živorodá, čolek horský a místy i zmije obecná. Ve skalních dutinách můžeme spatřit netopýry velké a netopýry ušaté (Střída a Nováková, 2002).

Z živočichů je nejrozšířenější skupinou ptactvo, které můžeme spatřit ve skalních městech i v lesích na skalních plošinách. Z pěvců jsou to: sedmihlásek hajní, drozd zpěvný, pěnkava obecná a další. Do skupiny dravých ptáků žijících v Českém ráji řadíme například poštolku obecnou, jestřába lesního, káně lesní nebo krahujce obecného. Najdeme tu i sovy, a to například výra velkého, puštíka obecného, kulíška nejmenšího, kavku obecnou, datla černého a strakapouda (Nakladatelství Soukup & David, 1998).

Ve vodních plochách, jako jsou rybníky, potoky, mokřiny a rákosiny, žije také velké množství živočichů, např. labuť velká, rákosník velký, čáp černý, ledňáček říční, divoké kachny a spoustu dalších. Na dnech rybníků žije škeble rybníčná, na břehu vod plovatka bahenní. Z ryb můžeme jmenovat pstruha potočního, lipana podhorního, štika obecnou, kapra obecného nebo cejna velkého. Suchozemské plže zastupuje především hlemýžď zahradní. Mezi chráněné motýly, kteří žijí v Českém ráji patří otakárek fenyklový a ovocný (David a kol., 2012).

V Českém ráji jsou k naleznutí i ohrožené druhy zvířat. Mezi tyto druhy zvířat se řadí: rak říční, velevrub malířský, mihule potoční, blatnice skvrnitá, čolek velký, zmije obecná, bukač velký, bukáček malý a orel mořský (Kotek, Hubač, 2021).

3.7 Jednotlivé oblasti Českého ráje

Tato kapitola je zaměřena na jednotlivé oblasti spadající do Českého ráje. V první části jsou detailněji popsána 3 místa navštívená v rámci ověření v pedagogické praxi této diplomové práce. Ostatní oblasti Českého ráje jsou pouze vyjmenovány, za pomlčkou jsou uvedeny nejznámější místa či památky, které se k dané oblasti vztahují.

Zřícenina hradu Trosky a Podtrosecká údolí

Dominantou Českého ráje je bezpochyby zřícenina hradu Trosky. Tato zřícenina hradu se nachází nedaleko obce Rovensko pod Troskami. Správu hradu zajišťuje Národní památkový ústav a je ve vlastnictví státu. Právě z tohoto důvodu je zřícenina hradu

Trosky přístupná veřejnosti. Návštěvnická sezona začíná začátkem dubna a končí začátkem listopadu.

Hrad Trosky nechal v letech 1380-1390 vybudovat Čeněk z Vartenberka. Na obou sopečných vrcholech byly postaveny věže, které později lidé pojmenovali jako Pannu (vyšší věž) a nižší věž jako Babu. Hřbet mezi věžemi nechal Čeněk z Vartenberka zaplnit obytnými budovami. Zadlužený Vartenberk v roce 1394 hrad prodal svému největšímu věřiteli Václavu IV. Ten ho o čtyři roky později věnoval Otovi z Bergova. Ani husité v roce 1424 nedokázali hrad dobýt. Po několika neúspěšných pokusech o dobytí hradu Trosky se nakonec v roce 1469 ujal hradu Jiří z Poděbrad. Hrad sloužil jako středisko hospodářské správy. Po vypálení švédským vojskem v roce 1648 zůstal hrad neobydlen a měnil se ve zříceninu. Hrad koupil v roce 1821 Jan Lexa z Aehrentalu. S úpravami hradu začal až jeho syn Alois, a to o 20 let později. Po Aloisově úmrtí byly práce na hradě zastaveny. V roce 1925 převzal hrad stát. Dnes ho spravuje Národní památkový ústav (David a kol., 2012).

Obranu sídla zajišťovaly 3 pásy hradeb, které byly přes 10 metrů vysoké a místy téměř 2 metry široké. Strategické bylo i rozdílné výškové rozložení jednotlivých staveb, které umožňovalo dokonalý přehled o blízkém i vzdáleném okolí (Podhorský, 2013).

Jak je patrné z obrázku 6, tak k Troskám patří i celé malebné údolí, jenž je nazýváno Podtrosecké údolí. Nachází se zde nejen 8 rybníků, mokřady, rašeliniště, pískovcové skály. Obdivuhodná je také lidová architektura, která se až do 17. století vyznačovala stavbami přízemních roubených domů se sedlovou střechou krytou šindelem (Bureš a kol., 2016). Toto údolí je zařazeno do přírodní rezervace, o kterém je psáno v kapitolách 3.1 a 3.4. Zřícenina hradu je nejznámějším symbolem Českého ráje. Silueta hradu Trosky je například v logu CHKO Český ráj viz obrázek 7.

Obr. 6 Zřícenina hradu Trosky

(Kam po Česku, 2012)

Obr. 7 Logo CHKO Český ráj

(iTRAS, 2022)

Hruboskalsko

Hruboskalské skalní město patří k nejnavštěvovanější oblasti Českého ráje. Hranice Hruboskalského skalního města tvoří Sedmihorky, Valdštejn a Hrubá Skála. Celková plocha je přibližně 120 ha a je zařazena mezi přírodní rezervace, které jsou zmíněny v kapitole 3.1 (David a kol., 2012).

Z původního gotického hradu Skála, jenž vznikl v polovině 14. století, byl v 16. století postaven na pískovcových skalách současný zámek Hrubá Skála, který je zobrazen na obrázku 8. O postavení zámku se postaral rod Smiřických, následně patřil Valdštejnům, kteří ho rozšířili o anglický park. Do poloviny 20. století zde vládli Lexové z Aehrentalu. V dnešní době je veřejnosti přístupná hranolová věž s nádvořím. Ve zbylé

části areálu se nachází hotel a restaurace (David a kol., 2012). Hrad Valdštejn byl postaven ve 13. století. Když zde panoval rod Smiřických, došlo k požáru, který poničil veškerá dřevěná stavení. Zůstal zde pouze kamenný palác, věž a hradby (David, Dobrovolná, Soukup, 2007).

Cestou z Hrubé Skály je možné projít velmi úzkým skalním útvarem zvaným Myší díra, který směřuje k Adamovu loži. Adamovo lože nazývané též jako Jeskyně milenců je uměle vytvořený skalní útvar. Pojmenování tohoto lože je připomínkou třech Adamů. První je Adam z Valdštejna, což je zakladatel rodu, další je Adam jako první člověk a trojici uzavírá František Adam, který nechal lože vybudovat (David a kol., 2012).

Hruboskalské skalní město je ráj pro horolezectví. Je zde několik skal, na které se může lézt. Jsou jimi například Dračí Skály, Kapelník, Údolíčko či Maják. Pro pěší jsou zde vyhlídky, např.: Zámecká vyhlídka, Mariánská vyhlídka, Vyhlídka na Kapelu či vyhlídka na Čertovu ruku (Nakladatelství Soukup & David, 1998).

Hruboskalské skalní město je také velmi oblíbené ve filmovém průmyslu. Natáčela se zde například pohádka Princ Bajaja, seriál Vyprávěj, film Tajemství hradu v Karpatech či velmi oblíbený film Jak dostat tatínka do polepšovny (Sdružení Český ráj, 2022).

Obr. 8 Zámek Hrubá Skála

(Journey to experience, 2019)

Jičínsko

Jičín je město v Královéhradeckém kraji, ležící na řece Cidlině. Původní sídlo vzniklo v roce 1300 na území dnešního Starého Místa. Nově vzniklé sídlo mělo pravidelný půdorys kolem obdélného náměstí s podloubími (David, Soukup a kol., 1999).

Toto město dvakrát vyhořelo a bylo prodáno rodu Smiřických. Na začátku 17. století se na rynku stavěl zámek, který v roce 1620 vybuchl a zabil ženské dědičky rodu Smiřických. Právě proto se dostal k moci Albrecht z Valdštejna, který měl s městem velké plány. Nechal zde vybudovat mincovnu, protože chtěl mít svou vlastní měnu. Nechal zasadit čtyři řady lip v délce 1700 metrů. Tato lipová alej spojuje město Jičín s barokní lodžii z roku 1632, jenž stojí v Sedličkách (David, Dobrovolná, Soukup, 2008).

Jičín nabízí pestrou nabídku volnočasových aktivit, stravování i ubytování. Dominantou tohoto pohádkového města je Valdická brána, která se nachází přímo na náměstí. Valdická brána je vysoká 52 metrů a byla postavena v 16. století. *„Původně byla jednou ze tří bran vedoucích do města. Plány italských architektů, které do Jičína pozval Albrecht z Valdštejna, počítaly s jejím zbořením kvůli rozšíření náměstí, z čehož však sešlo vojevůdcovou smrtí. V průběhu let byla věž postupně, většinou po požárech, upravována a rekonstruována. Svou dnešní podobu získala brána v roce 1840“* (Městské informační centrum Jičín, 2021). Brána je přístupná veřejnosti, proto je možné si prohlídnout město Jičín z ptačí perspektivy. Ochoz se nachází ve výšce 32 m a je nutné vystoupat 156 schodů. Valdická brána a podloubí je vyobrazena níže na obrázku 9. Dále se zde nachází Rumcajsova ševcovna, Regionální muzeum a galerie, vrch Zebín či vrch Čerovka (David a kol., 2012).

Přezdívá se mu „město pohádek“ a to především díky spisovateli Václavu Čtvrtekovi. Václav Čtvrtek zaplnil Jičín i jeho blízké okolí různými pohádkovými postavami jako je například Rumcajs, Manka, Cipísek, vodník Česílko, víla Amálka, švec Kuba a Stázina či správce Kolomajzna. Každý rok se v Jičíně koná festival „Jičín – město pohádek“. Zpravidla bývá na začátku září a zahajuje se průvodem masek (Koláček, 2011).

Obr. 9 Jičínské náměstí (Valdická brána, podlouбі)

(Kudy z nudy, 2022)

Dalšími částmi Českého ráje jsou: Lomnicko – vrch Tábor, Maloskalsko – Suché skály a Pantheon, Mladoboleslavsko – Drábské světničky, Novopacko – zřícenina hradu Kumburk, Semilsko – hora Kozákov, Sobotecko – hrad Kost a Údolí Plakánek (David a Soukup, 2020).

4 Aktivity pro místně zakotvené učení v Českém ráji

Tato kapitola se zaměřuje na aktivity podporující místně zakotvené učení v oblasti Českého ráje. Nejprve je popsána *metodologie zpracování*, kde popisuji, co je mým cílem a jak jsem dané aktivity tvořila. Následuje *popis tříd*, se kterými jsem aktivity realizovala. Kapitola *zpracované aktivity* obsahuje popis vybraných oblastí, metodický list pro učitele a vypracovaný Zápisník malého turisty. Poslední podkapitolou je *zhodnocení*, ve kterém jsem se zaměřila na úspěšnost vytvořených aktivit a dále na to, co si žáci z daných exkurzí pamatují.

4.1 Metodologie zpracování

Hlavním cílem mé práce je navrhnout aktivity a jejich následné ověření v pedagogické praxi. Dílčí cíle mé diplomové práce představují naplnění vytyčených cílů a následně porovnání výsledků vytvořených aktivit mezi malou obcí a městem.

Metodu místně zakotveného učení následovně uplatňuji v návrhu tří exkurzí po Českém ráji. Vybrala jsem si oblasti, které jsou nejbližší daným školám. Všechny tři exkurze jsou propojeny stejnou motivací, a to motivačním dopisem od skřítků. Ke každé exkurzi jsem vytvořila Zápisník malého turisty, který dětem slouží k vyplňování předem předtištěných úkolů a také k uchování vzpomínek. Zápisníky jsem vytvořila na internetové stránce www.canva.com. Tyto Zápisníky jsou k nahlédnutí v příloze A, příloze B a příloze C.

Cílem exkurzí je lépe poznat okolí, ve kterém žáci žijí. Především také budování si vztahu k tomuto konkrétnímu místu a k našemu přírodnímu i kulturnímu bohatství. Při navrhování jednotlivých aktivit jsem se řídila několika kritérii. Nejdříve jsem plánovala trasu. Oblasti jsem vybírala s ohledem na dostupnost dopravy z vybraných měst. Poté jsem si stanovila výchovné a vzdělávací cíle. Bylo nutné zohlednit i délku trasy, aby to pro žáky nebylo moc náročné. Všechny exkurze jsem konzultovala s vyučující učitelkou na prvním stupni základní školy.

Při plánování exkurzí jsem se snažila o různorodost aktivit. Chtěla jsem, aby se na všech exkurzích žáci seznámili s daným místem, s jeho historií i přírodními útvary. Zároveň jsem se snažila o propojení mezipředmětových vztahů. Z tohoto důvodu jsem se nedržela pouze environmentální výchovy, ale vytvořila jsem

cvičení na český jazyk, matematiku, anglický jazyk, německý jazyk, výtvarnou a hudební výchovu. Dále jsem propojila exkurze s digitálními technologiemi. Na prvním výletě jsme využívali mobilní aplikaci Visit.More, na druhém výletě jsme využívali mobilní aplikaci kompas. Závěrečný test byl realizován na počítačích ve škole. Test byl připraven na volně přístupné webové aplikaci www.wizer.me.

Exkurze se musely uskutečnit v přesně daném pořadí, a to z důvodu, že na sebe navazují jednotlivé motivační dopisy od skřítků. Prvním výletem bylo Podtrosecké údolí. Tento výlet byl zaměřen především na přírodu, turistické značení a poznávání hornin. Druhý výlet byl na Hrubou Skálu a Valdštejn. Opět byl zaměřen hlavně na kulturní památky, přírodu a v neposlední řadě jsme se učili, jak poznat světové strany bez pomoci kompasu nebo buzoly. Poslední výlet se konal do Jičína. Tato exkurze se jako jediná netýká především přírody, protože hlavní roli hrála historická část zmíněného pohádkového města. Zaměření zde bylo také na bezpečnost provozu.

Jak jsem již zmínila, u všech třech exkurzí jsem detailně popsala trasu, vytvořila Zápisník malého turisty a metodický list pro učitele. V tomto metodickém listu je konkrétně rozepsáno, co je potřeba mít s sebou jako učitel, co je potřeba mít s sebou jako žák a v neposlední řadě rozepsané jednotlivé zastávky a k nim popsány úkoly.

Pro evaluaci jsem využila 2 výzkumné metody. První evaluace je zahrnuta přímo v každém zápisníku, a probíhala vždy po skončení poslední zastávky na výletě. Žáci zde hodnotili, co se jim na exkurzi líbilo/nelíbilo. Druhá evaluace proběhla přes již výše zmiňovanou webovou aplikaci www.wizer.me, která sloužila jako nástroj zhodnocení, co si žáci z výletů pamatují. Testy jsem následně s žáky vyplnila ve škole po skončení všech 3 výletů. Všechny testy se skládaly ze 6 otázek. Otázky byly především kroužkovací, ale objevily se zde také otevřené otázky, vybírání vhodných slov či spojování dvojic.

4.2 Popis tříd

Exkurze jsem absolvovala se 2 třídami z různých škol. Obě školy se nachází v srdci Českého ráje. Vybrala jsem si školu v malé obci Rovensko pod Troskami a školu ve městě Turnov. Mým záměrem bylo projít každý výlet s oběma školami a poté posoudit, která třída toho ví o Českém ráji více. Zdali má více znalostí žák z malé obce nebo z města.

Třídy, se kterými jsem jednotlivé exkurze absolvovala, byli žáci 3. tříd. Do 3. třídy v základní škole Rovensko pod Troskami dochází 14 žáků, z toho 6 dívek a 8 chlapců.

Ve městě Turnov se nachází několik základních škol. Já jsem oslovila Základní školu 28. října. V této škole dochází do 3. třídy 19 žáků, z toho 8 dívek a 11 chlapců. Ani do jedné z těchto tříd nedochází žák se speciálními vzdělávacími potřebami, který by dosahoval na některé z podpůrných opatření.

Exkurze jsem realizovala hned na začátku nového školního roku. Všech 6 výletů se uskutečnilo hned v září, kdy bylo ještě hezké počasí a zároveň jsem děti nevytrhla z výuky uprostřed školního roku. Výlety jsem nejprve absolvovala s Turnovskou základní školou. Výlet na Trosky se uskutečnil dne 7. 9. 2021 a 10. 9. 2021, výlet na Hrubou Skálu jsme zrealizovali dne 9. 9. 2021 a 17. 9. 2021, výlet do Jičína jsme absolvovali dne 16. 9. 2021 a 30. 9. 2021. Závěrečný test na počítači jsem s žáky z Turnova vyplnila dne 7. 10. 2021 a s žáky z Rovenska pod Troskami hned následující den, tudíž 8. 10. 2021. Jelikož už byl říjen a v toto roční období jsou děti více nemocné, takže se testu nezúčastnili celkem 3 žáci z obou škol, kteří se zúčastnili daných exkurzí. Jednalo se o 2 žáky ze školy 28. října a 1 žáka ze školy z Rovenska pod Troskami.

4.3 Zpracované aktivity

4.3.1 Podtrosecké údolí – zřícenina hradu Trosky, Vidlák

„Na skok u Panny a Baby“

Poloha: Rovensko pod Troskami, okres Semily

Cíl:

- žák popíše turistické značení, faunu a floru, kterou po cestě potká,
- žák vysvětlí rozdíl mezi horninami, které jsou zde k vidění (čedič, pískovec),
- žák samostatně pracuje s aplikací Visit.More,
- žák pozoruje a popíše změny hradu Trosky,
- žák uvede informace z historie hradu,
- žák interpretuje pověst hradu Trosky,
- žák shrne základní informace o hradu Trosky,
- žák zhodnotí celý den, provede kritiku a svůj názor obhájí.

Kompetence:

- kompetence k učení – žák se aktivně zapojuje do výuky, zajímá se o další informace, které mu nebyly sděleny. Žák se přizpůsobuje různým výukovým aktivitám. Spolupracuje ve skupině,

- kompetence k řešení problémů – žák posoudí, zdali jeho výsledné řešení dává smysl. Srozumitelně vysvětluje svá řešení a mění svůj názor na základě nových informací,
- kompetence komunikativní – žák používá správné termíny. Žák dokáže slovně popsat jaké aktivity ho zaujaly, a jaké naopak ne. Vyjadřuje se výstižně a souvisle v písemném i ústním projevu. Pokud má žák nějaké otázky, zeptá se. Žák vyjádří své názory, pocity, myšlenky. Dokáže obhájit svůj názor a vhodně komunikuje,
- kompetence občanská – žák vyslechne názor druhé osoby, neposmívá se. Chová se tak, aby důsledky jeho chování neomezovaly ostatní a nepoškozovaly prostředí,
- kompetence digitální – žák ovládá digitální zařízení a používá aplikaci. Využívá digitální technologie, aby si usnadnil práci a zkvalitnil výsledky své práce.

Průřezová témata: Environmentální výchova, Osobnostní a sociální výchova.

Mezipředmětové vztahy: Prvouka, Český jazyk, Matematika, Výtvarná výchova.

Trasa: Od autobusové zastávky v Troskovicích se vydáme 170 metrů po silnici, která se rozděluje. Půjdeme doleva, kde silnice po 130 metrech přechází v polní cestu. Zde míjíme Pomník obětem 1. světové války. Pokračujeme po modré turistické značce, po které dojdeme k restauraci Trosky. Nad restaurací se nachází parkoviště, ze kterého si můžeme prohlédnout zříceninu hradu ze spodu. Projdeme parkovištěm do lesa, kde nás čeká závěrečné stoupání lesní cestou dlouhé 400 metrů. Po prohlídce hradu se vrátíme zpět na parkoviště a půjdeme po červené turistické značce, která nás dovede přes vesnici Tachov až k rybníku Vidlák, kde naše trasa končí. Celá trasa je znázorněna na obrázku 10.

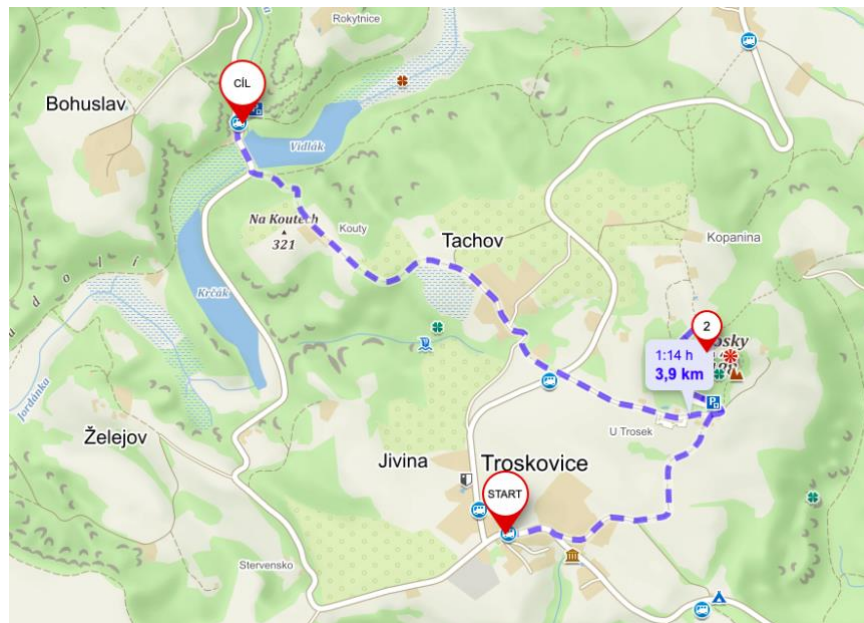
Délka trasy: 3,9 km

Časová dotace: 4 hodiny

Turistická náročnost: lehká

Náročnost úkolů: středně těžká

Mapa trasy:

Obr. 10 Trasa: Troskovice, hrad Trosky, rybník Vidláč

(Převzato a upraveno dle potřeby z www.mapy.cz, 2021)

Metodický list pro učitele:

Co je potřeba mít s sebou jako učitel:

- vstupné na hrad,
- vytisknutý *dopis* od skřítka Všudybyla,
- vytisknutý *Zápisník malého turisty*,
- vytisknutou *pověst* hradu Trosky,
- psací potřeby, lepidlo,
- fotoaparát (na dokumentaci),
- rouška/respirátor
- lékárnička.

Co je potřeba mít s sebou jako žák:

- psací potřeby,
- mobilní telefon s aplikací Visit.More,
- šátek na zavázání očí,
- svačina + pití,
- rouška/respirátor,
- pláštěnka v případě nepříznivého počasí.

Přesný popis jednotlivých zastávek:

1. Příjezd do Troskovic

- U hasičské zbrojnice,
- výukové metody: instruktáž, vyprávění,
- přečtení motivační dopisu,
- vysvětlení pravidel chování v lese i na hradě,
- rozdání sešitu Zápisník malého turisty,
- plnění úkolu č. 1.

2. Cesta na Trosky

- U pomníku obětem 1. světové války (na lavičce),
- výukové metody: práce s obrazem, práce s textem, pozorování,
- turistické značení – plnění úkolu č. 2,
- název věží Trosek + odhad výšky – plnění úkolu č. 3,
- slovní úloha – výška věží – plnění úkolu č. 4.

3. Zastávka pod hradem

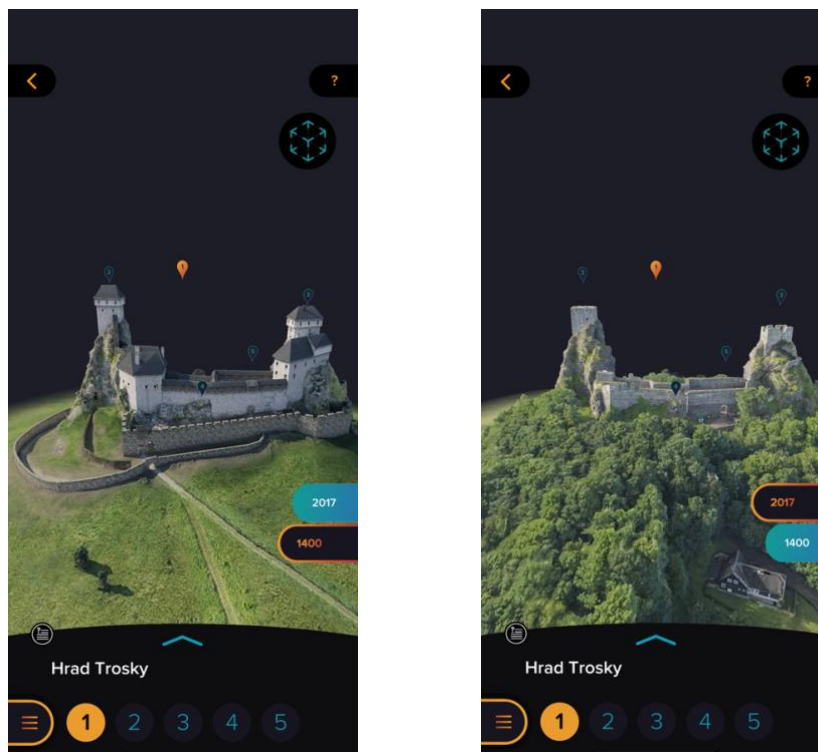
- Na mýtině u lesní cesty,
- výukové metody: vyprávění, výtvarná činnost,
- paní učitelka přečte žákům pověst o Troskách. Jejich úkolem bude si pověst zapamatovat, jelikož na zpáteční cestě pověst sehrají,
- přečtení pověsti,
- vytvoření vlastní vstupenky na hrad Trosky. Jak by podle žáků měla taková vstupenka vypadat? – plnění úkolu č. 5.

4. Návštěva hradu Trosky

- Výukové metody: pozorování, práce s obrazem,
- při vstupu paní učitelka zakoupí vstupenky všem žákům,
- žáci si vstupenku ponechají v ruce a pod hradbami na nádvoří si ji nalepí do zápisníku – plnění úkolu č. 6,
- výstup na obě věže hradu Trosky,
- pod hradem využití mobilní aplikace Visit.More, kde žáci názorně vidí, jak vypadají Trosky nyní a jak vypadaly v roce 1400, když to ještě nebyla zřícenina hradu (obrázek 11). Jsou zde jednotlivé body, díky kterým žáci vidí všechny úhly Trosek. V této aplikaci je možnost přečtení základních informací o Troskách i o hradbách. Výhodou této aplikace je, že je zdarma,

a pokud si daný hrad nebo místo stáhnete předem, tak nepotřebujete internetové připojení. Aplikace je dostupná na Google play i App Store,

- porovnání hradu v roce 1400 a 2021 – plnění úkolu č. 7.

Obr. 11 Hrad Trosky v roce 1400 a hrad Trosky v současnosti

(Aplikace Visit.More, 2021)

5. Odchod z hradu

- Pod hradem,
- občerstvení – zde se nachází občerstvení Pod Troskami, kde si žáci mohou zakoupit pití, jídlo, sladkosti, ale mohou si tady sníst i vlastní svačinu.

6. Cesta k rybníku Vidlák

- Za vesnicí Tachov, na louce,
- výukové metody: dramatizace,
- paní učitelka rozdělí žáky do dvou skupin. Každá skupina má za úkol společně sehrát pověst o Troskách, kterou jim přečetla před vstupem na Trosky, tím se ukáže, jak byli žáci pozorní, a co si z pověsti zapamatovali,
- paní učitelka dá žákům dostatek času na přípravu. Nejprve předvede scénku jedna skupina, poté druhá. Následně proběhne vzájemné zhodnocení,
- po cestě paní učitelka vypráví o Podtroseckém údolí, kam patří rybník Vidlák.

7. Les před Vidlákem

- Výukové metody: předvádění,
- hmat – žáci utvoří dvojice. Každá dvojice dostane jeden šátek na zavázání očí. Jeden z dvojice si zaváže oči a druhý ho povede po lese či louce. Bude mu dávat do ruky předměty, které nalezne v přírodě (šiška, hlína, list, tráva, větvička, kámen, houba...). Úkolem vedeného žáka bude dané věci poznat a následně zapsat do zápisníčku – plnění úkolu č. 8.

8. Příchod k rybníku Vidlák

- Posezení u rybníku Vidlák,
- výukové metody: práce s textem,
- kontrola Zápisníku malého turisty,
- občerstvení – tady si žáci sní svačinu,
- zhodnocení celého dne – plnění úkolu č. 9.

Motivační dopis

Milé děti,

jsem skřítek, kterému všichni říkají Všudybyl. Jak můžete hádat, říkají mi tak, protože velmi rád cestuji a poznávám nová místa.

Byl jsem poctěn, že Vás mohu seznámit s tak okouzlujícím místem jako je zřícenina hradu Trosky, protože právě zde se nacházíme. Pozor omyl, my se nacházíme v Troskovicích, ale ke zřícenině hradu to je coby kamenem dohodil. Zkusíte to? Ale opatrně, ať netrefíte nějakého turistu, cyklistu nebo auto!

Tak teď zpátky k dnešnímu dni. S paní učitelkou jsem si pro Vás připravil Zápisník malého turisty. Tento zápisník dostane každý z Vás. Vaším úkolem bude si ho podepsat na vyznačenou linku, ale zatím do zápisníčku nekoukat, jinak budu velmi smutný a budete mě muset uplatit Vaší svačinou. Máte s sebou nějaké sladkosti, že ano? Já miluji sladké!

No vidíte, zase jsem se zapovídal...Do zápisníku budete zapisovat různé poznatky z cesty, plnit úkoly, které Vám řekne paní učitelka a v poslední řadě Vám bude sloužit jako památníček, ke kterému se vždycky můžete vrátit a obnovit si vzpomínky.

To je ode mě asi vše, tak žádné zdržování a jdeme na cestu plnou dobrodružství!

Zatím ahoj,

Váš Všudybyl

Pověst

Hrad Trosky získal pán z Bergova, který se snažil z Trosek vybudovat proslulé sídlo všech pánů a knížat. Jeho snaha však jednoho dne musela být přerušena. Ten den si nechal zavolat svou matku Marii a dceru Karolínu: „Musím odjet na delší dobu do vzdáleného kraje. Slibte mi, že tu budete spravovat Trosky tak dobře jako já!“

„Ano synu, vždyť víš, jak spravedlivě a moudře jsem panovala před lety,“ potvrdila jeho přání Marie. „Ano tatínku, slibuji. A vrať se nám brzy zpátky domů,“ usmála se Karolína.

Pán z Bergova opravdu odjel. Obě ženy několik prvních měsíců plnily jeho rozkazy pečlivě a zodpovědně, kraj jenom vzkvétal a na Trosky často zavítala známá knížata. Dostalo se jim opravdového královského přijetí.

Jenže vláda se jak Marii, tak i Karolíně velmi zalíbila. „Proč bych nevládla sama?“ ptala se sama sebe Karolína, když se ráno vzhlížela v zrcadle, „krásná jsem, určitě si mě nějaký mladý muž vezme za ženu a potom budeme spravovat hrad společně. Marii nebudeme potřebovat.“

Ve stejné chvíli pročítala Marie kroniky, když v tom ji napadlo: „Karolína je nezkušená vladařka. A co když přijde mladý pán a bude si ji chtít vzít? Určitě tak ztratím svou vládu! To já ale nedovolím!“ Ten den se obě ženy pohádaly o to, kdo bude zastupovat pána z Bergova.

„Já jsem mladší a krásnější! Jsem jeho dcera a mám na Trosky větší právo!“ křičela Karolína.

„A já jsem starší a chytřejší! Je to můj syn, a proto si zasloužím vládu já,“ odporovala Marie.

Každá obsadila jednu z věží hradu. Marie se usídlila v té silnější a menší, Karolína v té vyšší a užší. Nevycházely ven, pouze z malých okýnek na sebe dennodenně pokřikovaly, hašteřily se a láteřily na celý svět!

Kraj kolem Trosek rychle chudl. O vládu se obě ženy pouze hádaly, ale opravdového vladaře lidé z Podtroseckého údolí navždy ztratili. Málokdo navštívil kdysi známý hrad, málokdo se jenom přiblížil k oběma věžím. A když se do lesa pod Troskami vypravili vesničané na borůvky a maliny, slyšeli pouze neustálé hádky Marie a Karolíny.

„Já budu vládnout!“

„Ne, můj je hrad! Já tu zůstanu!“

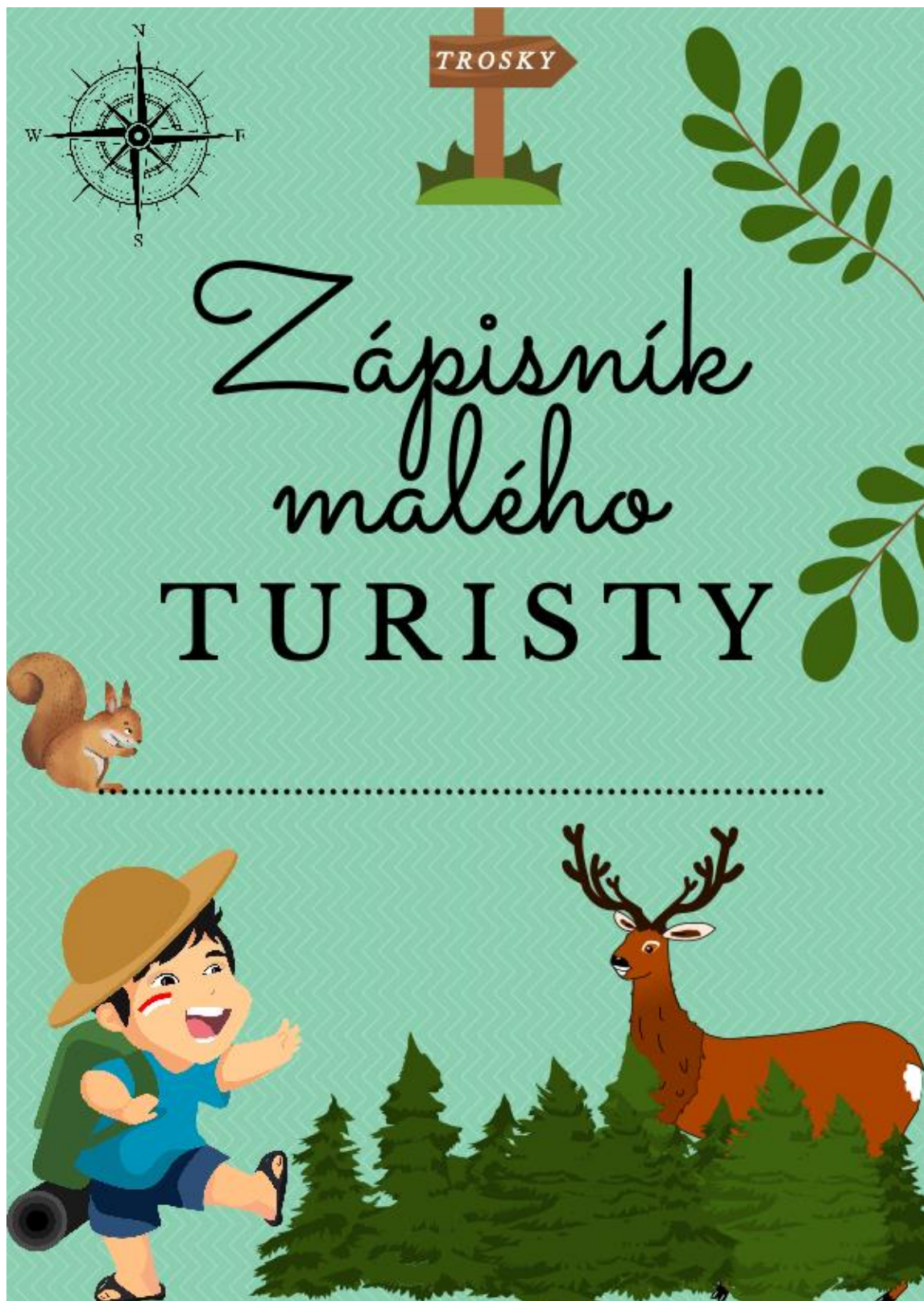
„Ty? Já se vdám, vždyť Troskám musí vládnout mužská ruka!“

Pán z Bergova o ničem nevěděl, zůstal v cizině. Nikdy se nevrátil, aby vztah své matky a dcery urovnal. Sloužící utíkali z hradu, ptáci přestali kroužit na věžemi, slunce nesvítilo ani do jedné komory obou hřišnic.

Za nějaký čas hrůzný křik a hádky ustaly. Jeden chasník se rozhodl vypravit na věže. Vešel do té silnější a nenašel nikoho, jen okno otevřené dokořán. A ani v té užší nespatriil mladičkou Karolínu, jak očekával. Kam obě zmizely? To dodnes nikdo nezjistil.

Lidé se vrátili do kraje a společně s nimi přišlo štěstí a přátelství. Společnými silami začali znovu Podtrosecko zvelebovat. Nakonec obě věže Trosek pojmenovali – tu širší podle staré Marie Babou a tu vyšší podle mladé Karolíny Pannou.

Ještě dnes je někdy možné zaslechnout za deštivých a bouřlivých nocí ženské hlasy v podobě meluzíny, honící se s větrem mezi zbytky věží bývalého hradu. (Sdružení Český ráj, 2020)

Ahoj,

vítám Tě ve Tvém novém zápisníčku! Nyní se nacházíme na zřícenině hradu Trosky, aneb u dvou rozhněvaných dam. Tento zápisníček ti slouží pro veškeré tvé poznámky, popisky, zapisování zážitků, ale zároveň i plnění předtištěných úkolů.

Nezapomeň, že dané úkoly můžeš plnit pouze v případě, až Ti dá paní učitelka pokyn. Přeji ti hodně úspěchů na Tvé cestě!

Tvůj zápisníček

Můžeš kreslit, můžeš psát, ale listy netrhat!

1. Hned ve druhé větě úvodního textu je napsáno „u dvou rozhněvaných dam“. Máš nějaký nápad, proč se Troskám takto říká?

2. Poznáváš tyto dvě značky? Víš jejich název? Napiš ho + kde se s nimi můžeme setkat.

Setkáme se s nimi v: _____

3. Před sebou krásně vidíš hrad Trosky. Slyšel si někdy, jak se jmenují věže? Pokud ano, napiš to.

Věž vlevo: _____

Věž vpravo: _____

Je očividné, že jedna z věží je vyšší. Máš nějaký tip, kolik by mohla měřit věž vpravo? Napiš číslo v metrech do rámečku.

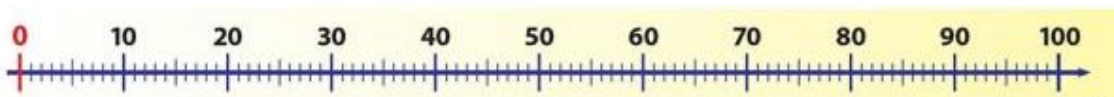
Myslím si, že pravá věž měří

metrů.

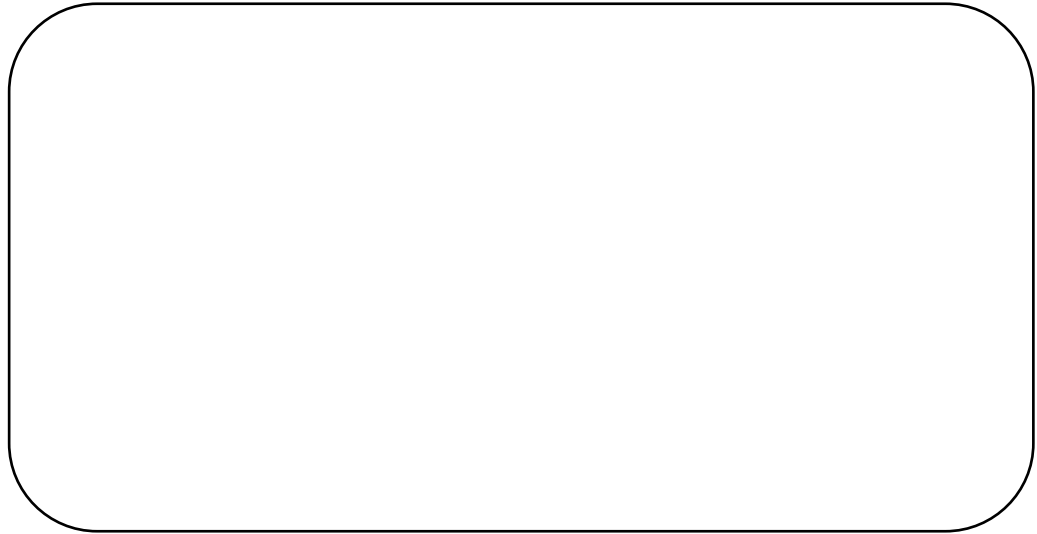
4. Slovní úloha

Hrad Trosky má 2 věže. Součet obou věží je 104 metrů. Výšku pravé věže vypočítáš tak, že součet rozdělíš na polovinu a poté přičteš 5. Jak vysoká je pravá věž? Jak vysoká je levá věž? Ověř zkouškou.

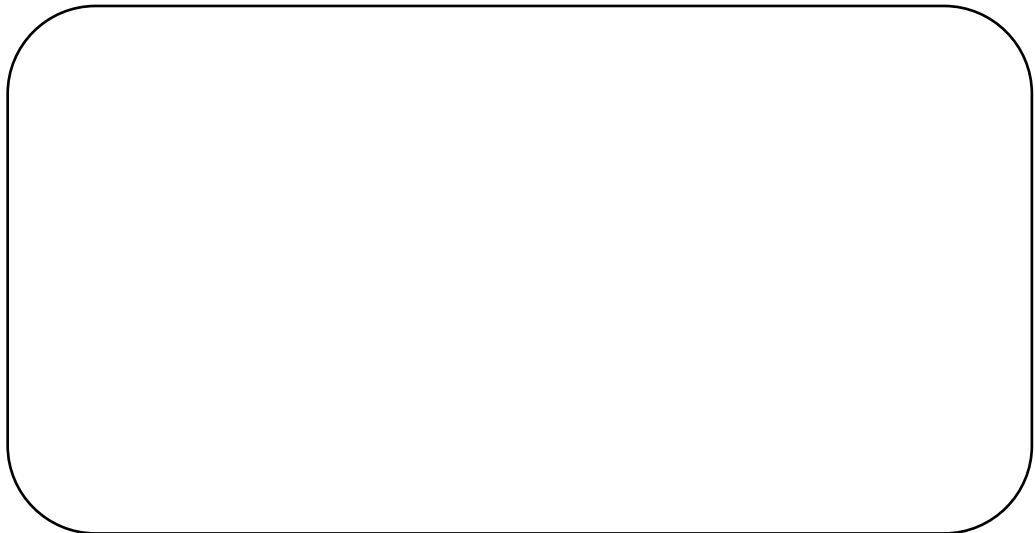
Znáznorní výšku věží na číselnou osu:

5. Nakresli si svou vlastní vstupenku na hrad Trosky. Jak by podle tebe vypadala?

6. Zde si nalep vstupenku z hradu.

7. V aplikaci Visit.More sis mohl názorně prohlédnout hrad v roce 1400 a nyní. Napiš rozdíl, jak se hrad změnil.

8. Dokážeš vypsát všechny věci, co ti dal tvůj kamarád do ruky? Jaký si měl pocit, když jsi nic neviděl a vedl tě tvůj kamarád? Důvěřoval si mu?

9. Zhodnocení dne – zakroužkuj obličej

Těšil ses na plánovaný výlet?

Jak se ti líbily úkoly, které jsme cestou plnili?

Jak se ti pracovalo ve skupině?

Chtěl by sis výlet někdy zopakovat?

Dozvěděl ses dnes něco nového?

Která úloha tě nejvíce bavila? _____

Která úloha tě nezaujala? _____

Které cvičení ti přišlo nejtěžší? _____

Vyjádři pohybem, jak moc tě dnešní den bavil

Dřep – dnešní den mě nebavil, raději bych byl ve škole

Stoj – dnešní den jsem si užil, dozvěděl jsem se pár nových informací

Výskok – dnešní den byl parádní a rád bych si ho zopakoval, dozvěděl jsem se spoustu nových věcí

4.3.2 Hruboskalsko – zámek Hrubá Skála, hrad Valdštejn

„U zámecké paní“

Poloha: Hrubá Skála a Turnov, okres Semily

Cíl:

- žák pozoruje a popíše, co ho na zámku zaujalo,
- žák rozpozná stopy zvířat, které můžeme v lese potkat,
- žák určí rodové i druhové jméno zvířat v lese,
- žák vyjmenuje faunu a floru dané oblasti,
- žák uvede, které známé filmy a pohádky se zde natáčely,
- žák se umí orientovat v prostoru, umí pracovat s kompasem a určí světové strany bez pomoci kompasu,
- žák se chová vhodně v přírodě. Rozliší, co do přírody patří a co ne,
- žák zhodnotí celý den, provede kritiku a svůj názor obhájí.

Kompetence:

- kompetence k učení – žák se aktivně zapojuje do výuky, zajímá se o další informace, které mu nebyly sděleny. Žák se přizpůsobuje různým výukovým aktivitám. Žák samostatně pozoruje a experimentuje, získané výsledky porovnává,
- kompetence k řešení problémů – žák vnímá nejrůznější problémové situace ve škole i mimo ni, rozpozná a pochopí problém. Žák přemýšlí o nesrovnalostech a jejich příčinách, promyslí a naplánuje způsob řešení problémů. Využívá k tomu vlastní úsudek a zkušenosti,
- kompetence komunikativní – žák používá správné termíny. Žák dokáže slovně popsat jaké aktivity ho zaujaly a naopak. Vyjadřuje se výstižně a souvisle v písemném i ústním projevu. Pokud má žák nějaké otázky, zeptá se. Žák vyjádří své názory, pocity, myšlenky. Dokáže obhájit svůj názor a vhodně komunikuje,
- kompetence občanská – žák vyslechne názor druhé osoby, neposmívá se. Chová se tak, aby důsledky jeho chování neomezovaly ostatní a nepoškozovaly prostředí,
- kompetence pracovní – žák používá bezpečně a účinně materiály a vybavení. Dodržuje vymezená pravidla.

Průřezová témata: Environmentální výchova, Osobnostní a sociální výchova.

Mezipředmětové vztahy: Prvouka, Český jazyk, Anglický jazyk, Německý jazyk.

Trasa: Trasa začíná na vlakovém nádraží Hrubá Skála. Zde přejdeme železniční přejezd a vydáme se po silnici směr Doubravice po cyklostezce 4015. Po této cestě půjdeme 1,5 km. Cesta je mírně do kopce. 84 metrů za bývalým pivovarem Hrubá Skála odbočíme vpravo do slepé ulice. Tady silnice končí a přechází v lesní cestu, po které půjdeme 288 metrů. Opět se dostáváme na silnici, kde se nachází tzv. Zlatá stezka Českého ráje. Ta nás po 143 metrech dovede na parkoviště u zámku Hrubá Skála. Po prohlídce zámku se vrátíme zpět na parkoviště, zde projdeme Myší dírou po zelené turistické značce, kde se zároveň nachází naučná stezka Hruboskalsko. Ta nás dovede k Adamovu loži a napojíme se na cyklostezku 4078, která nás po necelých 3 km dovede přímo na hrad Valdštejn. Po prohlídce hradu Valdštejn půjdeme na vlakovou zastávku Turnov město, na kterou dojdeme po červeně značené stezce s názvem Zlatá stezka Českého ráje. Přibližně v polovině cesty mezi Valdštejnem a vlakovou zastávkou se nachází rozhledna Hlavatice, která nám umožní pohled na celé město Turnov. Naše cesta končí návratem zpět do školy. Trasa je k nahlédnutí na obrázku 12.

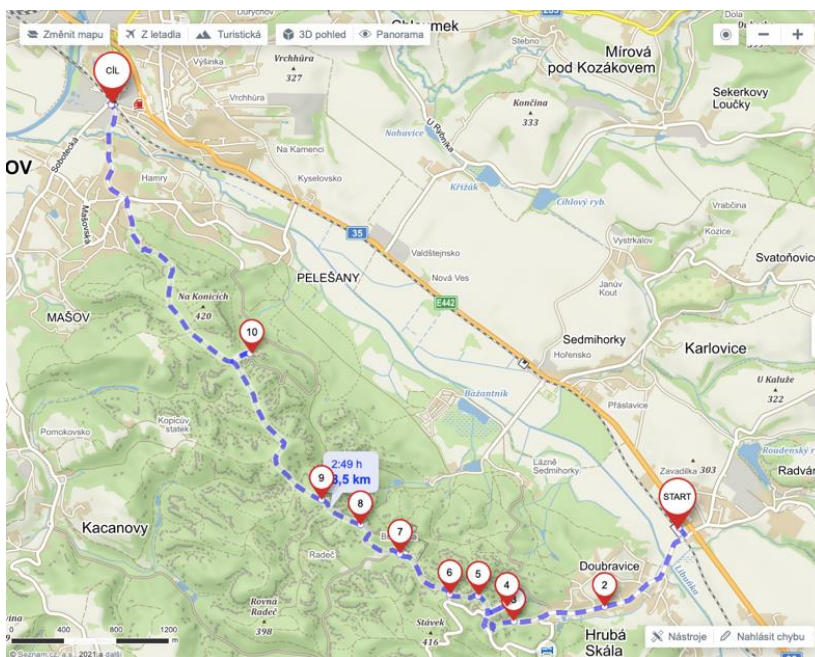
Délka trasy: 8,5 km

Časová dotace: 7 hodin

Turistická náročnost: středně těžká

Náročnost úkolů: střední

Mapa trasy:

Obr. 12 Trasa: zámek Hrubá Skála, hrad Valdštejn, Turnov

(Převzato a upraveno dle potřeby z www.mapy.cz, 2021)

Metodický list pro učitele:

Co je potřeba mít s sebou jako učitel:

- vstupné na zámek (dospělí 50 Kč, děti do 10 let zdarma),
- vytisknutý *motivační dopis* od skřítka Všeználka,
- vytisknutý *Zápisník malého turisty*,
- vytisknutý text *Určení světových stran*,
- kompas/buzola,
- psací potřeby, lepidlo,
- fotoaparát (na dokumentaci),
- rouška/respirátor,
- lékárnička.

Co je potřeba mít s sebou jako žák:

- psací potřeby (pero, pastelky),
- svačina + pití,
- rouška/respirátor
- pláštěnka v případě nepříznivého počasí.

Přesný popis jednotlivých zastávek:

1. Příjezd vlakem do stanice Hrubá Skála

- Nádraží Hrubá Skála,
- výukové metody: instruktáž, vyprávění,
- přečtení motivačního dopisu,
- vysvětlení pravidel chování po cestě na silnici, v lese, na zámku i na hradě,
- rozdání sešitu *Zápisník malého turisty*.

2. Zámek Hrubá skála

- Prohlídka zámku, výstup na věž,
- výukové metody: pozorování, popis,
- při vstupu na zámek koupí paní učitelka vstupenky na prohlídku zámku. Všechny vstupenky si zatím ponechá u sebe. Žákům je rozdává až po prohlídce zámku,
- následuje pauza v zámecké zahradě, kde se žáci posadí na lavičky a sní si svačinu. Dále je zde jezírko s barevnými rybičkami a vodopádem, který si žáci prohlédnou,
- na nádvoří před zámkem žáci doplní informace o zámku Hrubá Skála. Následně napíšou, co je na zámku zaujalo – plnění úkolu č. 1,
- na nádvoří si žáci nalepí do zápisníčku vstupenku ze zámku – plnění úkolu č. 2.

3. Průchod skalním útvarem

- Úzký skalní útvar – tzv. Myší díra,
- výukové metody: popis,
- vyřešení přesmyčky, jak se skalní útvar nazývá + vymyšlení příběhu, jak název vznikl – plnění úkolu č. 3.

4. Adamovo lože

- Uměle vytvořený skalní útvar,
- výukové metody: pozorování,
- prohlédnutí Adamova lože.

5. Cesta na Bukovinu

- Lesní cesta nad Adamovým ložem,
- výukové metody: práce s textem, práce s obrazem,
- žáci mají za úkol přiřadit stopu ke správnému zvířeti – plnění úkolu č. 4.

6. Bukovina

- Arboretum Bukovina,
- po cestě na hrad Valdštejn dojdeme k arboretu Bukovina. Roste tady 41 druhů dřevin a nachází se zde celkem 400 chráněných památných stromů,
- výukové metody: předvádění předmětů,
- žáci nejprve poznají, o jaký druh stromu se jedná. Následně po cestě budou hledat daný list. Pokud ho najdou, nalepí si ho místo obrázku – plnění úkolu č. 5.

7. Cesta na hrad Valdštejn

- Vyhlídka U Lvíčka,
- výukové metody: diskuze, zpívání písně,
- zde se nachází skála zvaná Dračí zub z filmu Jak dostat tatínka do polepšovny. Úkolem žáků bude pomocí hlášek z filmu uhodnout z jakého filmu tyto hlášky pochází. Celý film se natáčel v Českém ráji, proto paní učitelka řekne pár zajímavostí z filmu. Třída si společně zazpívá úsek písničky, která ve filmu zazněla,
- žáci budou hádat, z jakého filmu hlášky jsou. Poté následuje diskuze a zpívání písně z filmu – plnění úkolu č. 6.

8. Návštěva hradu Valdštejn

- Výukové metody: práce s textem,
- hrad se německy nazýval Waldstein, což v překladu znamená Lesní kámen,
- žáci vyřeší čtyřsměrku, aby zjistili německý překlad – plnění úkolu č. 7.

- občerstvení před hradem – na dřevěných lavičkách si žáci sní svačinu. Případně si mohou zakoupit pití, rychlé občerstvení nebo sladkosti u stánku.

9. Cesta na rozhlednu Hlavatici

- Lesní křižovatka u dřevěného kříže,
- výukové metody: práce s textem, brainstorming, naslouchání,
- žáci doplní do obrázku název i zkratku světových stran – plnění úkolu č. 8,
- žáci mají za úkol vyřešit rébus, aby jim vyšly názvy světových stran v anglickém jazyce. Je zde napsaná celá abeceda a každé písmeno má číslo. Žáci rébus vyřeší tak, že místo předepsaných číslic napíší písmeno. Následně názvy doplní do směřové růžice – plnění úkolu č. 8,
- žáci společně vymýšlejí a říkají nápady, jak určit světovou stranu, pokud nemají kompas ani buzolu. Poté si nápady zapíší do deníčku – plnění úkolu č. 9,
- paní učitelka přečte žákům text Určení světových stran, pokud zazní něco, co žáci nezmínili, zapíší si to – plnění úkolu č. 9.

10. Rozhledna Hlavatice

- Pod rozhlednou Hlavatice,
- výukové metody: pracovní činnosti,
- žáci postaví domeček pro skřítku Všeználka. Vyberou si, zda chtějí pracovat jednotlivě či ve skupině. Na domeček používají pouze přírodniny, které v lese naleznou. Když domeček dostaví, zapíší si do zápisníku použité přírodniny – plnění úkolu č. 10,
- rozřazení věcí, které do přírody patří, a které nepatří – plnění úkolu č. 10.

11. Turnov

- Výukové metody: práce s textem,
- kontrola Zápisníku malého turisty,
- zhodnocení celého dne – plnění úkolu č. 11.

Motivační dopis

Ahoj děti,

minule Vás vzal na prohlídku hradu Trosek můj bráška Všudybyl, ale on je nyní na prázdninách u babičky Mařenky, a proto ho dnes zastupuji já.

Dovolte mi, abych se představil. Mé jméno je Všeználek a vy můžete hádat, proč mi tak říkají. Máte nějaký nápad? Ano, samozřejmě – všechno znám, všechno vím a na všechno mám odpověď.

Ale dost už povídání o mně. Dnes nás čeká dlouhá trasa, tak doufám, že jste se na dnešní výlet hodně vyspali, a jste plní síly.

Hned na začátku nás čeká kopec, díky kterému se ocitneme na zámku Hrubá Skála. Slyšeli jste někdy o tomto zámku? Jestli ne, tak to nevadí, já Vás tam rád vezmu a hned potom se projdeme na hrad Valdštejn. Nemusíte mít strach, trasa je to možná trochu delší, ale není moc náročná, takže to určitě společně zvládneme.

Stejně jako můj bráška Všudybyl i já pro Vás mám přichystaný Zápisník malého turisty. Teď Vám ho paní učitelka rozdá, ale slibte mi, že si ho zatím jenom podepíšete, ale dovnitř se nepodíváte, dokud Vám to paní učitelka nedovolí. V zápisníku budete plnit předem připravené úkoly, můžete si tam zapisovat postřehy z dnešního výletu a poté ho můžete mít jako památníček, ke kterému se vždy můžete vrátit, prohlédnout si ho a zavzpomínat na dnešní den.

Věřím, že si to spolu užijeme stejně jako minule s bráškou na Troskách.

Zdraví Vás,

Váš Všeználek

Určení světových stran

Světové strany určíme nejsnadněji podle kompasu nebo buzoly. Ovšem co když se někde ztratíme a kompas ani buzolu u sebe nebudeme mít?

Existuje i jiné řešení, jak zjistit světové strany. A to například podle Slunce. Sluníčko ráno vychází na východě, v poledne je na jihu a večer zapadá na západě. Další možností, jak určit světové strany je podle stínu. Když si v pravé poledne stoupneme zády ke Slunci, náš stín směřuje na sever. Pokud budeme v lese a uvidíme mraveniště, tak i podle něho můžeme světové strany určit. Říká se, že strmější strana směřuje

na sever. Nevidíš ani sluníčko ani mraveniště? Nezoufej, určitě někde najdeš pařez. Ano, i podle pařezu se dají určit světové strany. Letokruhy na pařezech jsou na severní straně hustší než na jižní.

Ahoj,

vítám Tě ve Tvém dalším zápisníčku! Nyní se podíváme na zámek Hrubá Skála a dojdeme až na hrad Valdštejn. Tento zápisníček Ti slouží pro veškeré poznámky, popisky, zapisování zážitků, ale zároveň i plnění předtištěných úkolů.

Nezapomeň, že dané úkoly můžeš plnit pouze v případě, až Ti dá paní učitelka pokyn. Přeji ti hodně úspěchů na Tvé cestě!

Tvůj zápisníček

Můžeš kreslit, můžeš psát, ale listy netrhat!

1. Čeká tě prohlídka zámku. Spočítej, kolik schodů vede nahoru na věž.

Napiš, co tě z prohlídky nejvíce zaujalo.

2. Zde si na památku nalep vstupenku ze zámku.

3. Právě jsi prošel velmi úzkým skalním útvarem. Mně se ale nějak popletla písmenka a já nemůžu přijít na správný název. Pomůžeš mi? Seřaď písmena tak, aby dávala smysl. Vzniknou 2 slova.

Š D Y A Í Í R M = _____

Krátce popiš, od čeho je název odvozen (proč se mu tak říká).

4. Přiřaď stopu ke zvířatům.

Na obrázku vidíš stopy zvířat, název zvířat a obrázky zvířat. Spoj je k sobě tak, aby to bylo správně.

Prase divoké

Zajíc polní

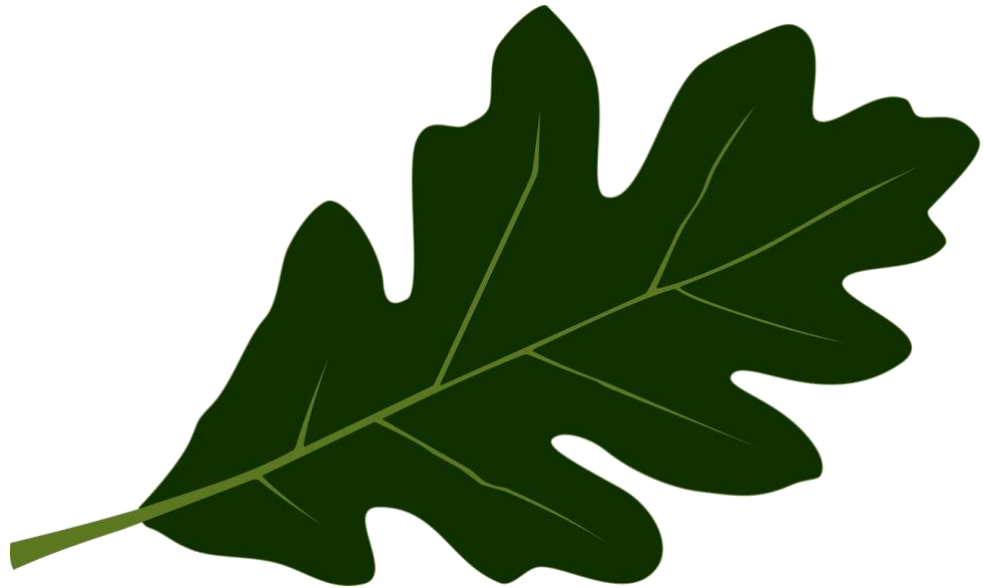
Srna obecná

Veverka obecná

5. Urči název stromu, ze kterého je tento list. Tento strom najdi na naší trase a jeho list nalep na původní obrázek.

Název stromu: _____

6. Poznáš, z jakého filmu jsou hlášky?

Písnička:

Horolezci, horolezkyně, horolezčata,
nelezte na skálu, co je hodně špičatá.
Spadnete do písku, a svou rodnou vísku,
nespatříte více, dudlajdá.

Z filmu: _____

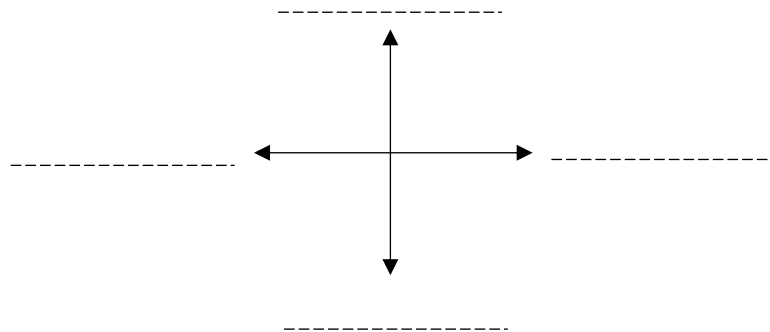
7. Hrad Valdštejn se v německém jazyce řekne Waldstein. Vyřeš čtyřsměrku, a zjisti, co v překladu znamená.

P	O	L	E	L	L
L	S	E	S	O	E
N	K	Í	K	U	S
Z	Á	M	E	K	Á
M	L	H	R	A	D
E	A	N	D	U	B

DUB
HRAD
LES
LOUKA
POLE
SKÁLA
ZÁMEK

Tajenka: _____

8. Světové strany. Doplně do obrázku název světových stran + do závorky napiš zkratku dané světové strany.

Vyřeš rébus. Vyjdou ti světové strany v anglickém jazyce. Dokážeš je správně přiřadit na směrovou růžici?

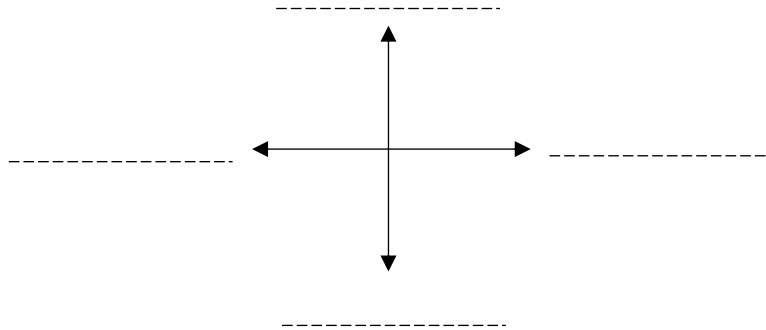
A = 1	B = 14	C = 10	D = 20	E = 6
F = 3	G = 22	H = 18	I = 16	J = 12
K = 13	L = 9	M = 25	N = 4	O = 15
P = 5	Q = 24	R = 26	S = 11	T = 8

U = 19 V = 17 W = 23 X = 21 Y = 2

Z = 7

Rébus:

- 6 1 11 8
- 4 15 26 8 18
- 11 15 19 8 18
- 23 6 11 8

9. Víš, jak určit světové strany, pokud se ztratíš v lese? Dejte s ostatními spolužáky hlavy dohromady a poté si запиš vaše nápady.

10. Postav domeček pro skřítku Věználka. Následně vypiš všechny přírodniny, které jsi na domeček použil.

Na domeček jsem použil:

V přírodě můžeme najít velké množství odpadků, které tam nepatří.
Škrtni věci, které do přírody nepatří.

11. Zhodnocení dne – zakroužkuj obličej

Těšil ses na plánovaný výlet?

Jak se ti líbily úkoly, které jsme cestou plnili?

Jak se ti pracovalo ve skupině?

Chtěl by sis výlet někdy zopakovat?

Dozvěděl ses dnes něco nového?

Která úloha tě nejvíce bavila?

Která úloha tě nezaujala?

Které cvičení ti přišlo nejtěžší?

Vyjádři pohybem, jak moc tě dnešní den bavil

Dřep – dnešní den mě nebavil, raději bych byl ve škole

Stoj – dnešní den jsem si užil, dozvěděl jsem se pár nových informací

Výskok – dnešní den byl parádní a rád bych si ho zopakoval, dozvěděl jsem se spoustu nových věcí

4.3.3 Jičínsko – Jičín město pohádky, Valdštejnská lodžie

„Na návštěvě u Rumcajse“

Poloha: Jičín, okres Jičín

Cíl:

- žák diskutuje na téma poustevník,
- žák rozpozná floru, kterou po cestě potká,
- žák se aktivně zapojí do hry a respektuje pravidla hry,
- žák udrží melodii písně,
- žák se umí bezpečně chovat v provozu,
- žák se chová vhodně v muzeu a respektuje daná pravidla,
- žák si vyzkouší, jak lidé dříve pracovali – plést, příst nit, fotografovat apod.,
- žák interpretuje pohádku O loupežníku Rumcajsovi,
- žák uvede hlavní postavy z pohádky O loupežníku Rumcajsovi,
- žák určí správná telefonní čísla integrovaného záchranného systému,
- žák zhodnotí celý den, provede kritiku a svůj názor obhájí.

Kompetence:

- kompetence k učení – žák se aktivně zapojuje do výuky, zajímá se o další informace, které mu nebyly sděleny. Žák se přizpůsobuje různým výukovým aktivitám. Spolupracuje ve skupině. Žák vyhledává a třídí informace, které využívá v učení i v praktickém životě,
- kompetence k řešení problémů – žák posoudí, jestli jeho výsledné řešení dává smysl. Žák hledá příčiny a řešení. Srozumitelně vysvětluje svá řešení a mění svůj názor na základě nových informací,
- kompetence komunikativní – žák používá správné termíny. Žák dokáže slovně popsat jaké aktivity ho zaujaly, a jaké naopak ne. Vyjadřuje se výstižně a souvisle v písemném i ústním projevu. Pokud má žák nějaké otázky, zeptá se. Žák vyjádří své názory, pocity, myšlenky. Dokáže obhájit svůj názor a vhodně komunikuje,
- kompetence personální – žák dokáže pracovat ve skupině. Vytváří pravidla týmové práce. Žák dokáže efektivně spolupracovat se spolužáky při řešení daného úkolu,
- kompetence občanská – žák vyslechne názor druhé osoby, neposmívá se. Chová se tak, aby důsledky jeho chování neomezovaly druhé lidi a nepoškozovaly prostředí,

- kompetence pracovní – žák používá nástroje a vybavení. Žák dodržuje pravidla a plní povinnosti. Žák při práci využívá své znalosti a zkušenosti,

Průřezová témata: Environmentální výchova, Osobnostní a sociální výchova.

Mezipředmětové vztahy: Prvouka, Český jazyk, Hudební výchova, Tělesná výchova.

Trasa: Na vlakové zastávce se vydáme vpravo, kde po 15 metrech přejdeme železniční přejezd a ocitneme se v libosadu. Půjdeme do pravého rohu parku, kde se nachází brána, přes kterou uvidíme poustevníka a jeho obydlí. Následně půjdeme vlevo a dojdeme k Valdštejnské lodžii, kterou si prohlédneme. Poté projdeme libosadem směr Jičín. Zde musíme přejít silnici a dostaneme se do Lipové aleje, která je dlouhá 1825 metrů a spojuje město Jičín s městskou částí Sedličky. Lipovou alejí se dostaneme ke kruhovému objezdu u oblastní nemocnice. Kruhový objezd projdeme rovněž kolem finančního úřadu v Havlíčkově ulici. Zde se cesta po 100 metrech rozděluje. My se vydáme vlevo stále Havlíčkovou ulicí, která nás po 183 metrech dovede na Žižkovo náměstí. Před námi vidíme Valdickou bránu, kterou projdeme a dostaneme se na Valdštejnovo náměstí. Po levé straně půjdeme pod podloubím a po 104 metrech od Valdické brány zahneme opět vlevo a přijdeme k Regionálnímu muzeu a galerii. Poté se vrátíme zpět před Valdickou bránu na Žižkovo náměstí, kde odbočíme vpravo do ulice Pod Koštofránkem, která nás po 500 metrech dovede k Rumcajsově ševcovně. Jakmile si projdeme Rumcajsovu ševcovnu, vydáme se směrem dolů k Šafaříkově ulici. Zde zahneme vlevo k autobusovému nádraží. Ujdeme 237 metrů a přijdeme k ulici Jungmanova. Zabočíme vpravo a přijdeme ke kruhovému objezdu. Půjdeme nahoru ulicí Riegrova, která nás po 148 metrech dovede k přechodu pro chodce na ulici Dělnická. Touto ulicí půjdeme 211 metrů, poté zahneme vlevo a přijdeme na vlakové nádraží v Jičíně. Celá trasa je vyobrazena níže na obrázku 13.

Délka trasy: 4,1 km

Časová dotace: 5 hodin

Turistická náročnost: lehká

Náročnost úkolů: střední

Mapa trasy:

Obr. 13 Trasa: Sedličky, Jičín

(Převzato a upraveno dle potřeby z www.mapy.cz, 2021)

Metodický list pro učitele:

Co je potřeba mít s sebou jako učitel:

- vstupné do muzea (dospělí 60 Kč, děti 40 Kč, hromadné vstupné 36 Kč/os., pedagogický doprovod je zdarma),
- vstupné do Rumcajsovy ševcovny (dospělí 30 Kč, děti 20 Kč),
- vytisknutý *dopis* od skřítky Všeuměla,
- vytisknutý *Zápisník malého turisty*,
- vytisknuté *hry* do Lipové aleje,
- vytisknutá *píseň* Znáám já jeden krásný zámek,
- vytisknutý a vystřižený *rébus*,
- nakreslenou *mapu pokladu*,
- psací potřeby, lepidlo,
- švihadlo/lano,
- fotoaparát (na dokumentaci),
- rouška/respirátor,
- lékárnička.

Co je potřeba mít s sebou jako žák:

- psací potřeby,
- svačina + pití,

- rouška/respirátor,
- pláštěnka v případě nepříznivého počasí.

Přesný popis jednotlivých zastávek:

1. Příjezd do Sedliček (Jičín zastávka)

- Na vlakové zastávce,
- výukové metody: instruktáž, vyprávění,
- přečtení motivační dopisu,
- vysvětlení pravidel chování na silnici, v muzeu, v přírodě,
- rozdání sešitu Zápisník malého turisty,

2. Poustevník

- V pravém rohu v Libosadu – u poustevníka,
- výukové metody: diskuze, vyprávění,
- diskuze: Co je zde k vidění? Víte, co znamená slovo poustevník? Kdo to byl poustevník? Jak se říká místu, kde poustevník žije?
- Vyprávění o poustevníkovi.

3. Valdštejnská lodžie

- Před letohrádkem,
- výukové metody: pozorování předmětů,
- prohlédnutí lodžie,
- žáci si před letohrádkem na lavičkách sní svačinu.

4. Lipová alej

- Cesta, která spojuje město Jičín s městskou částí Sedličky,
- cesta je dlouhá 1825 metrů. Je zde vysazeno přibližně 1000 líp. Alej byla vysazena Albrechtem z Valdštejna. Alej má dvě cesty, které rozdělují travnatý střed. Jedna cesta je asfaltová a druhá je sypaná štěrkem,
- výukové metody: nácvik pohybových a pracovních dovedností, předvádění činností, didaktické hry, mnohostranná inscenace,
- cestou v Lipové aleji budou žáci hrát hry: Předved' zvíře, gordický uzel, projdi pod lanem, přenes spolužáka a zazpívej písničku. Na každý úkol mají 2 pokusy. Pokud úkol nesplní, musí udělat jako trest 30 dřepů. Pokud úkol případně trest splní, dostanou od paní učitelky 2 písmena z rébusu. Na konci Lipové aleje, kdy žáci splní poslední úkol – zazpívat písničku Zním já jeden krásný zámek, dostanou žáci poslední 2 písmena z rébusu. Jejich cílem je poskládat písmena

tak, aby jim vyšel rébus: „Vrch Zebín“. Zebín, který cestou uvidíme, poskytuje výhled na celý Jičín a okolí.

5. Žižkovo náměstí

- U kašny na lavičkách,
- výukové metody: práce s textem, situační metody,
- jelikož trasa vede přes město, je důležité respektovat bezpečnost provozu. Žáci zde mají napsaných 5 vět, některé jsou pravdivé a některé nepravdivé. Úkolem žáků je škrtnout nepravdivé věty – plnění úkolu č. 1.

6. Valdická brána

- Před Valdickou bránou,
- výukové metody: pozorování předmětů,
- zde si žáci prohlédnou Valdickou bránu, která je vysoká 52 metrů.

7. Prohlídka muzea

- Regionální muzeum a galerie,
- výukové metody: pozorování předmětů, předvádění činností, nácvik pracovních dovedností,
- paní učitelka zakoupí vstupenky, které žákům po prohlídce muzea rozdá. Žáci si vstupenku nalepí do Zápisky – plnění úkolu č. 2,
- při vstupu do muzea paní na pokladně vysvětlí, jaké úkoly žáci budou plnit a na co se mají zaměřit. Pokladní dá každému žákovi tištěného průvodce a tužku, pomocí které provedou frotáž mince v každém sále. Muzeum má celkem 8 sálů, kde se žáci seznamují s historií České země, především Jičína. Jelikož zde žáci mají tištěného průvodce a plní úkoly interaktivně, nebudou Zápisky malého turistu potřebovat. Nejprve si žáci s paní učitelkou vyrobí hůlku Albrechta z Valdštejna, kterou budou potřebovat k plnění úkolů a k otevření tajné komnaty Albrechta z Valdštejna. Mezitím, co žáci vyrábí hůlku (mohou jenom 3 najednou), si ostatní žáci hrají v herně, kde mají možnost vyzkoušet si dobové kostýmy, sestavit jičínské náměstí z dřevěných kostek nebo podle hmatu určit co se nachází ve Hmatové skříni. Když mají všichni hůlku vyrobenou, tak se celá skupina vydá do prvního sálu expozice.

Jednotlivé sály:

- sál I. – Od pravěku ke vzniku Českého státu

- žáci si zde vyzkouší mletí obilí na kamenném mlýnku, zkusí si utkat látku na pravěkém stavu a provedou první frotáž mince z této doby,
- sál II. – Od vzniku Českého státu po bitvu na Bílé hoře
 - žáci zde mohou psát husím brkem na středověkém psacím stolku. Dále zde hledají další minci. U okna se nachází dřevěná skříňka, do které zasunutím vyrobené hůlky začne hrát píseň Znam já jeden krásný zámek, kterou žáci umí z Lipové aleje,
- sál III. – Albrecht Václav Eusebius z Valdštejna
 - úkolem žáků je sestavení města Jičína do jedné přímky. Opět zde provádí frotáž mince. Při vložení hůlky do dřevěné krabičky se rozsvítí světlo, které osvítí sluneční soustavu u stropu. Foukáním se celá soustava rozpohybuje. V tomto sále se nachází velký obraz Albrechta z Valdštejna,
- sál IV. – Od roku 1634 do roku 1848
 - v sále číslo 4, žáci upřou nit, spustí vodní mlýn, udělají frotáž mince. Když zastrčí hůlku do dřevěné krabičky, ucítí vůni,
- sál V. – Národní obrození
 - zde se nachází loutkové divadlo, které si žáci mohou vyzkoušet. Opět zde musí najít minci a provést frotáž,
- sál VI. – Období od Prusko-rakouské války roku 1866 k počátkům Československého státu
 - žáci zde mohou nahlédnout do fotoateliéru a vyzkoušet si, jak se dříve fotografovalo. Dále jde zde k vidění vysoké jízdni kolo a gramofon. K vyzkoušení je tady stroboskop, ke kterému jsou i výměnné papírové filmy. Opět žáci hledají minci a provedou frotáž,
- sál VII. – Dějiny 20. století
 - předposlední sál nám umožní náhled do knihovny. Je zde mnoho knížek o Rumcajsovi. Také se tady nachází kniha, do které se můžou žáci podepsat a napsat krátký vzkaz. Jako další je zde k vyzkoušení šicí stroj. Když žáci strčí hůlku do dřevěné krabičky, která se nachází za závěsem, spustí se na protější zdi černobílá videoukázka. Žáci hledají minci a provádí frotáž,

- sál VIII. – Přírodovědná expozice
 - v posledním sále se nenachází mince, ale mušle, u které žáci provedou frotáž. K vyzkoušení je zde sluchové pexeso, které obsahuje skryté potraviny (mák, čočka, hrách, ovesné vločky, ...).

8. Návštěva Rumcajse

- Rumcajsova ševcovna,
- výukové metody: pozorování předmětů a jevů, situační metody,
- zde mají žáci možnost nahlédnout do obydlí a ševcovny Rumcajse. Je zde plno her, které si žáci mohou zahrát. V zadní místnosti se nachází ševcovna, kde můžeme spatřit vybavení ševce Rumcajse. Další z možností je jít ven, kde se nachází Mančina bylinková zahrádka a Cipískova ZOO. Venku jsou rozmístěny tabulky se 3 možnostmi. Žáci určují, co daná věc je, případně k čemu se používá,
- Rumcajsův kvíz – žáci zde mají 6 otázek ohledně Rumcajse, jeho života a jeho rodiny. Úkolem žáků je zakroužkovat správnou možnost – plnění úkolu č. 3,
- přestávka na svačinu – na zahrádce v Rumcajsově ševcovně.

9. Zastávka u Hasičského záchranného sboru

- U Hasičského záchranného sboru,
- výukové metody: situační metody,
- žáci mají za úkol přiřadit správné telefonní číslo složek integrovaného záchranného systému k situačnímu obrázku – plnění úkolu č. 4.

10. Vlakové nádraží v Jičíně

- Výukové metody: práce s textem,
- kontrola Zápisníku malého turisty,
- hledání pokladu – na nedalekém parkovišti u vlakového nádraží paní učitelka schová poklad (lízátka a pitíčka s motivem Rumcajs, Manka a Cipísek). Žákům ukáže Mapu pokladu, která je k nahlédnutí níže na obrázku 14. Žáci se musí podle mapy zorientovat a poklad najít.
- zhodnocení celého dne – plnění úkolu č. 5,
- odjezd z Jičína.

Motivační dopis

Milé děti,

jsem skřítek, kterému všichni říkají Všeuměl. Jsem poslední skřítek z naší rodiny. Už jste se seznámili s mým starším bráškou Všudybylem a Všeználkem, kteří Vás vzali na Trosky a na Hrubou Skálu. Já jsem nejmladší a rád se koukám na pohádky. Proto jsem se rozhodl, že Vás vezmu přímo do pohádkového města – do Jičína!

Tento výlet je nejkratší, takže pokud jste zvládli předchozí dva výlety, tento výlet zvládnete určitě také. Trasa je krátká a nenáročná. Nebojte, žádné kopce nás nečekají, protože je nemám rád!

Dneska se projdeme Lipovou alejí do města Jičína, kde navštívíme muzeum a vyzkoušíme si plno zajímavých věcí. Jak Vám mé jméno napovídá, jsem Všeuměl. Takže umím vše a pár věcí Vás také naučím. Co třeba si upříst nit na kolovratu? Ano, i to se dnes naučíme.

Nyní Vám paní učitelka rozdá poslední zápisník, kde Vás čeká pár úkolů. Pamatujte, že zápisník Vám slouží k plnění úkolů a kuchování vzpomínek. Proto se k němu chovejte hezky, aby Vám vydržel co nejdéle.

Zatím ahoj,

Váš Všeuměl

Hry – Lipová alej

Žáci budou po cestě hrát připravené hry. Na každý úkol mají žáci 2 pokusy. Pokud úkol nesplní, tak musí udělat 30 dřepů.

Za každý splněný úkol dostanou 2 písmena. Na konci aleje složí písmena dohromady a vyjde jim rébus „VRCH ZEBÍN“, ze kterého je výhled na celý Jičín a okolí.

Předved' zvíře

- Jako první hru si žáci zahrají Předved' zvíře. Paní učitelka půjde jako vedoucí vpředu a všichni žáci půjdou za ní. Když paní učitelka zakřičí nějaké konkrétní zvíře, všichni žáci musí dané zvíře napodobit zvukem nebo pohybem. V tom momentu se učitelka otočí a zkontroluje všechny žáky, zda úkol plní.
- Zvířata, které může učitel zakřičet: žába, pes, klokan, slon, kočka, lev, medvěd apod.

Gordický uzel (lidský uzel)

- Další hrou je tzv. Gordický uzel. Žáci utvoří kruh a stoupnou si čelem k sobě. Zavřou oči a obě ruce zvednou nad hlavu. Až jim dá paní učitelka pokyn, tak dají levou ruku dovnitř kruhu a snaží se někoho chytnout za ruku. Když jsou všichni chyceni, totéž udělají s pravou rukou. Poté otevřou oči a zjistí, s kým se drží za ruku. Cílem hry je rozpletení uzlu, aniž by se ruce rozpojily. Je možné se libovolně otáčet, skákat, podlézat, jen se nesmí ruce rozpojit. Vznikne jeden kruh nebo více menších kruhů.

Projdi pod lanem

- Paní učitelka si s sebou vezme lano případně švihadlo. Vybere dva žáky, kteří chytanou lano a natáhnou ho. Ostatní žáci utvoří řadu. Ti, co drží lano, ho nejprve zvednou nad hlavu a všichni ostatní žáci pod ním musí prolézt tak, aniž by se ho dotkli. Vždy když projde poslední žák z řady, tak se dá lano níže a níže.

Přenes spolužáka

- Nejprve žáci utvoří trojice. Paní učitelka mezitím vyznačí začátek a konec dráhy, kterou žáci musí ujít. Následovně paní učitelka řekne krátký příběh o tom, že jeden z trojice má poraněnou nohu a nemůže jít dál. Žáci musí vymyslet, jakým

způsobem raněného přenesou k vytyčenému bodu s tím, že se přenosu musí zúčastnit všichni 3.

Zazpívej písničku

ZNÁM JÁ JEDEN KRÁSNÝ ZÁMEK

Znám já jeden krásný zámek nedaleko Jičína,
a v tom zámku jest ovčáček, má překrásného syna.

A v tom zámku žila panna, ta ovčáčka milovala,
psala jemu v tajnosti, srdcem plným milosti.

A v tom zámku žila panna, ta ovčáčka milovala,
psala jemu v tajnosti, srdcem plným milosti.

Vstaň, ovčáčku, včasně z rána, dřív než bude svítati,
poženeme do háječku, tam se budem vítati.

Pod dubem v zeleném háji ptáčekové libě zpívají,
ty já ráda poslouchám, jen když tě, ovčáčku, mám.

Pod dubem v zeleném háji ptáčekové libě zpívají,
ty já ráda poslouchám, jen když tě, ovčáčku, mám.

Online verze písničky: <https://www.youtube.com/watch?v=4V-aZcYK05c>

Rébus

V

R

Z

E

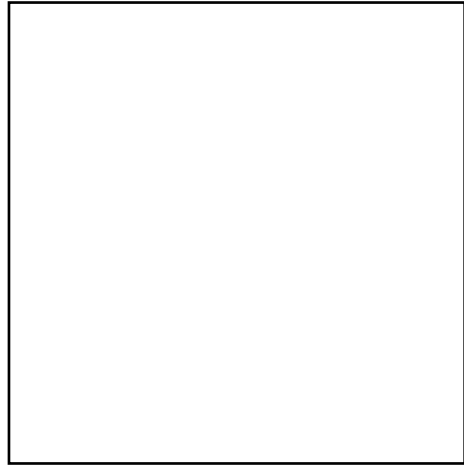
С

Н

В

Í

N

Mapa pokladu

Obr. 14 Mapa pokladu

(Vlastní, 2021)

Ahoj,

vítám Tě ve Tvém dalším a také posledním zápisníčku! Dnes nás čeká poslední společný výlet, a to do pohádkového města Jičína. Doufám, že si tento výlet společně užijeme stejně jako předchozí dva výlety. Připomínám, že Ti zápisníček slouží pro veškeré poznámky, popisky, zapisování zážitků, ale zároveň i plnění předtištěných úkolů.

Nezapomeň, že dané úkoly můžeš plnit pouze v případě, až Ti dá paní učitelka pokyn. Přeji ti hodně úspěchů na Tvé cestě!

Tvůj zápisníček

Můžeš kreslit, můžeš psát, ale listy netrhat!

1. Škrtni věty, které nejsou pravdivé.

- Před vstupem na vozovku se musíme rozhlédnout.
- Dopravních značek si nemusíme všímat.
- Silnici přecházíme po vyznačeném přechodu pro chodce.
- Chodíme uprostřed silnice.
- Můžeme vstoupit na přechod pro chodce, pokud svítí červený panáček.

2. Zde si na památku nalep vstupenku z muzea.

3. Zakroužkuj správné odpovědi

Rumcajs byl původně:

kovář švec mlynář pekař

Rumcajsova žena se jmenuje:

Anka Blanka Hanka Manka

Jakou barvu mají korále Rumcajsovy ženy?

červenou zelenou žlutou modrou

Cipísek je Rumcajsův:

bratr otec syn děda

Volšoveček je:

pes vodník kapr starosta

Rumcajs bydlí v lese, který se jmenuje:

Řáholec Krmelec Vodnivec Hostinec

4. Koho zavoláš, když nastane daná situace? Přiřaď obrázek ke správnému telefonnímu číslu.

150

155

158

5. Zhodnocení dne – zakroužkuj obličej

Těšil ses na plánovaný výlet?

Jak se ti líbily úkoly, které jsme cestou plnili?

Jak se ti pracovalo ve skupině?

Chtěl by sis výlet někdy zopakovat?

Dozvěděl ses dnes něco nového?

Která úloha tě nejvíce bavila? _____

Která úloha tě nezaujala? _____

Které cvičení ti přišlo nejtěžší? _____

Vyjádři pohybem, jak moc tě dnešní den bavil

Dřep – dnešní den mě nebavil, raději bych byl ve škole

Stoj – dnešní den jsem si užil, dozvěděl jsem se pár nových informací

Výskok – dnešní den byl parádní a rád bych si ho zopakoval, dozvěděl jsem se spoustu nových věcí

4.4 Zhodnocení

Svoji práci hodnotím dvojitým pohledem. První je naplnění cílů každé exkurze a druhé hodnotící kritérium je úroveň znalostí po exkurzi. Úroveň znalostí jsem nezjišťovala před zahájením exkurze, protože mě zajímalo porovnání dvou tříd (škola ve městě versus v obci) a zdali výsledek bude srovnatelný tak, jak jsem předpokládala.

První exkurze, a to do Podtroseckého údolí, obsahovala 8 cílů a všechny cíle byly naplněny. Exkurze Hruboskalského skalního města opět obsahovala 8 cílů, zde nedošlo k naplnění cíle „*žák se umí orientovat v prostoru, umí pracovat s kompasem a je schopen určit světové strany bez pomoci kompasu*“ u jedné ze škol. S žáky z Rovenské základní školy jsme se zdrželi u předchozí aktivity, a proto jsme tuto aktivitu nestihli zrealizovat. Poslední exkurzí je návštěva Jičínska. Zde jsem vytyčila 11 cílů a opět nedošlo k naplnění jednoho cíle ani s jednou ze tříd. Konkrétně se jedná o cíl „*žák interpretuje pohádku O loupežníkovi Rumcajsovi*“. Tento cíl jsem nestihla naplnit z důvodu výluky na železniční trati, kdy se posunul čas odjezdu náhradní autobusové dopravy a my bychom nestihli dopravní spoj zpět do školy.

Po realizaci aktivit zaměřených na místně zakotvené učení o Českém ráji jsem žákům vytvořila test na počítači, který slouží jako nástroj pro zhodnocení, co si žáci z daných výletů pamatují. Testy jsem žákům nasdílela pomocí odkazů. Odkazy jsem každému žákovi poslala na školní e-mail. Všechny tři testy jsou přeepsané a vložené k nahlédnutí níže jako příloha D, příloha E a příloha F.

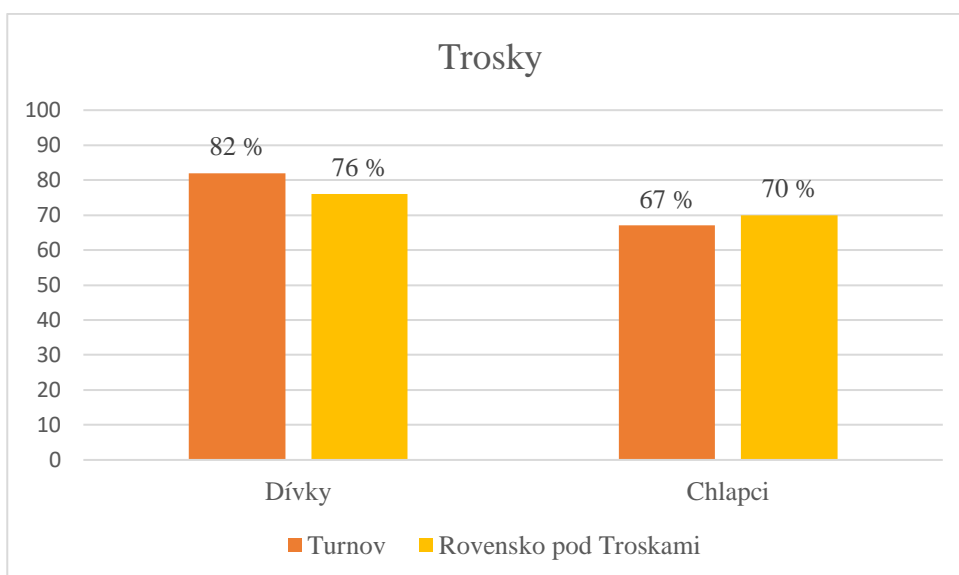
Vyhodnocení testu jsem vytvořila pomocí tří přehledných sloupcových grafů. Každý graf má 4 sloupce. Porovnává průměrný procentuální výsledek správných odpovědí testu u dívek z města Turnov s dívkami z obce Rovensko pod Troskami. Dále je v grafu znázorněn i výsledek chlapců opět v porovnání města a obce.

Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 30 respondentů. Ze školy 28. října Turnov se šetření účastnilo 17 respondentů, z toho 7 dívek a 10 chlapců. Z Rovenské základní školy se šetření účastnilo 13 respondentů, z toho 5 dívek a 8 chlapců. Exkurzí prošlo více žáků, ale při dotazníkovém šetření byli 3 respondenti nemocní a šetření se nezúčastnili.

Každý test tvoří šest otázek, které umožní získat zpětnou vazbu, kolik si toho žáci z exkurzí pamatují. Úkolem žáků bylo vybavit si exkurzi a vyplnit test. Otázky se týkaly věcí, které byly na exkurzi vícekrát řečeny. Bylo zde několik typů otázek.

Většina otázek byla kroužkovacího typu, kde žáci pouze vybírali jednu správnou odpověď. Druhým typem otázek byly otevřené otázky, kde žáci museli dopsat správnou odpověď. Doplnění vhodných slov do textu představoval další typ otázek. Zde si žáci museli přečíst celý text a následně na vynechaná místa doplnit vhodná slova z nabídky. Posledním typem otázek byla tzv. spojovačka, kdy žáci měli spojit vhodné dvojice k sobě.

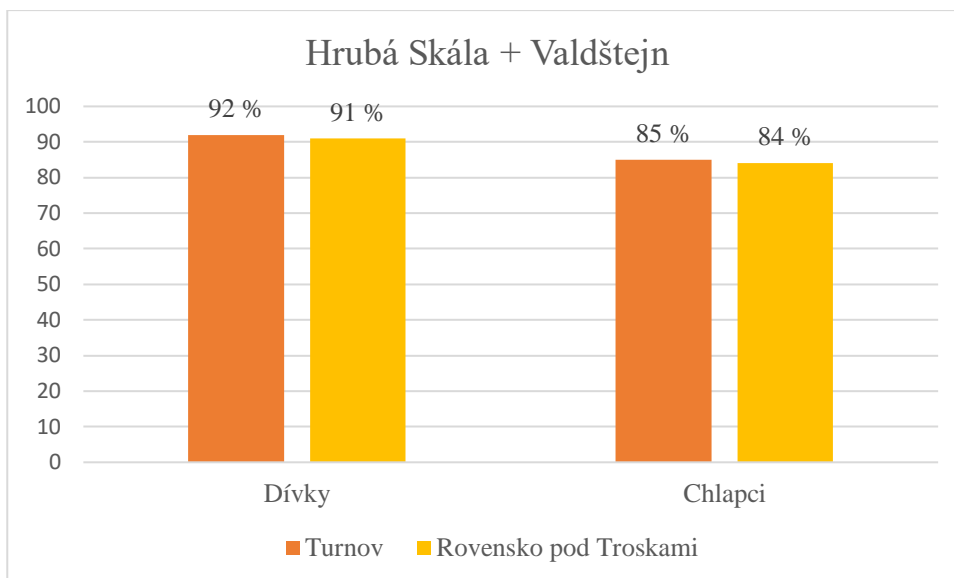
První graf, který je zobrazen na obrázku 15, pojednává o úspěšnosti dotazníkového šetření z exkurze do Podtroseckého údolí. Jak můžeme vidět, dívky z Turnovské základní školy vyplnily test o 6 % lépe oproti dívkám z obce Rovensko pod Troskami. Zatímco chlapci z Rovenska pod Troskami si vedli o 3 % lépe než chlapci z Turnova. Z obrázku dále vyplývá, že měly dívky celkově lepší procentuální úspěšnost oproti chlapcům. Takový výsledek můžeme přikládat tomu, že se dívky na exkurzi více soustředily na můj výklad. Nejvíce chyb totiž žáci udělali v doplňování slov do pověsti, kterou jsme si na Troskách četli.

Obr. 15 Výsledek testu z Podtroseckého údolí

(Vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření, 2021)

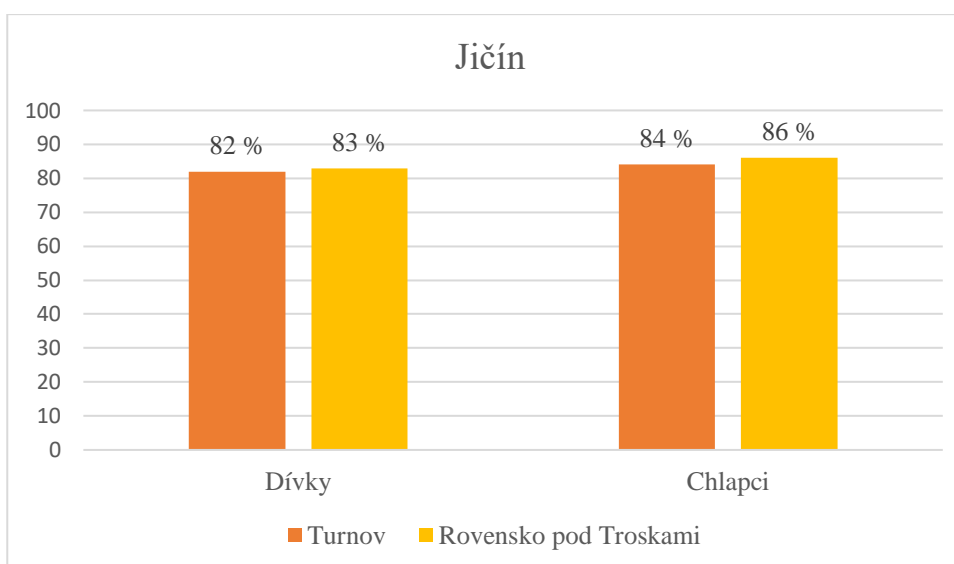
Druhým grafem je dotazníkové šetření z exkurze na Hruboskalsko. Z obrázku 16 je patrné, že žáci z obou škol odpovídali téměř stejně. Je zde rozdíl pouze jednoho procenta mezi dívkami z města Turnov a obcí Rovensko pod Troskami. Stejný procentuální rozdíl můžeme vidět i u chlapců. Tento graf poukazuje na možnou souvislost vzdálenosti mezi Hruboskalskem a danými školami. Město Turnov je blíže k Hrubé Skále a Valdštejnu, žáci to tam očividně více znají, chodí tam pravděpodobně častěji na výlety, a proto mají o trochu lepší výsledek než žáci z Rovenska pod Troskami.

Obr. 16 Výsledek testu z Hruboskalska

(Vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření, 2021)

Třetím grafem je výsledek posledního testu, a to z Jičína. Jak vidíme na obrázku 17 dívky z Rovenska pod Troskami mají o 1 % lepší úspěšnost v testu oproti dívkám z Turnova. Mezi chlapci je 2% rozdíl ve prospěch chlapců ze základní školy Rovensko pod Troskami. Zde můžeme říct, že Rovenská základní škola je k městu Jičín blíže než základní škola Turnov, a právě proto mají žáci z Rovenska pod Troskami lepší výsledky.

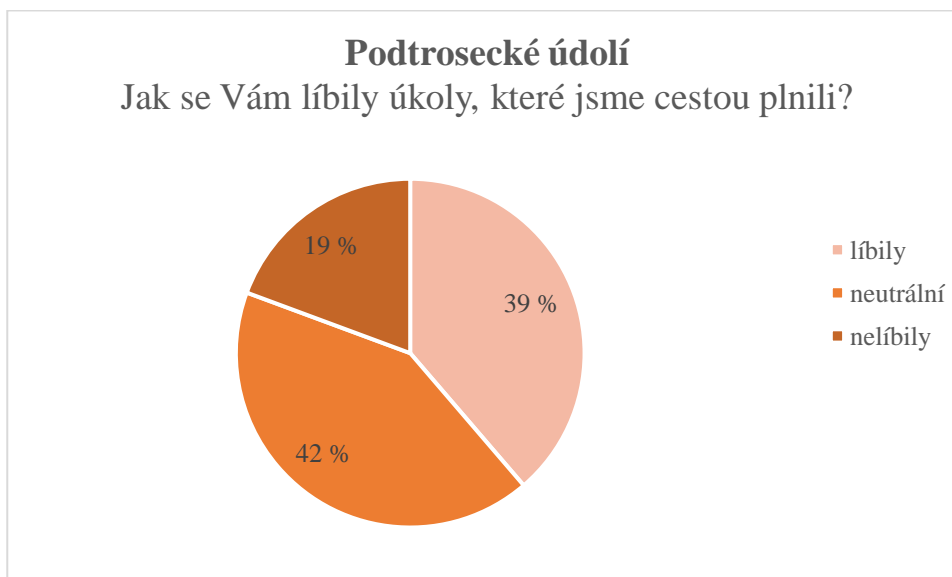

Obr. 17 Výsledek testu z Jičína

(Vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření, 2021)

Závěrečná reflexe, která je součástí každého Zapisníku malého turisty, poukazuje na zhodnocení každého výletu z pohledu žáků. V každém zapisníku jsem se žáků dotazovala na stejné otázky. Závěrečná reflexe je vyhodnocena pomocí šesti výsečových grafů. Každý graf je rozdělen na 3 části podle toho, jak respondenti odpovídali.

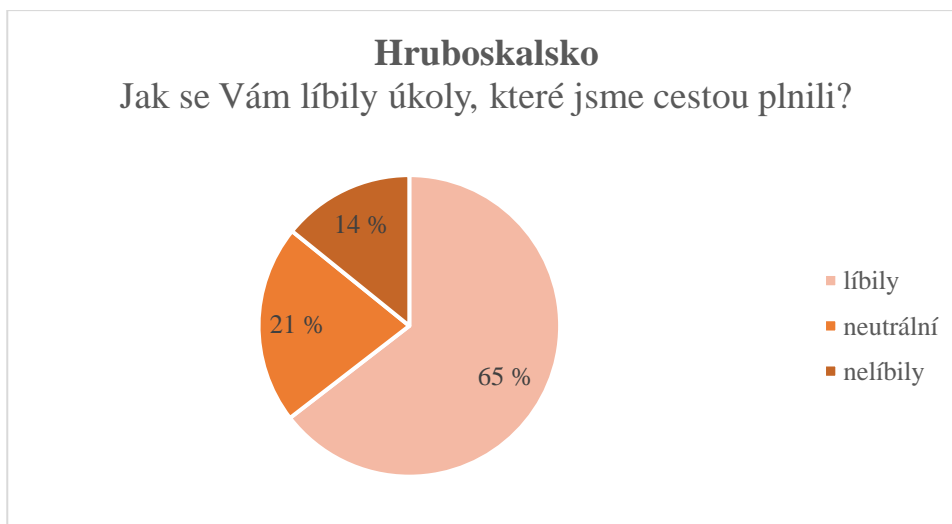
Jednou z otázek v dotazníku je, zdali se jim líbily úkoly, které jsme po cestě plnili. Na obrázku 18 vidíme, že výlet do Podtroseckého údolí si užilo celkem 39 % žáků. Neutrální postoj ke zhodnocení výletu má 42 % žáků, tudíž můžeme říct, že některé úkoly se jim líbily a některé ne. Zbylým 19 % žáků se předem připravené úkoly nelíbily. Tento výsledek může být dán tím, že žáci předpokládali, že půjdou pouze na výlet a nebudou se muset učit. Pravděpodobně byli žáci nemile překvapeni, když museli počítat slovní úlohu a plnit další aktivity.

Obr. 18 Jak se žákům líbily úkoly? (Podtrosecké údolí)

(Vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření, 2021)

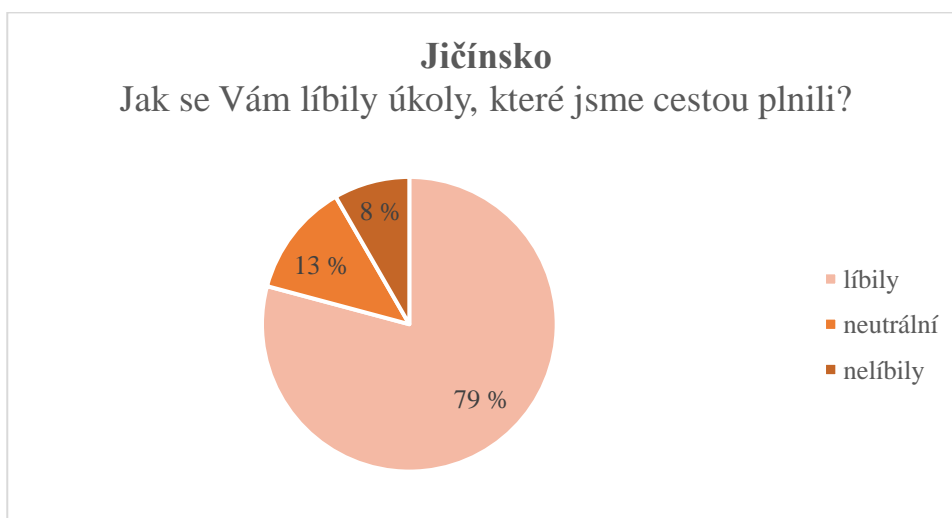
Obrázek 19 se zabývá stejně položenou otázkou jako u obrázku předchozího, tentokrát se ale graf vztahuje na exkurzi do Hruboskalska. Níže vidíme, že 65 % žákům se aktivity líbily. Neutrální odpověď zvolilo 21 % žáků. Zbylým 14 % žáků se aktivity nelíbily. Z tohoto výsledku lze usoudit, že nyní už žáci věděli, že to nebude obyčejný výlet, ale že cestou budou muset plnit úkoly. Proto hodnocení dopadlo lépe než u předchozího výletu do Podtroseckého údolí.

Obr. 19 Jak se žákům líbily úkoly (Hruboskalsko)

(Vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření, 2021)

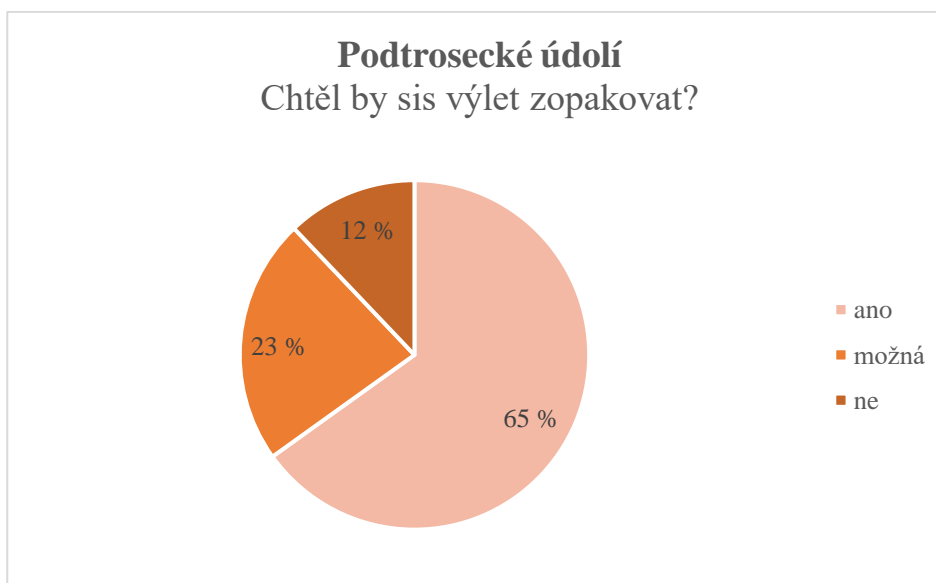
Exkurze do Jičina se žákům líbila nejvíce. Jak níže ukazuje obrázek 20, drtivě většině, což odpovídá více než $\frac{3}{4}$ žákům, se dané aktivity líbily. Neutrální odpověď zvolilo 13 % žáků. Pouze 8 %, což odpovídá 2 žákům, se aktivity na výletě do Jičínska nelíbily. Jelikož byl toto poslední výlet, chtěla jsem, aby byl pro žáky co nejvíce odpočinkový. Z toho důvodu jsem vytvořila krátký zápisník, kde žáci pouze kroužkovali či škrtili a nemuseli nic psát. Jak mi sami žáci řekli, neradi píšou. Může to být zapříčiněno tím, že kvůli pandemii Covid-19 pouze sledovali obrazovku počítače a psaní se téměř nevěnovali. V předchozích zápisnících jsem si všimla, že někteří žáci například neumí správně napsat písmeno s (viz příloha G).

Obr. 20 Jak se žákům líbily úkoly? (Jičínsko)

(Vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření, 2021)

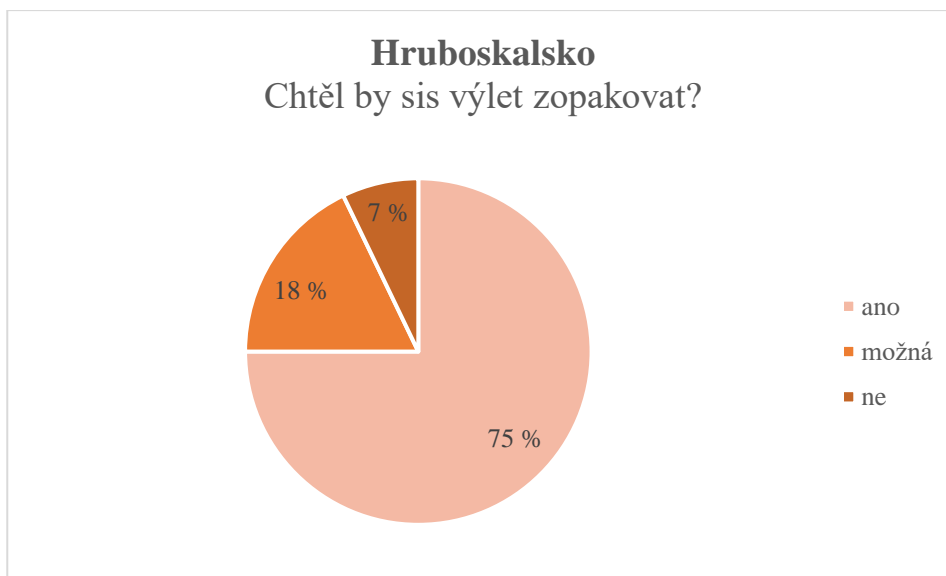
Jedna z dalších otázek, které byly součástí každého Zapisníku malého turisty je, zdali by si respondenti chtěli výlet zopakovat. Vyhodnocení je znázorněno na obrázku 21. Při zpracování této části dotazníkového šetření jsem zjistila, že 65 % žáků by si výlet do Podtroseckého údolí rádo zopakovalo. Téměř čtvrtina respondentů by si výlet možná zopakovala. Zbýlých 12 % žáků by znovu na výlet nešlo. Může to být dáno tím, že tento výlet byl nejvíce turisticky náročný a bylo zde velké převýšení. Zároveň zde byly úkoly, kde žáci museli psát a počítat, což mohlo žáky odrazovat od zopakování tohoto výletu.

Obr. 21 Chtěli by si žáci výlet zopakovat? (Podtrosecké údolí)

(Vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření, 2021)

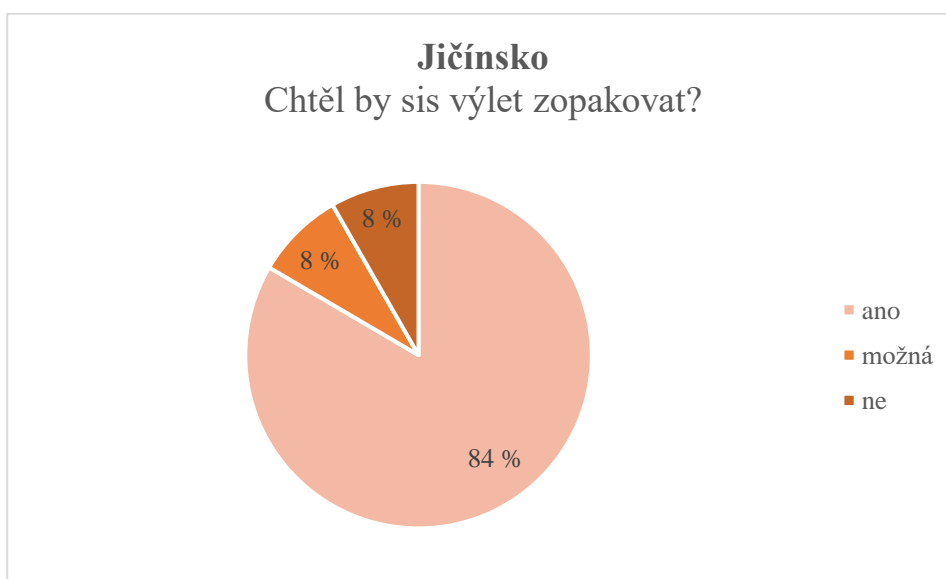
Z obrázku 22 je patrné, že přesně $\frac{3}{4}$ žáků by si výlet do Hruboskalska rády zopakovaly. Nerozhodných je 18 % žáků a výlet by si možná zopakovali. Pouze 7 % žáků by znovu na výlet nešlo. Takový výsledek můžeme odůvodnit tím, že byl výlet méně namáhavý než výlet předchozí. Dále zde byly zakomponovány i prvky z pohádek a filmů, což děti zaujalo.

Obr. 22 Chtěli by si žáci výlet zopakovat? (Hruboskalsko)

(Vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření, 2021)

Poslední exkurze dopadla opět nejlépe. Obrázek 23 poukazuje, že celkem 84 % dotazovaných žáků by si výlet rádo zopakovalo. Pouze 8 % žáků je nerozhodných a stejný procentuální poměr je i u žáků, kteří by znovu na výlet nešli. Opět můžeme přikládat váhu tomu, že tato exkurze byla nejméně namáhavá jak na turistickou náročnost, tak i na plnění úkolů. Dále mohl být zájem o tento výlet zvýšen hledáním pokladu. V konečném důsledku je proto možné považovat tuto exkurzi ze strany našich respondentů za nejzdařilejší.

Obr. 23 Chtěli by si žáci výlet zopakovat? (Jičínsko)

(Vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření, 2021)

Celkové zhodnocení vnímám velmi pozitivně. I přesto, že někteří žáci, především chlapci, nebyli na výletě příliš nadšení, tak hodnocení v zápisníku dopadlo překvapivě příjemně. Jsem si vědoma, že výlet do Podtroseckého údolí byl náročný, ale i tak ho všichni žáci zvládli. Bylo zde vidět, kteří žáci jsou zvyklí chodit na výlety a kteří ne. Výlet do Hruboskalska nebyl tak turisticky náročný, ale obsahoval hodně úkolů a cvičení, tudíž jsem musela žáky hodně popohánět, abychom stihli vlak na cestu domů. I přesto jsme ale jedno cvičení v zápisníku nestihli. Výlet do Jičína splnil veškerá má očekávání. Navíc jsme muzeum navštívili v době, kdy zde byla navíc k dispozici přírodovědná expozice s názvem „Jsou tato zvířata opravdu nebezpečná?“. Žáci si zde mohli prohlédnout například zmiji obecnou, kudlanku nábožnou, tasemnici a spousty dalších zvířat. Jako bonus si zde žáci mohli sáhnout na svlečenou kůži hada, z čehož byli nadšení.

5 Závěr

Hlavním cílem mé diplomové práce bylo navrhnout využití principů místně zakotveného učení pro oblast Českého ráje ve výuce prvouky na prvním stupni základních škol. Záměrem bylo vytvořit něco, co se nyní řadí mezi aktuální témata a zároveň je to z praktického hlediska využitelné do budoucna.

Úvodní část mé práce seznámila čtenáře s celým tématem práce, následující kapitola pojednávala o základních pojmech a informacích ohledně místně zakotveného učení. Dále bylo popsáno i umístění místně zakotveného učení v rámcovém vzdělávacím programu. Na základě analýzy bylo zjištěno, že místně zakotvené učení lze zařadit nejen do předmětů ze vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět, ale lze jej využít při realizaci průřezového tématu environmentální výchova, která s ním úzce souvisí. Následovala kapitola Český ráj, kde jsem se zaměřila na geograficko-historickou charakteristiku této oblasti.

Ve třetí kapitole byly vytvořené aktivity pro místně zakotvené učení o Českém ráji. Praktická část obsahovala 3 exkurze po Českém ráji. Ke každé exkurzi byl vytvořen Zápisník malého turistu, který obsahoval úkoly vztahující se k danému místu. Díky tištěné verzi Zápisníku mají žáci na všechny exkurze vzpomínku, ke které se mohou kdykoliv vrátit. Mým cílem bylo následně exkurze ověřit v pedagogické praxi. Exkurze byly vytvořeny pro žáky 3. třídy. Praktická část kromě naplánovaných tras obsahovala také motivační dopisy od skřítků, které žákům daná místa představily a vyvolaly v nich přirozenou touhu po poznání. Dále praktická část obsahovala metodický materiál pro učitele základních škol, který lze nadále uplatnit při výletech do okolí. Zároveň může sloužit i pro rodiče jako inspirace na rodinný výlet či je může využít široká veřejnost jako impulz pro poznání své obce a jejího okolí. Exkurze jsem vybrala ve třech oblastech, které byly v přijatelné vzdálenosti od obou škol, aby cesta netrvala příliš dlouho. Díky lokalitě se dají trasy jakkoliv upravit a případně i rozšířit o další aktivity v okolí.

Důležitou kapitolou bylo bezpochyby zhodnocení exkurzí, kdy byla získána zpětná vazba od žáků vyplněním poslední strany v Zápisníku malého turistu. Navíc v této kapitole bylo prověřeno, co vše si žáci z daných exkurzí pamatují, a to jsem ověřila pomocí vytvořeného testu ve webové aplikaci www.wizer.me. Šetření ukázalo, že žáci hodnotí zapojení principů místně zakotveného učení velmi přívětivě.

Jak bylo popsáno výše, ke každé trase byl vytvořen Zápisník malého turistu. Na každou exkurzi byl vytvořen jiný, ale titulní stránka měla vždy stejný motiv, aby bylo

patrné, že na sebe navazují. V horní části se nacházel rozcestník s navštíveným místem, na které jsme se s žáky daný den vydali. Uprostřed se nacházela linka na podepsání Zápisníku, aby si je žáci nezaměnili. V dolní části se nacházely stromy a turista. Na první stránce Zápisníku je vždy krátký text od skřítků a poučná věta pro žáky. Témata se váží k místu a čerpají ze zdejší krásné přírody. Zároveň vychází z očekávaných výstupů za 1. období ve vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět v návaznosti na RVP ZV.

Tato práce byla přínosem i pro mě samotnou. Díky aplikaci místně zakotveného učení jsem se detailněji seznámila s historií okolí, které je mi velmi blízké. Zároveň jsem posílila své vazby nejen ke svému rodnému městu. Velmi oceňuji mobilní aplikaci Visit.More, díky které se lidé mohou vrátit do minulosti a prohlédnout si památky, jak vypadaly dříve. Musím uznat, že tato aplikace žáky opravdu bavila a chtěli si prohlížet i ostatní památky. Zaujala i paní učitelky, které si ji stáhly pro své soukromé účely. Jsem velmi ráda, že celou mou práci chtějí paní učitelky využít pro jejich další třídy a v neposlední řadě jsem vytvořila exkurze, které mohou využít i v mé budoucí praxi.

6 Seznam použitých zdrojů

AGENTURA OCHRANY PŘÍRODY A KRAJINY ČESKÉ REPUBLIKY. *Přírodní památky*. [online]. 2022 [cit. 2021-11-06]. Dostupné z: <https://ceskyraj.ochranaprirody.cz/cinnost-pracoviste/ochrana-prirody/chranena-uzemi/prirodni-pamatky/>

AGENTURA OCHRANY PŘÍRODY A KRAJINY ČESKÉ REPUBLIKY. *Přírodní rezervace*. [online]. 2022 [cit. 2021-11-05]. Dostupné z: <https://ceskyraj.ochranaprirody.cz/cinnost-pracoviste/ochrana-prirody/chranena-uzemi/prirodni-rezervace/>

AGENTURA OCHRANY PŘÍRODY A KRAJINY ČESKÉ REPUBLIKY. *Vodopis*. [online]. 2022 [cit. 2021-11-02]. Dostupné z: <https://ceskyraj.ochranaprirody.cz/charakteristika-oblasti/vodopis/>

BOROVINOVÁ, Kateřina, HÁJKOVÁ, Eliška a KULICH, Jiří. *Místně zakotvené učení*. Horní Maršov: Středisko ekologické výchovy SEVER, 2020.

BOYER, Paul. *Building community: reforming math and science education in rural schools*. Alaska: University of Alaska Fairbanks, 2006. ISBN 1-877962-39-2.

BUREŠ, Pavel, COGAN, Miroslav a ČÍHOVÁ, Lucie, a kol. *Lidové stavby Libereckého kraje*. Turnov: Muzeum Českého ráje v Turnově, 2016. ISBN 978-80-87416-22-8.

ČESKÝ RÁJ. *Chráněná krajinná oblast Český ráj*. [online]. 2022 [cit. 2021-10-10]. Dostupné z: <https://www.cesky-raj.cz/priroda/chko/chko-cesky-raj/>

ČESKÝ RÁJ. *Přírodní památka Libuňka*. [online]. 2022 [cit. 2021-10-21]. Dostupné z: <https://www.cesky-raj.cz/priroda/prirodni-pamatky/libunka/>

ČESKÝ RÁJ. *Přírodní památka Oborská luka*. [online]. 2022 [cit. 2021-10-21]. Dostupné z: <https://www.cesky-raj.cz/priroda/prirodni-pamatky/oborska-luka/>

ČESKÝ RÁJ. *Přírodní rezervace Bazantník*. [online]. 2022 [cit. 2021-10-21]. Dostupné z: <https://www.cesky-raj.cz/priroda/prirodni-rezervace/bazantnik/>

ČINČERA, Jan, a kol. *Komunitní přístup: metodický text pro studenty učitelství*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2019. ISBN 978-80-7435-756-5.

DAVID, Petr, a kol. *Česko všemi smysly - Český ráj*. Praha: Nakladatelství Soukup & David, 2012. ISBN 978-80-86899-63-3.

DAVID, Petr, DOBROVOLNÁ, Věra a SOUKUP, Vladimír. *Průvodce po Čechách Moravě Slezsku, Český ráj - Jičínsko a Novopacko*. Praha: Nakladatelství Soukup & David, 2008. ISBN 978-80- 86899-18-3.

DAVID, Petr, DOBROVOLNÁ, Věra a SOUKUP, Vladimír. *Průvodce po Čechách Moravě a Slezsku, Český ráj - Turnovsko a Semilsko*. Praha: Nakladatelství Soukup & David, 2007. ISBN 978-80-86899-15-2.

DAVID, Petr a SOUKUP, Vladimír. *Český ráj známý i neznámý*. Praha: Euromedia Group, 2020. ISBN 978-80-242-6999-3.

DAVID, Petr, SOUKUP, Vladimír a kol. *Průvodce po Čechách Moravě Slezsku, Český ráj - Jičínsko*. Praha: Nakladatelství Soukup & David, 1999. ISBN 80-86050-43-2.

DLOUHÁ, Jana. *Místně zakotvené učení: výuka pomocí regionálních materiálů a případových studií*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2013. ISBN 978-80-7290-685-7.

DVOŘÁKOVÁ, Markéta a OPRŠALOVÁ, Irena. *Genius loci při tvorbě environmentálních programů*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2014. ISBN 978-80-244-4071-2.

GEPARK ČESKÝ RÁJ. *Globální Geopark UNESCO Český ráj*. [online]. 2020 [cit. 2021-10-18]. Dostupné z: <http://www.geoparkceskyraj.cz/cs/geopark-1/>

HÁJKOVÁ, Eliška a KOZLOVSKÁ, Silvie. 2021. *Sborník konference místně zakotveného učení*. Horní Maršov: Středisko ekologické výchovy SEVER, 2021.

HUŠKOVÁ, Blažena, a kol. *Učíme se dobře rozhodovat pro budoucnost: Budování vztahů mezi školami, obce a správci veřejných pozemků a prostor cestou místně*

zakotveného učení a zapojování občanů. Praha : Středisko ekologické výchovy SEVER a PARTNERSTVÍ o.p.s., 2010. ISBN 978-80-86838-31-1.

KOLÁČEK, Luboš Y. *Český ráj - Kde bory šumí po skalinách*. Praha: REGIA, 2011. ISBN 978-80-87531-01-3.

KOTEK, Petr a HUBAČ, Karel. *Fauna Českého ráje*. [online]. 2021 [cit. 2021-11-03]. Dostupné z: <http://cesky-raj-klenot-nasi-vlasti.webnode.cz/geopark-cesky-raj/fauna-cesky-raj/>

KOTEK, Petr a HUBAČ, Karel. *Hydrologie Českého ráje*. [online]. 2021 [cit. 2021-11-07]. Dostupné z: <http://cesky-raj-klenot-nasi-vlasti.webnode.cz/hydrologie-ceskeho-raje/>

KRAJŇÁK, Matúš, KRCHNAVÁ, Ivana a ONDRÁŠKOVÁ, Martina. *Semilsko z nebe*. Zlín: CBS Nakladatelství, 2020. ISBN 978-80-88259-83-1.

KÜHNLOVÁ, Hana. *Život v našem regionu: pro základní školy a víceletá gymnázia*. Plzeň: Fraus, 2007. ISBN 978-80-7238-489-1.

MALÁ SKÁLA. *Bučiny u Rakous*. [online]. 2022 [cit. 2021-11-05]. Dostupné z: <https://www.mala-skala.cz/turistika-1/priroda/buciny-u-rakous-1126cs.html>

MAŇÁK, Josef a ŠVEC, Vlastimil. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-7315-039-5.

MĚSTSKÉ INFORMAČNÍ CENTRUM JIČÍN. *Valdická brána*. [online]. 2021 [cit. 2022-26-03]. Dostupné z: <https://www.jicin.org/valdicka-brana>

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Český ráj – turistický region*. [online]. 2021 [cit. 2021-10-17]. Dostupné z: <https://www.risy.cz/cs/krajske-ris/liberecky-kraj/regionalni-informace/o-kraji/cesky-raj>

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. *Geoparky*. [online]. 2020 [cit. 2021-10-23]. Dostupné z: <https://www.mzp.cz/cz/geoparky>

NAKLADATELSTVÍ SOUKUP & DAVID. *Český ráj s mapou 1:100 000*. Praha: Kartografie, Soukup & David, 1998. ISBN 80-7011-552-1.

NAVRÁTIL, Ivo a ŠOLTYSOVÁ, Lenka. *50 let CHKO Český ráj*. Turnov: Státní oblastní archiv v Litoměřicích - Státní okresní archiv Semily, 2006. ISBN 80-86254-14-3.

PEDAGOGIKA UČITELŮM A STUDENTŮM. *Osobnostní a sociální výchova*. [online]. 2019 [cit. 2022-03-09]. Dostupné z: <https://skolni.eu/pedagogika/osobnostni-a-socialni-vychova/>

PODHORSKÝ, Marek. *Český ráj a podkrkonoší*. Praha: Freytag & Berndt, 2013. ISBN 978-80-7445-097-6.

PRUNEROVÁ, Lenka. *Venkovská krajina pod drobnohledem*. Plzeň: Občanské sdružení Ametyst, 2014.

PRŮCHA, Jan. *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-546-2.

PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ, Eliška a MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0403-9.

RANDÁK, Stanislav. *Český ráj*. Nymburk: Vega-L, 2009. ISBN 978-80-87275-06-1.

RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM PRO ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ [online]. Praha: NÚV, 2021 [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://www.nuv.cz/file/4983/>

RESOR, Cynthia. *Place-Based Education: What is Its Place in the Social Studies Classroom*. *The Social Studies*. 2010. ISSN 0037-7996.

SDRUŽENÍ ČESKÝ RÁJ. *Pohádkové Hruboskalsko*. [online]. 2022 [cit. 2021-11-06]. Dostupné z: <https://www.cesky-raj.info/dr-cs/18181-pohadkove-hruboskalsko.html>

SDRUŽENÍ ČESKÝ RÁJ. *Region Český ráj*. [online]. 2022 [cit. 2021-10-15]. Dostupné z: <http://m-old.cesky-raj.info/cs/region-cesky-raj/>

SDRUŽENÍ ČESKÝ RÁJ. *Rozhledna Kozákov*. [online]. 2022 [cit. 2021-10-18]. Dostupné z: <https://www.cesky-raj.info/dr-cs/1022-rozhledna-kozakov.html>

SDRUŽENÍ ČESKÝ RÁJ. *Rybníky v Podtroseckém údolí*. [online]. 2022 [cit. 2021-10-21]. Dostupné z: <https://www.cesky-raj.info/dr-cs/672-rybniky-v-podtroseckem-udoli-nebak-krcak-vezak-vidlak.html>

SDRUŽENÍ ČESKÝ RÁJ. *Suché Skály*. [online]. 2022 [cit. 2021-10-18]. Dostupné z: <https://www.cesky-raj.info/dr-cs/728-suche-skaly.html>

SKOUPÁ, Lenka. *Místně zakotvené učení a questové trasy*. [online]. 2015 [cit. 2022-02-24]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/20437/mistne-zakotvene-uceni-a-questove-trasy.html>

SOBEL, David. *Place-based Education: Connecting Classrooms & Communities*. USA: The Orion Society, 2005. ISBN 978-0913098554.

STRÍDA, Miroslav a NOVÁKOVÁ, Marcela. *Průvodce po České republice - Český ráj*. Praha: Olympia, 2002. ISBN 80-7033-725-7.

ŠEBEŠOVÁ, Petra a ŠIMONOVÁ, Petra. *Environmentální výchova pro ZŠ a SŠ: tři kroky k aktivnímu vyučování*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0503-6.

TUZOVÁ, Lenka. *Místně zakotvené učení a jeho aplikace ve vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět na příkladu mikroregionu Moravský Krumlov*. [online]. Brno, 2016 [cit. 2022-02-23]. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/q848x/>

TŮMA, Jan a KŇAP, Jaroslav. *Zlatá stezka Českého ráje: putování po přírodních krásách a historických zajímavostech*. Praha: Karpana, 2007. ISBN 978-80-903952-0-6.

ŽIŽKOVÁ, Jana a ŽIŽKA, Pavel. *Přírodní rezervace Žabakor*. [online]. 2016 [cit. 2021-11-05]. Dostupné z: <https://prirodaceska.cz/zabakor/>

Zdroje obrázků

Obr. 1 Vzájemné vztahy místně zakotveného učení (2010). Převzato a upraveno dle Huškové, B. a kol: Učíme se dobře rozhodovat pro budoucnost. Budování vztahů mezi školami, obcemi a správci veřejných pozemků a prostor cestou místně zakotveného učení a zapojování občanů.

Obr. 2 Ubytování v Českém ráji – chata Mach (2020). [online]. *Umístění Českého ráje*. [cit. 2021-10-18]. Dostupné z: <http://www.cesky-raj-ubytovani.cz/?kde-ji-najdete,1>

Obr. 3 CHKO Český ráj (2022). [online]. *Vymezení hranice CHKO Český ráj*. [cit. 2021-10-20]. Dostupné z: <https://mapy.cz/zakladni?x=15.1812480&y=50.6350911&z=7&l=1&q=CHKO%20Český%20ráj&source=area&id=19&ds=2>

Obr. 4 Geopark Český ráj (2022). [online]. *Vymezení hranice geopark UNESCO Český ráj*. [cit. 2021-10-20]. Dostupné z: <https://mapy.cz/zakladni?x=15.2772483&y=50.5657364&z=10&l=1&source=area&id=512675&ds=1>

Obr. 5 U nás jste v ráji (2022). *Geologický vývoj Českého ráje*. [cit. 2021-11-08]. Dostupné v: město Turnov

Obr. 6 Kam po Česku (2012). [online]. *Zřícenina hradu Trosky*. [cit. 2021-12-04]. Dostupné z: <https://www.kampocesku.cz/clanek/9406/hrad-trosky>

Obr. 7 iTRAS (2022). [online]. *Logo CHKO Český ráj*. [cit. 2021-12-04]. Dostupné z: <https://itras.cz/cesky-raj/galerie/15375/>

Obr. 8 Journey to experience (2019). [online]. *Zámek Hrubá Skála*. [cit. 2021-12-05]. Dostupné z: <http://www.journeytoexperience.cz/blog/hruboskalsko-marianska-vyhliodka/>

Obr. 9 Kudy z nudy (2022). [online]. *Jičínské náměstí (Valdická brána, podloubí)*. [cit. 2021-12-07]. Dostupné z: <https://www.kudyznudy.cz/kam-pojedete/cesky-raj/cesky-raj/jicin>

Obr. 10 Seznam.cz (2022). [online]. Trasa: Troskovice, hrad Trosky, rybník Vidlák. [cit. 2021-06-27]. Dostupné z: <https://mapy.cz/zakladni?x=15.2595000&y=50.5014000&z=11>

Obr. 11 Visit.More (2022). [online]. *Hrad Trosky v roce 1400 a hrad Trosky v současnosti*. [cit. 2021-12-09]. Dostupné z: <https://www.visitmore.cz>

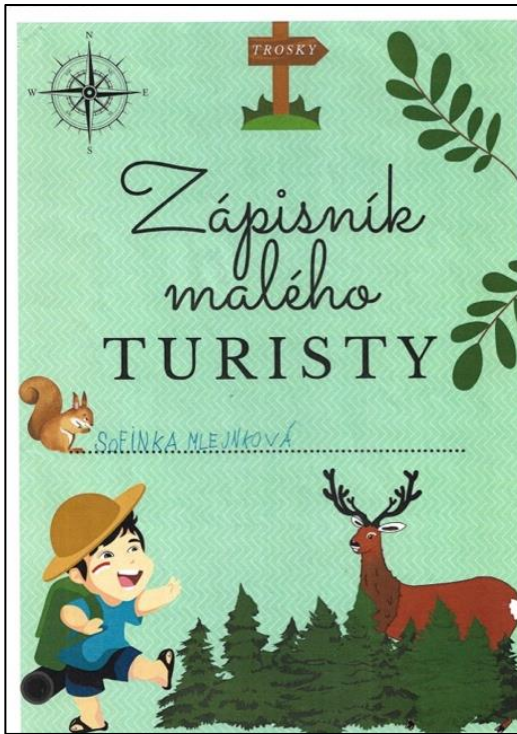
Obr. 12 Seznam.cz (2022). [online]. Trasa: zámek Hrubá Skála, hrad Valdštejn, Turnov. [cit. 2021-08-15]. Dostupné z: <https://mapy.cz/zakladni?x=15.2595000&y=50.5014000&z=11>

Obr. 13 Seznam.cz (2022). [online]. Trasa: Sedličky, Jičín. [cit. 2021-08-26]. Dostupné z: <https://mapy.cz/zakladni?x=15.2595000&y=50.5014000&z=11>

7 Přílohy

Příloha A – Vyplněný Zápisník malého turisty (Podtrosecké údolí).....	I
Příloha B – Vyplněný Zápisník malého turisty (Hruboskalsko).....	III
Příloha C – Vyplněný Zápisník malého turisty (Jičínsko).....	V
Příloha D – Přepsané testové otázky ze stránky wizer.me (Podtrosecké údolí)	VI
Příloha E – Přepsané testové otázky ze stránky wizer.me (Hruboskalsko)	VII
Příloha F – Přepsané testové otázky ze stránky wizer.me (Jičínsko).....	VIII
Příloha G – Špatně napsáno písmeno s	IX

Příloha A – Vyplněný Zápiskník malého turisty (Podtrosecké údolí)

3. Před sebou krásně vidíš hrad Trosky. Slyšel si někdy, jak se jmenují věže? Pokud ano, napiš to.

Věž vlevo: BABA
Věž vpravo: PANNA

Je očividné, že jedna z věží je vyšší. Máš nějaký tip, kolik by mohla měřit věž vpravo? Napiš číslo v metrech do rámečku.

Myslím si, že pravá věž měří 47 m metrů.

4. Slovní úloha
Hrad Trosky má 2 věže. Součet obou věží je 104 metrů. Výšku pravé věže vypočítáš tak, že součet rozdělíš na polovinu a poté přičteš 5. Jak vysoká je pravá věž? Jak vysoká je levá věž? Ověř zkušou.

104-57
47m

VÝŠKA VPRAVÉ VĚŽE 57m

Znáš oměří výšku věží na číselnou osu: BABA PANNA

Ahoj,
vítám Tě ve Tvém novém zápisníku! Nyní se nacházíme na zřícenině hradu Trosky, aneb u dvou rozhávaných dam. Tento zápisníček ti slouží pro veškeré tvé poznámky, popisky, zapisování zážitků, ale zároveň i plnění předtřítěných úkolů.
Nezapomeň, že dané úkoly můžeš plnit pouze v případě, až Ti dá paní učitelka pokyn. Přejí ti hodně úspěchů na Tvé cestě!
Tvůj zápisníček

Můžeš kreslit, můžeš psát, ale listy netrhat!

1. Hned ve druhé větě úvodního textu je napsáno „u dvou rozhávaných dam“. Máš nějaký nápad, proč se Troskám takto říká?

MARIE A KAROLÍNA SE HÁDALY O VLADU

2. Poznáváš tyto dvě značky? Víš jejich názvy? Napiš ho + kde se s nimi můžeme setkat.

PÁSOVÁ ZNAČKA
 ŠÍDKA ROVNĚ

Setkáme se s nimi v LESE, NA ROZCESTÍ

5. Nakresli si svou vlastní vstupenku na hrad Trosky. Jak by podle tebe vypadala?

6. Zde si nalep vstupenku z hradu

7. V aplikaci Visit.more sis mohli názorně prohlédnout hrad v roce 1400 a nyní. Napiš rozdíl, jak se hrad změnil.

obnovil se vzhled

8. Dokážeš vypsat všechny věci, co ti dal tvůj kamarád do ruky? Jaký si měl pocit, když jsi nic neviděl a vedl tě tvůj kamarád? Důvěřoval si mu?

KUŘA, KÁVKA, ŠÍŠK 2X, HOUBA, KLACÍK, BORŮ
ČI, ZALUD, BLOTO, DIVNĚ

9. Zhodnocení dne – zakroužkuj obličej

Těšil ses na plánovaný výlet?

Jak se ti líbily úkoly, které jsme cestou plnili?

Jak se ti pracovalo ve skupině?

Chtěl by sis výlet někdy zopakovat?

Dozvěděl ses dnes něco nového?

Která úloha tě nejvíce bavila? 7

Která úloha tě nezajala? 2

Které cvičení ti přišlo nejtěžší? 4

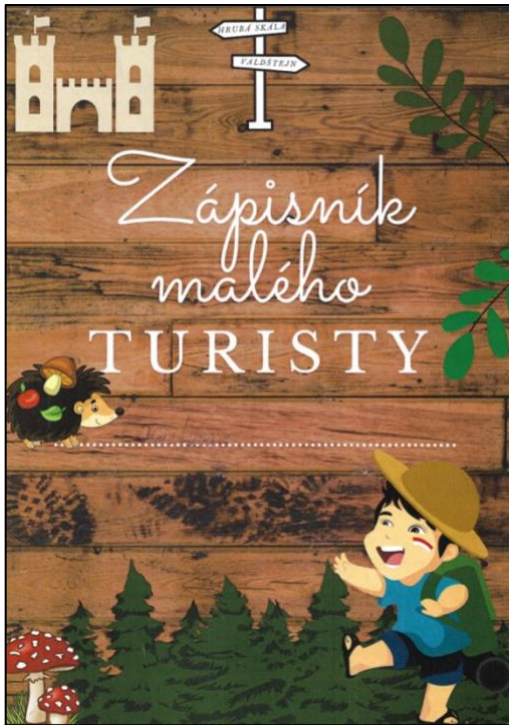
Vyjáďři pohybem, jak moc tě dnešní den bavil

Dřep – dnešní den mě nebavil, raději bych byl ve škole

Stoj – dnešní den jsem si užil, dozvěděl jsem se pár nových informací

Vyskok – dnešní den byl parádní a rád bych si ho zopakoval, dozvěděl jsem se spoustu nových věcí

Příloha B – Vyplněný Zápisník malého turisty (Hruboskalsko)

Ahoj, vítám Tě ve Tvém dalším zápisníčku! Nyní se podíváme na zámek Hrubá Skála a dojdeme až na hrad Valdštejn. Tento zápisníček ti slouží pro veškeré tvé poznámky, popisky, zapísování zážitků, ale zároveň i plánění předtíštějších úkolů. Nezapomeň, že dané úkoly můžeš plnit pouze v případě, až Ti dá paní učitelka pokyn. Přijíjí ti hodně úspěchů na Tvé cestě!

Tvůj zápisníček

Můžeš kreslit, můžeš psát, ale listy netrhat!

1. Čeká tě prohlídka zámku. Spočítej, kolik schodů vede nahoru na věž.

38

Napiš, co tě z prohlídky nejvíce zaujalo.

výhled

2. Zde si na památku nalep vstupenku ze zámku.

3. Právě si přečetl velmi úzkým skalním útvarem. Měně se ale nějak popletly písmenka a já nemůžu přijít na správný název. Pomůžeš mi? Seřad písmenka tak, aby dávaly smysl. Vzniknou 2 slova.

ŠDYAÍIRM = MYŠIČÍRA

Krátko popiš, od čeho je název odvozen (proč se mu tak říká).

Výhled se kam jím můž

4. Přifaď stopu ke zvířatům.
Na obrázku vidíš stopy zvířat, název zvířat a obrázky zvířat. Spoj je k sobě tak, aby to bylo správné.

Prase divoké

Zajíc polní

Sma obecná

Veverka obecná

5. Určí název stromu, kterému patří tento list. Tento strom najdi na naší trase a jeho list nalep na původní obrázek.

Název stromu: *delek*

6. Poznáš, z jakého filmu jsou hlásky?

Horolezci a horolezkyne
Horolezci a horolezkyne
Horolezci a horolezkyne

Horolezci a horolezkyne
Horolezci a horolezkyne
Horolezci a horolezkyne

Pisnička:
Horolezci, horolezkyne, horolezkyne,
nelezte na skálu, co je hodně špičatá.
Spadnete do písku, a svou rodnou vísku,
nespátíte více, dudlaj dá.

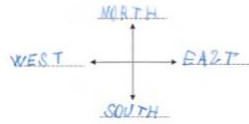
Z filmu: *jak ležet, tak ležet, to polpřoony*

U = 19 V = 17 W = 23 X = 21 Y = 2

Z = 7

Rébus:

	A	2	T
6	1	11	S
4	15	20	8
14	15	19	8
23	8	11	8

9. Víš, jak určit světové strany, pokud se ztratíš v lese? Dejte s ostatními spolužáky hlavy dohromady a poté si запиš vaše nápady.

10. Postav domeček pro skřítku Vězeňáka. Následně vypiš všechny přírodniny, které jsi na domeček použil.

Na domeček jsem použil:

hamery + lysky + mech + klocky + káru

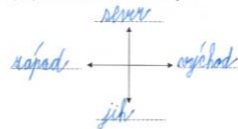
7. Hrad Valdštejn se v německém jazyce řekne Waldstein. Vyřeš čtyřsměrku, a zjisti, co v překladu znamená.

	P	O	L	E	E	L	L
L	S	E	S	O	L		
N	K	I	K	U	S		
Z	A	M	E	K	A		
M	L	H	R	A	D		
E	A	N	D	U	B		

- DUB
- HRAD
- LES
- LOUKA
- POLE
- SKÁLA
- ZÁMEK

Tajenka: *lesní három*

8. Světové strany. Doplní do obrázku název světových stran + do závorky napiš zkratku dané světové strany.

Vyřeš rébus. Vydou ti světové strany v anglickém jazyce. Dokážeš je správně přiřadit na směrovou rúžici?

A = 1	B = 14	C = 10	D = 20	E = 6
F = 3	G = 22	H = 18	I = 16	J = 12
K = 13	L = 9	M = 25	N = 4	O = 15
P = 5	Q = 24	R = 26	S = 11	T = 8

V přírodě můžeme najít velké množství odpadků, které tam nepatří. Škrtni věci, které do přírody nepatří.

11. Zhodnocení dne – zakroužkuj obličej

- Těšil ses na plánovaný výlet?
- Jak se ti líbily úkoly, které jsme cestou plnili?
- Jak se ti pracovalo ve skupině?
- Chtl by sis výlet někdy zopakovat?
- Dozvěděl ses dnes něco nového?

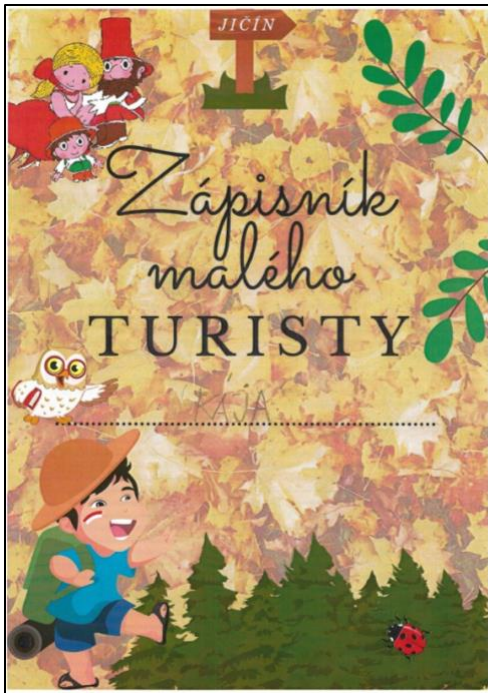
Pokud si měl v průběhu dnešního dne nějaký dotaz, byl ti zodpovězen?

- Která úloha tě nejvíce bavila? *domičky*
- Která úloha tě nezaujala? *nechtěla jsem*
- Které cvičení ti přišlo nejtěžší? *oproti lesu*

Vyjáďř pohybem, jak moc tě dnešní den bavil

- Dřep** – dnešní den mě nebavil, raději bych byl ve škole
- Stoj** – dnešní den jsem si užil, dozvěděl jsem se pár nových informací
- Vyskok** – dnešní den byl parádní a rád bych si ho zopakoval, dozvěděl jsem se spoustu nových věcí

Příloha C – Vyplněný Zápisník malého turisty (Jičínsko)

Ahoj,
vítám Tě ve Tvém dalším a také posledním zápisníku! Dneska nás čeká poslední společný výlet, a to do pohádkového města Jičína. Doufám, že si tento výlet společně užijeme stejně jako předchozí dva výlety. Připomínám Ti, že tento zápisníček Ti slouží pro veškeré tvé poznámky, popisky, zapisování zážitků, ale zároveň i plnění předstíháných úkolů.
Nezapomeň, že dané úkoly můžeš plnit pouze v případě, až Ti dá paní učitelka pokyn. Přejí Ti hodně úspěchů na Tvé cestě!
Tvůj zápisníček

Můžeš kreslit, můžeš psát, ale listy netrhat!

- Škrtni věty, které nejsou pravdivé**
 - Před vstupem na vozovku se musíme rozhlednout.
 - Dopravních značek si nemusíme všimnout.
 - Silnici přecházíme po vyznačeném přechodu pro chodce.
 - Chodíme uprostřed silnice.
 - Můžeme vstoupit na přechod pro chodce, pokud zvládneme červený panáček.
- Zde si na památku nalep vstupenku z muzea.**

vstupenka

40 Kč

* 031543

- Zakroužkuj správné odpovědi**

Rumcajs byl původně:
kovař švec mlynář pekař

Rumcajsova žena se jmenuje:
Anka Blanka Hanka Manka

Jakou barvu mají korátky Rumcajsovy ženy?
 červenou zelenou žlutou modrou

Ciptáek je Rumcajsov:
bratr otec syn děda

Voškovček je:
pes vodník kapr starosta

Rumcajs bydlí v lese, který se jmenuje:
 Ráholec Kmelec Vodnínec Hostinec
- Koho zavoláš, když nastane daná situace? Přifaď obrázek ke správnému telefonnímu číslu.**

150

155

158

- Zhodnocení dne – zakroužkuj obličej**

Těší ses na plánovaný výlet?

Jak se Ti líbily úkoly, které jsme cestou plnili?

Jak se Ti pracovalo ve skupině?

Chábil by sis výlet někdy zopakovat?

Dozvěděl sis dnes něco nového?

Která úloha tě nejvíce bavila? gabrumu noelle

Která úloha tě nezajala? nic mne zajalo

Které cvičení ti přišlo nejmázi? nic
- Vyjáďři pohybem, jak moc tě dnešní den bavil**

Dřep – dnešní den mě nebavil, raději bych byl ve škole

Stoj – dnešní den jsem si užil, dozvěděl jsem se pár nových informací

Vyskok – dnešní den byl parádní a rád bych si ho zopakoval, dozvěděl jsem se spoustu nových věcí

Příloha D – Přepsané testové otázky ze stránky wizer.me (Podtrosecké údolí)

Trosky

Věž Panna je:

- a) nižší než Baba b) vyšší než Baba c) obě věže jsou stejně vysoké

Věž Baba je:

- a) nižší než Panna b) vyšší než Panna c) obě věže jsou stejně vysoké

Jak vysoká je věž Panna?

Vzpomeň si na slovní úlohu. Číslo napiš v metrech.

Napiš číslo: _____

Doplň slova do pověsti o Troskách:

Hrad Trosky má dvě _____ se jmény _____ a _____. Pán z Bergova musel jednoho dne odcestovat a proto si nechal zavolat svou _____ a _____. Požádal je, aby se staraly o hrad stejně dobře jako on. První měsíce šlo vše dobře a Marie a Karolína si oblíbily vládu.

„Proč bych nemohla vládnout sama? Jsem _____.“ říkala si jednou _____.

Marie listovala kronikou a říkala si, že Karolína je nezkušená a měla by vládnout ona.

Ještě ten den se obě strašlivě pohádaly, kdo bude zastupovat pana z Bergova.

„Já jsem krásnější a mladší. Mám na Trosky větší právo,“ křičela _____.

„Já jsem chytřejší a starší. Panování si zasloužím já,“ říkala _____.

Každá si zabrala jednu věž, nevycházely, jen na sebe malými okýnky pokřikovaly, dohadovaly se a láteřily na vše kolem. Okolí Trosek chudlo.

Slova: věže, Panna, Baba, matku Marii, dceru Karolínu, mladá a krásná, Karolína, Karolína, Marie

V čem se Trosky změnilý od roku 1400?

Vzpomeň si na mobilní aplikaci Visit more.

Trosky jsou z:

- a) pískovce b) čediče c) vápence

Hrubá Skála + Valdštejn

Hrubá Skála je:

a) zámek b) hrad c) zřícenina hradu

Na Hrubé Skále se natáčela pohádka:
Náповěda: jedno oko měl zavázané, nemluvil, říkal pouze pár slabik

Doplň název: _____

Úzký průchod mezi skalami u Hrubé Skály se nazývá:

a) Hadí mezera b) Myší díra c) Skalní průrva

Hrad Valdštejn se v němčině řekne Waldstein. V překladu to znamená :

a) Velký šutr b) Malý šutr c) Lesní kámen

Z rozhledny Hlavatice je výhled na město:
Doplň název: _____

Spoj název zvířete se správným obrázkem:

	Veverka obecná
	Prase divoké
	Zajíc polní
	Srna obecná

Příloha F – Přepsané testové otázky ze stránky wizer.me (Jičínsko)

Jičín

Jak se nazývá vrch, který se nachází u Jičína?

- a) Vrch Zebín b) Kopec Jičín c) Hrouda Veliš

Na přechodu pro chodce se musíme rozhlédnout:

- a) Ne b) Je to jedno c) Ano

Zakladatel města Jičína byl::

Nápověda: v muzeu jsme ho viděli na velkých obrazech, vytvářeli jsme jeho hůlku, hledali jsme jeho tajnou komnatu.

Doplň jméno: _____

Rumcajs byl původně::

- a) rybář b) kovář c) švec

Rumcajs a Manmka mají syna::

Doplň jméno: _____

Spoj telefonní číslo s názvem záchranných složek::

150	Policie
155	Hasiči
158	Záchranná služba

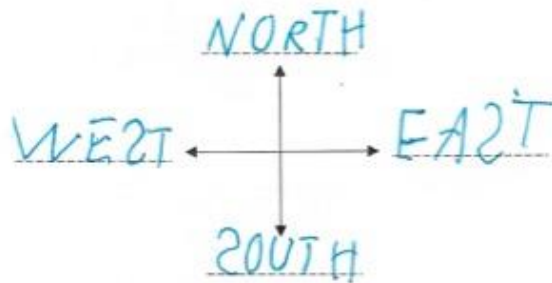
Příloha G – Špatně napsáno písmeno s

U = 19 V = 17 W = 23 X = 21 Y = 2

Z = 7

Rébus:

- 6 1 11 8
- 4 15 26 8 18
- 11 15 19 8 18
- 23 6 11 8

9. Víš, jak určit světové strany, pokud se ztratil v lese? Dejte s ostatními spolužáky hlavy dohromady a poté si запиš vaše nápady.

10. Postav domeček pro skřítku Věználka. Následně vypiš všechny přírodniny, které jsi na domeček použil.

Na domeček jsem použil: